

JOSÉ ANTONIO URETA
en JULIO LOREDO DE IZCUE

Met een voorwoord door
KARDINAAL RAYMOND LEO BURKE

HET
**SYNODALE
PROCES**

— IS EEN —
DOOS VAN PANDORA

100 Vragen & Antwoorden

JOSÉ ANTONIO URETA
en JULIO LOREDO DE IZCUE

Met een voorwoord door
KARDINAAL RAYMOND LEO BURKE

HET
SYNODALE
PROCES
—— IS EEN ——
DOOS VAN PANDORA

100 Vragen & Antwoorden

Nederlandse vertaling © 2023 Stichting Civitas Christiana
Kruisboog 31, 3905 TE Veenendaal
www.civitaschristiana.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, verspreid of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, waaronder fotokopieën, opnamen of andere elektronische of mechanische methoden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in het geval van korte citaten in kritische recensies en ander niet-commercieel gebruik dat is toegestaan door de wet op het auteursrecht.

Voor verzoeken om toestemming kunt u schrijven naar Stichting Civitas Christiana, Kruisboog 31, 3905 TE Veenendaal.

Eerst gepubliceerd in het Italiaans als *Il processo sinodale, un vaso di Pandora: Cento domande e cento risposte*
© 2023 Associazione Tradizione Famiglia Proprietà
Rome

Andere TFP's en zusterorganisaties publiceren dit boek ook in het Engels, Frans, Duits, Pools, Portugees en Spaans.

INHOUD

VOORWOORD	xi
INLEIDING	1
Geen <i>gewone</i> zitting	1
De Duitse <i>Synodaler Weg</i>	2
Een mislukt pad	3
Van conciliarisme naar permanente synodaliteit	5
“Ik ben een verstotene geworden voor mijn verwanten, een vreemde voor de kinderen van mijn moeder.”	5
I DE BISSCHOPPENSYNODE	8
1. Wat is de bisschoppensynode?	8
2. Zijn de besluiten van een synode bindend?	8
3. Kan een paus of bisschoppensynode de leer of de structuren van de katholieke Kerk veranderen?	8
4. Welke veranderingen introduceerde paus Franciscus bij de bisschoppensynode?	9
5. Hoe rechtvaardigt paus Franciscus deze radicale verandering in de bisschoppensynode?	10
II SYNODE OVER SYNODALITEIT	11
6. Wat is het onderwerp en programma van de komende synode?	11
7. Is deze synode bedoeld om tot specifieke besluiten te komen of om een proces op gang te brengen?	12
8. Waarom besloot paus Franciscus om twee bijeenkomsten te houden?	12
9. Wat zou er gebeuren als een aanzienlijk aantal het oneens was met de besluiten van de synode of de paus en deze afwees?	13
III HET SYNODEPROCES	15
A – “Synodaliteit”	15
10. Wat is “synodaliteit”?	15
11. Wat is de bedoeling van synodaliteit?	15
12. Welke gevolgen zal synodaliteit hebben voor het leven van de Kerk?	16
B – “Luisteren”	17
13. Waarom krijgt “luisteren naar de gelovigen” een	

primaire rol?	17
14. Is er een traditionele betekenis van “luisteren” naar de gelovigen door de herders?	17
15. Zit er een nadeel aan het moderne concept van “luisteren”?	17
16. Is de stem van het volk de stem van God?	18
17. Welke theologische rechtvaardiging geven ze voor de noodzaak om te luisteren?	19
18. Hoe kunnen we dan weten wanneer het geloof van de gelovigen onfeilbaar is?	20
19. Naar wie luisteren de synodevoorstanders?	21
20. Wat zijn de gevaren van een zo uitgebreid luisteren?	21
21. Kan men onjuiste en aanstootgevende voorstellen toeschrijven aan de Heilige Geest?	22

C – De rol van de gelovigen in de leerstellige ontwikkeling 22

22. Spelen de gelovigen een rol in het uitwerken van de kerkelijke leer?	22
23. Betekent dit dat de gelovigen een actieve rol spelen in kerkelijke onfeilbaarheid?	23
24. Maken de voorstanders van de synode onderscheid tussen de actieve rol van het leergezag en de passieve rol van de gelovigen in de organische ontwikkeling van het geloofsgoed?	23

D – De rol van “gemarginaliseerde minderheden” 24

25. Willen de synodevoorstanders vooral luisteren naar “gemarginaliseerde minderheden”?	24
26. Wat zijn de “uitdagende en negatieve ervaringen” die vervat zijn in de “profetische getuigenissen” die verzameld werden in de Diocesane Consultaties?	25
27. Hebben consultaties op continentaal niveau dit weerspiegeld?	25
28. Wat zegt het werkdocument voor de continentale fase over de wijding van vrouwen?	25
29. Zijn deze onderwerpen nieuw?	26

E – “Inclusie” 27

30. Wat betekent “inclusie” voor de voorstanders van de synode?	27
---	----

31. Wat zit er achter het “inclusie”-voorstel?	27
32. Is “radicale inclusie” de sleutel om de komende synode te begrijpen?	29
33. Zal deze “radicale inclusie” kerkstructuren en en doctrines veranderen?	30
34. Implementeert “inclusie” de “Kerk van de armen” van de bevrijdingstheologie?	31
F – Het werkdocument voor de continentale fase	31
35. Wat was het resultaat van de tijdens de diocesane consultaties verzamelde getuigenissen?	32
36. Is het een ideologisch gekleurd document?	33
G – Zijn de gelovigen geraadpleegd?	34
37. In theorie zou het synodale proces het hele “Volk van God” moeten raadplegen? Is dat gebeurd?	34
38. Wat betekenen deze cijfers?	35
H – Een “sekte” in het hart van de synode?	35
39. Waarom zijn de katholieke gelovigen niet geïnteresseerd?	35
40. Zinspeelt Grillo niet op een verborgen groep wanneer hij verwijst naar het katholieke publiek als iets “externs” aan de kring van ingewijden?	36
IV KERKELIJKE HERVORMING	37
41. Op welke niveaus moeten kerkstructuren veranderd worden?	37
42. Zouden deze veranderingen ook de liturgie beïnvloeden?	37
43. Wat is het grootste probleem van de Kerk volgens de voorstanders van de synode?	38
44. Hoe het <i>klerikalisme</i> te verhelpen?	38
45. Welke aanpassingen moeten er gedaan worden aan de huidige structuren van de Kerk?	38
46. Zal dit collegiale systeem geen aanleiding geven tot spanningen en meningsverschillen?	39
47. Hoe zou dit proces verschillen van een moderne democratie?	39
48. Wat is “gemeenschappelijk onderscheidingsvermogen”?	40
49. Waar zou het bestuur van de Kerk op gaan lijken?	40

	50. Als de mening van de gelovigen en van de paus uiteenlopen, welke zou dan prevaleren?	40
	51. Welke theologische gronden presenteren de synodevoorstanders om gemeenschappelijke medeverantwoordelijkheid in het kerkelijk leven te rechtvaardigen?	41
	52. In hoeverre zijn zij van plan “charisma’s” en “lekenbedieningen” te erkennen?	42
V	DE DUITSE SYNODALER WEG	43
	A – Een pad niet alleen voor Duitsland	43
	53. Wat is de <i>Synodaler Weg</i> ?	43
	54. Verschilt de <i>Synodaler Weg</i> van de Universele Synode?	44
	55. Waar haalden de Duitse bisschoppen het idee vandaan?	44
	56. Wie heeft een stem in de <i>Synodaler Weg</i> ?	46
	57. Hoe belangrijk is de <i>Synodaler Weg</i> ?	47
	58. Waarom werd de <i>Synodaler Weg</i> bijeengeroepen?	48
	59. Zitter er bijbedoelingen achter de <i>Synodaler Weg</i> ?	48
	60. Is de <i>Weg</i> een culturele paradigmaverschuiving in de Kerk?	49
	61. Wat veroorzaakt seksueel misbruik door geestelijken volgens de voorstanders van de <i>Weg</i> ?	50
	62. Welke oplossingen stelt de <i>Synodaler Weg</i> voor?	51
	63. Kan dit leiden tot de ondergang van de Kerk?	51
	B – Democratisering van de Kerk	52
	64. Wat zijn voorstanders van de <i>Weg</i> van plan te doen aan het bestuur van de Kerk?	52
	65. Was er consensus om de Raad te vormen?	52
	66. Heeft het Vaticaan deze Synodale Raad goedgekeurd?	52
	67. Had de interventie van het Vaticaan enig effect?	53
	C – Wijding van vrouwen	54
	68. Hoe verhoudt de vrouwenwijding zich tot het thema van de synode?	54
	69. Staat het kerkelijk leergezag de wijding van vrouwen tot het priesterschap toe?	55
	70. Zou men alleen het diaconaat voor vrouwen kunnen goedkeuren?	55

D – “Inclusief” homoseksuelen	55
71. Hoe verhoudt de homoseksuele kwestie zich tot de synodaliteit?	55
72. Wat leert de Kerk over homoseksualiteit?	56
73. Betekent dit dat de Kerk homoseksuelen afwijst?	57
74. Wat betekent het om homoseksuelen te “aanvaarden” in de Kerk?	57
75. Moet de morele leer van de Kerk worden veranderd om homoseksuelen te “aanvaarden”?	58
76. Wat stellen de voorstanders van de <i>Weg</i> voor om om de kerkelijke morele leer te vervangen?	59
77. Zijn de voorstanders van de <i>Weg</i> de enigen die oproepen tot het “aanvaarden” van homoseksuelen?	60
78. Zoeken ze mazen in de wet om verbintenissen tussen personen van hetzelfde geslacht canoniek te legitimeren?	60
79. Heeft het Vaticaan deze “zegeningen” goedgekeurd?	61
80. Hoe hebben sommige Duitse bisschoppen en Europese bisschoppenconferenties gereageerd?	61
E – Vernietiging van het gezin	62
81. Wat is het gezin volgens de leer van de Kerk?	62
82. Welke veranderingen is de <i>Synodaler Weg</i> van plan door te voeren?	62
VI EEN HOBBELIGE WEG	63
A – Reacties tegen de <i>Synodaler Weg</i>	63
83. Hebben kardinalen en bisschoppen geprotesteerd tegen de <i>Synodaler Weg</i> ?	63
84. Is er consensus onder Europese bisschoppen over de synode?	65
85. Hoe zit het met de Kerk in de Verenigde Staten?	66
86. Kunnen we spreken van een afwijzing van de <i>Synodaler Weg</i> door de gelovigen en, in bredere zin, van de synode over synodaliteit?	67
87. Wat zou er gebeurd zijn als alle gelovigen waren geraadpleegd, en niet alleen progressieve minderheden?	67
88. Steunen alle Duitse bisschoppen de	

<i>Synodaler Weg?</i>	68
89. Heeft paus Franciscus enige twijfel geuit over de <i>Synodaler Weg?</i>	69
90. Zijn er Vaticaanse dicasteriën die hebben gereageerd op de <i>Weg?</i>	69
91. Hoe hebben de Duitse bisschoppen gereageerd op de kritiek van Rome?	70
B – Enkele verwarrende zaken	71
92. Wekken de reacties van de paus verwarring?	71
93. Wekken de reacties van Vaticaanse autoriteiten verwarring?	72
94. Zijn er mensen bestraft voor het opstellen van heterodoxe voorstellen tijdens het synodale proces?	73
95. Staat deze laksheid in contrast met andere houdingen van paus Franciscus?	74
96. Zijn katholieken bezorgd?	75
C – Naar een “Romeins” compromis?	76
97. Zijn er tegenstrijdigheden in de verklaringen van Vaticaanse autoriteiten en paus Franciscus?	76
98. Kan men deze manoeuvre verklaren?	77
99. Bewegen we ons zo in de richting van een soort compromis?	78
100. Wat voor soort Kerk zou het resultaat zijn als het synodaproces wordt doorgevoerd tot in zijn uiterste consequenties?	80
CONCLUSIE	81
NAWOORD	83
AANGEHAALDE WERKEN	86

VOORWOORD

16 juni 2023

Feest van het Allerheiligst Hart van Jezus

Mijn welgemeende felicitaties voor de publicatie van *Het synodale proces is een doos van pandora*, dat duidelijk en uitgebreid een zeer ernstige situatie in de Kerk van vandaag aan de orde stelt. Het is een situatie die terecht zorgen baart aan elke weldenkende katholiek en aan iedere persoon van goede wil die de duidelijke en ernstige schade opmerkt die deze situatie toebrengt aan het Mystieke Lichaam van Christus.

Er wordt ons verteld dat de Kerk die wij, in gemeenschap met onze voorouders in het geloof vanaf de tijd van de Apostelen, belijden als één, heilig, katholiek en apostolisch, nu wordt gedefinieerd door synodaliteit, een term die geen geschiedenis heeft in de leer van de Kerk en waarvoor geen redelijke definitie bestaat. Synodaliteit en het bijvoeglijk naamwoord synodaal zijn slogans geworden waarachter een revolutie aan het werk is die het zelfverstaan van de Kerk radicaal wil veranderen, in overeenstemming met een hedendaagse ideologie die veel ontkent van wat de Kerk altijd heeft geleerd en gepraktiseerd. Het is geen louter theoretische zaak, want de ideologie is al enkele jaren in praktijk gebracht in de Kerk in Duitsland, waarbij op grote schaal verwarring en dwaling werden verspreid en de vrucht ervan, verdeeldheid - zelfs schisma - tot grote schade van vele zielen. Met de op handen zijnde Synode over de Synodaliteit valt terecht te vrezen dat dezelfde verwarring, dwaling en verdeeldheid over de universele Kerk zal worden uitgestort. In feite is dat al begonnen door de voorbereiding van de Synode op plaatselijk niveau.

Alleen de waarheid van Christus, zoals die aan ons is overgeleverd in de vaststaande en onveranderlijke leer en discipline van de Kerk, kan de situatie effectief aanpakken door de ideologie die aan het werk is te ontmaskeren, door de dodelijke verwarring, dwaling en verdeeldheid die zij verspreidt te corrigeren, en door

de leden van de Kerk te inspireren om de ware hervorming ter hand te nemen die bestaat in de dagelijkse bekering tot Christus is, levend aanwezig voor ons in de leer van de Kerk, in haar gebed en eredienst, en haar deugdenpraktijk en discipline. *Het synodale proces is een doos van pandora* werpt door middel van een serie van 100 vragen en antwoorden het licht van Christus, de waarheid van Christus, op de huidige uiterst zorgwekkende situatie van de Kerk. Het bestuderen van de vragen en antwoorden zal oprechte katholieken helpen om voor Christus “medearbeiders in de waarheid” (3 Joh. 8) te zijn. Daartoe immers zijn alle leden van de Kerk geroepen, en zo uitvoerders te zijn van de vernieuwing van de Kerk in onze tijd, trouw aan de apostolische traditie.

Ik dank allen die zo ijverig en voortreffelijk gewerkt hebben om de juiste vragen te formuleren en gezaghebbende antwoorden te geven. Ik hoop dat de vruchten van hun werk beschikbaar zullen komen voor katholieken over de hele wereld tot opbouw van de Kerk, zoals Sint-Paulus ons leert: “Laten wij de waarheid spreken in liefde, en zo geheel naar Christus toegroeien. Hij is het Hoofd” (Ef 4, 15).

Moge door de voorspraak en onder de hoede van de maagdelijke Moeder van onze Heer, de heilige Maagd Maria, die Hij ons gegeven heeft als onze Moeder in de Kerk (vgl. Joh. 19, 26-27), het ernstige kwaad dat de Kerk momenteel bedreigt worden afgewend, zodat zij, trouw aan onze Heer die alleen onze redding is, haar zending in de wereld kan volbrengen.

Met de diepste vaderlijke genegenheid en achting verblijf ik,

toegewijd verbonden in het Heilig Hart van Jezus
en het Onbevlekt Hart van Maria,

Raymond Leo kardinaal BURKE

INLEIDING

Paus Franciscus heeft in Rome een Synode over Synodaliteit bijeengeroepen onder het motto “Voor een Synodale Kerk: *Communio, Participatie en Missie*”. Het is de zestiende gewone algemene vergadering van de bisschoppensynode.

Ondanks de potentieel revolutionaire impact is het debat rond deze synode grotendeels beperkt gebleven tot insiders. Het grote publiek weet er weinig van, een leemte die we hier proberen op te vullen door uit te leggen wat er op het spel staat. Er is een plan in de maak om de Heilige Moederkerk zo te hervormen dat, wanneer het tot in zijn uiterste consequenties wordt doorgevoerd, de grondvesten van de Kerk zou kunnen ondermijnen.

Hoewel het een gewone zitting is, maken verschillende factoren deze synode tot een ongewone gebeurtenis, die sommigen graag als een keerpunt in de kerkgeschiedenis zien, een soort de facto Derde Vaticaans Concilie.

Geen gewone zitting

De eerste factor is de structuur zelf. Na uitgebreid internationaal overleg zijn er maar liefst twee plenaire sessies gepland in Rome in 2023 en 2024, voorafgegaan door een spirituele retraite voor de deelnemers.

Een tweede factor is de inhoud. Terwijl gewone Algemene Vergaderingen gewoonlijk specifieke onderwerpen behandelen (Jeugd in 2018, Gezin in 2015, enzovoort), willen ze deze keer de structuur van de Kerk zelf ter discussie stellen. Ze stellen voor om de Kerk te heroverwegen en om te vormen tot een nieuwe “constitutief synodale Kerk”¹ door de basiselementen van haar organische constitutie te veranderen. Deze verandering is zo radicaal dat de documenten van de synode spreken van “bekering”, alsof de Kerk op de verkeerde weg is en een ommekeer moet maken.

Een derde factor die deze vergadering ongewoon maakt is haar procesmatige karakter. Deze synode is niet bedoeld om leerstellige of pastorale kwesties te bespreken en tot conclusies te komen, maar om een “kerkelijk proces” in

1. Bisschoppensynode, For a Synodal Church: *Communio, Participation, Mission-Preparatory Document*, nr. II, Synod.va, geraadpleegd 10 jun. 2023, <https://www.synod.va/en/news/the-preparatory-document.html>.

gang te zetten om de Kerk te hervormen. Velen vrezen dat dit de doos van Pandora zal openen.

Zo dreigt *synodaliteit* een van die “talismanwoorden” te worden waar de katholieke denker Plinio Corrêa de Oliveira over schreef, dat wil zeggen zeer elastische woorden die vatbaar zijn om geradicaliseerd en misbruikt te worden voor propaganda. Gemanipuleerd door propaganda, “[een talisman-woord] begint te schijnen met een nieuwe glans, fascineert de patiënt en brengt hem veel verder dan hij zich had kunnen voorstellen.”²

Deze radicale hervorming van de Kerk, zeggen de voorstanders van de synode, zou oude procedures van communautaire participatie van de vroege Kerk in ere herstellen die te lang verwaarloosd zijn vanwege de hegemonie van een gebrekkige hiërarchische ecclesiologie die we moeten overwinnen.³

De Synode over Synodaliteit is dus een keerpunt in de kerkgeschiedenis en in het bijzonder in het huidige pontificaat. Paus Franciscus “bereidt zijn voornaamste hervorming voor: synodaliteit”, schrijft de Vaticanist Jean-Marie Guénois. “Hij hoopt de piramidale, gecentraliseerde en geklerikaliseerde Kerk te veranderen in een meer democratische en gedecentraliseerde gemeenschap.”⁴

De Duitse Synodaler Weg

Onder de meest geëngageerden in de “synodale bekering” van de Kerk is een meerderheid van de Duitse bisschoppen, die een eigen “weg” zijn ingeslagen: de *Synodaler Weg*. Deze *Weg* concentreert de meest extreme eisen van de Duitse progressieven en brengt ze opnieuw tot leven.

Voor de initiatiefnemers zou de *Weg* niet beperkt moeten

2. Plinio Corrêa de Oliveira, *Unperceived Ideological Transshipment and Dialogue*, hfdst. III, 2. C., TFP.org, geraadpleegd 11 jun. 2023, <https://www.tfp.org/unperceived-ideological-transshipment-and-dialogue/>.

3. Zie Internationale Theologische Commissie, *Synodality in the Life and the Mission of the Church*, nrs. 57, 119, Vatican.va, geraadpleegd 11 jun. 2023, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_synodalita_en.html.

4. Jean-Marie Guénois, «Contesté, sourd aux critiques . . . ‘Fin de règne’ solitaire pour le pape François,» *Le Figaro*, mei. 13, 2022, <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/conteste-sourd-aux-critiques-fin-de-regne-solitaire-pour-le-pape-francois-20220513>. Overgenomen met toestemming.

blijven tot Duitsland. In plaats daarvan zou het moeten dienen als een model en drijvende kracht voor de universele synode. De Duitsers lijken dus een extreme, zij het welbespraakte en invloedrijke factie in het enorme universum van synodale pleitbezorgers. Sommige Vaticanisten vrezen dat de invloed van Duitse progressieven doorslaggevend zou kunnen zijn in het synodale werk, zoals deels het geval was tijdens het Tweede Vaticaans Concilie, toen “de Rijn in de Tiber stroomde”.⁵

In zijn uiteindelijke consequenties zou de *Weg* een diepgaande ondermijning van de Heilige Rooms-Katholieke Kerk betekenen. Kardinaal Gerhard Müller, voormalig prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer, heeft verklaard: “Ze dromen van een andere Kerk die niets te maken heeft met het katholieke geloof ... en ze willen dit proces misbruiken om de katholieke Kerk op te schuiven – en dan niet alleen in [een] andere richting, maar naar de vernietiging van de katholieke Kerk.”⁶

Als de universele synode zelfs maar een deel van de Duitse *Weg* zou aanvaarden, zou dat de Kerk zoals wij die kennen, kunnen misvormen en beëindigen. Natuurlijk zou dit niet het einde van de katholieke Kerk betekenen. Getroost door de goddelijke belofte heeft zij de zekerheid van onfeilbaarheid. Vanwege dat voorrecht zal zij standhouden tot het einde der tijden (Mat. 28, 20) en de poorten van de hel zullen haar niet overwinnen (Mat. 16, 18).

Een mislukt pad

Voordat de Synodale Weg op de katholieke Kerk wordt toegepast, zouden de voorstanders ervan er goed aan doen om soortgelijke experimenten in andere religies, die niet succesvol zijn gebleken, te bestuderen. Neem het voorbeeld van de Kerk van Engeland, die in de jaren 50 van de vorige eeuw begon met haar eigen “Synodical Way”.

De getuigenis van Gavin Ashenden, voormalig Anglicaans

5. Zie Ralph M. Wiltgen, *The Rhine flows into the Tiber: A history of Vatican II* (Devon, U.K.: Augustine Publishing Company, 1979).

6. Raymond Arroyo, “Cardinal Müller on Synod on Synodality: ‘A Hostile Takeover of the Church of Jesus Christ... We Must Resist,’” *National Catholic Register*, 7 oktober 2022, <https://www.ncregister.com/interview/cardinal-mueller-on-synod-on-synodality-a-hostile-takeover-of-the-church-of-jesus-christ-we-must-resist>.

bisschop en kapelaan van H.M. Koningin Elizabeth II, nu een katholiek bekeerling, is opmerkelijk:

“Ex-Anglicanen geloven dat ze enige hulp kunnen bieden” omdat ze getuige zijn geweest van de “truc” van de synodaliteit die in de Church of England werd aangewend “met enorme verdeeldheid en destructie tot gevolg”.

“Het is een feit dat de ex-Anglicanen deze truc met de Kerk al eerder hebben gezien. Het is onderdeel van de spiritualiteit van de progressieven. Heel simpel gezegd verpakken ze een quasi-Marxistische inhoud in een spirituele troostdeken en praten dan veel over de Heilige Geest.”⁷

Een soortgelijke waarschuwing komt van pater Michael Nazir-Ali, voormalig anglicaans bisschop van Rochester en nu katholiek priester. Hij dringt er bij de bisschoppen op aan om te leren van de “verwarring en chaos” die eruit voortkomt onder anglicanen en andere protestanten.⁸

Men hoeft niet ver te gaan om de mislukking van deze aanpak te zien. De ramp voor de Kerk in Duitsland is duidelijk. Ironisch genoeg is de *Synodaler Weg* bedoeld als model om de universele Kerk te hervormen. Maar iedereen ziet de Kerk in Duitsland bijna verdwijnen te midden van de ergste crisis in haar geschiedenis omdat ze ideeën en praktijken toepaste die vergelijkbaar zijn met die welke de *Weg* inspireerden.

Waarom zou iemand de Kerk een weg willen opleggen die elders tot een ramp heeft geleid?

Bovendien, zoals dit boek zal laten zien, is bijna niemand enthousiast over de Synodale Weg, of die nu universeel of Duits is. Het aantal mensen dat betrokken is bij de verschillende consultatieve processen is lachwekkend. Er heerst algemene onverschilligheid. Zullen de voorstanders van de Synodale Weg deze onverschilligheid op de juiste manier interpreteren? Zullen zij zich realiseren dat zij hun wedstrijd spelen voor lege tribunes? Helaas, was het maar een

7. Jules Gomes, “Anglican Converts War of Synodal Perils,” ChurchMilitant.com, 10 nov. 2022, <https://www.churchmilitant.com/news/article/anglican-converts-warn-of-synodal-perils>.

8. Gomes, “Anglican Converts”.

voetbalwedstrijd! Niets minder dan de Bruid van Christus staat op het spel!

Van conciliarisme naar permanente synodaliteit

Hoewel de voorstanders de synodale geest als modern en up-to-date presenteren, put deze uit oude dwalingen en ketterijen.

De zogenaamde conciliaristische stroming ontstond al in de vijftiende eeuw onder het voorwendsel dat men de Kerk wilde aanpassen aan de nieuwe mentaliteit die voortkwam uit het Humanisme. De voorstanders wilden de hiërarchische macht van de paus verminderen ten gunste van een conciliaire vergadering. Als uitdrukking van “de wil van de gelovigen” zou de Kerk gestructureerd moeten worden in grotendeels autonome lokale en regionale synodes, elk met hun eigen taal en gebruiken. Deze synodes zouden periodiek bijeenkomen in een Algemeen Concilie of Heilige Synode, die bekleed zou zijn met het hoogste gezag van de Kerk. De paus werd gereduceerd tot *primus inter pares* (de eerste onder zijns gelijken), en hij werd verondersteld zich te onderwerpen aan de besluiten van de concilies die werden genomen door stemming waarbij iedere stem van de deelnemers evenveel telde.

In zijn meest authentieke uitingen neemt de geest van de Duitse *Synodaler Weg* en van de universele Synode deze oude dwalingen, die door verschillende pausen en concilies zijn veroordeeld, over en doet ze herleven.

Toenmalig kardinaal Joseph Ratzinger hekelde deze oude dwalingen: “In het licht van de Traditie van de Kerk en haar sacramentele structuur en specifieke doel, is het idee van een gemengde synode als het hoogste permanente bestuursgezag van de nationale kerken een waanidee. Zo’n synode zou elke legitimiteit ontberen en gehoorzaamheid eraan moet resoluut en duidelijk worden geweigerd.”⁹

“Ik ben een verstotene geworden voor mijn verwanten, een vreemde voor de kinderen van mijn moeder”

Voor een aandachtige waarnemer krijgt dit panorama apo-

9. Joseph Ratzinger, “Democratizzazione della Chiesa?” in *Annunciatori della parola e servitori della vostra gioia*, vol. 12 van *Opera omnia* (Vaticaan: Libreria Editrice Vaticana, 2013), 183.

calyptische trekken. Er is een manoeuvre aan de gang om onze Heilige Moeder de Kerk te slopen door de basiselementen van haar organieke inrichting en haar leer uit te wissen, waardoor ze onherkenbaar wordt. Zoals gezegd, kardinaal Müller waarschuwt dat, indien maximaal toegepast, de synodale hervormingen - in de utopische bedoelingen van hun voorstanders - kunnen leiden tot “de vernietiging van de katholieke Kerk”. Deze vernietiging is des te verschrikkelijker omdat ze wordt uitgevoerd door gewijde handen die haar voor alle gevaar zouden moeten behoeden. Nooit heeft de waarschuwing van Paulus VI zo weerklink gevonden als nu: “Sommigen beoefenen ... zelfvernietiging. . . . De Kerk wordt aangetast door hen die er deel van uitmaken.”¹⁰

Geconfronteerd met zulke sombere vooruitzichten voelen veel katholieken zich verloren, ontmoedigd, verward, verbijsterd en zelfs teleurgesteld, en niet iedereen reageert gepast. Sommigen geven toe aan de verleiding van het sedevacantisme - ze verlaten de Kerk en worden zichzelf tot norm. Anderen bezwijken voor de verleiding van afvalligheid - ze verlaten de Kerk om valse religies te omarmen. De meesten verzinken in onverschilligheid en laten de Kerk aan haar trieste lot over. Allemaal hebben ze het overduidelijk mis! *Amicus certus in re incerta cernitur* (in nood leert men zijn vrienden kennen). Dit is het moment waarop de onze Moeder de Heilige Kerk liefdevolle en onbevreesde kinderen nodig heeft om haar te verdedigen tegen externe en interne vijanden. God zal ons ter verantwoording roepen!

We vragen ons af, zoals Plinio Corrêa de Oliveira in 1951, “hoeveel mensen zijn er die in verbondenheid met de Kerk leven tijdens dit moment dat tragisch is zoals het lijden van Christus tragisch was; dit cruciale moment in de geschiedenis waarop de hele mensheid kiest voor of tegen Christus?”. En ook: “We moeten denken zoals de Kerk denkt, de geest van de Kerk hebben, handelen zoals de Kerk wenst in alle omstandigheden van ons leven. . . . Het veronderstelt het

10. Paulus VI, “Toespraak tot de leden van het Pauselijk Lombardisch Seminarie” (7 dec. 1968), Vatican.va, https://www.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1968/december/documents/hf_p-vi_spe_19681207_seminario-lombardo.html. (Onze vertaling.)

offer van een heel leven.”¹¹ Dit offer van trouw is des te pijnlijker indien gericht aan autoriteiten die het niet altijd op waarde schatten en het soms bitter vervolgen.

We kunnen bijna uitroepen, de psalmist parafraserend: “Ik ben een verstotene geworden van mijn verwanten, een vreemde voor de kinderen van mijn moeder. (68, 9). Ja, een vreemdeling, maar nog steeds in het huis van mijn moeder, dat wil zeggen binnen de Heilige Rooms-Katholieke en Apostolische Kerk, waarbuiten geen verlossing is.

Dit is de geest die de auteurs van dit boek bezielt.

* * *

De auteurs bedanken in het bijzonder de heer Juan Miguel Montes en de heer Mathias von Gersdorff voor hun waardevolle bijdragen aan het schrijven van dit werk.

11. Plínio Corrêa de Oliveira, *The Way of the Cross* (Crompond, N.Y.: America Needs Fatima, 1990), 37, 29.

I – DE BISSCHOPPENSYNODE

1. Wat is de bisschoppensynode?

De bisschoppensynode is een permanent orgaan van de katholieke Kerk, buiten de Romeinse Curie, dat het episcopaat vertegenwoordigt. Ze werd opgericht door paus Paulus VI op 15 september 1965 met het motu proprio *Apostolica sollicitudo*.

De synode wordt bijeengeroepen door de paus, die het onderwerp bepaalt. Ze kan in drie vormen bijeenkomen: Gewone Zitting voor zaken die het welzijn van de universele Kerk betreffen, Buitengewone Zitting voor dringende zaken en de Bijzondere Zitting voor zaken die een of meer regio's betreffen. Ze heeft een louter adviserend karakter, maar kan een besluitvormende functie uitoefenen wanneer de paus dit toestaat.

Tot nu toe zijn er vijftien gewone zittingen van de bisschoppensynode geweest. Dit jaar, 2023, zal de zestiende plaatsvinden.

2. Zijn de besluiten van een synode bindend?

Nee. In het verleden had het slotdocument van een bisschoppensynode geen magisteriële waarde, omdat het bedoeld was om suggesties te doen aan de paus. De paus bracht de ideeën van de synode bijeen en publiceerde een *postsynodale apostolische exhortatie*, waarin de uitkomsten van de synode aan de hele Kerk werden voorgesteld, soms met aanzienlijke wijzigingen. Dit pauselijke document vormde het leergezag. Na de hervormingen die paus Franciscus in 2015 doorvoerde, wordt het slotdocument direct onderdeel van het gewone leergezag als het uitdrukkelijk is goedgekeurd door de paus. En als de paus de synode eerder beslissingsbevoegdheid heeft gegeven, wordt het slotdocument onderdeel van het gewone leergezag zodra het door de paus is bekrachtigd en afgekondigd.

3. Kan een paus of bisschoppensynode de leer of de structuren van de katholieke Kerk veranderen?

Noch de paus, noch de bisschoppensynode, noch enig ander kerkelijk of wereldlijk orgaan heeft de autoriteit om de leer of structuren van de Kerk te veranderen, die door haar goddelijke Stichter zijn vastgelegd en haar zijn toevertrouwd. Het eerste Vaticaans Concilie leert:

13. Want de leer van het geloof dat God heeft geopenbaard, wordt naar voren gebracht

- niet als een filosofische ontdekking die door menselijke intelligentie kan worden geperfectioneerd,
- maar als een goddelijk geloofsgoed dat is toevertrouwd aan de bruid van Christus om door haar getrouw te worden beschermd en onfeilbaar te worden verkondigd.

14. Vandaar ook dat die betekenis van de heilige dogma's altijd moet worden gehandhaafd, zoals die ooit is verklaard door onze Heilige Moeder de Kerk, en er mag nooit afstand worden gedaan van deze betekenis onder het voorwendsel of in de naam van een dieper begrip.¹²

De Congregatie voor de Geloofsleer stelt het volgende: “Zoals alle gelovigen staat de paus van Rome onder het Woord van God, het katholieke geloof Hij beslist niet naar eigen goeddunken, maar geeft stem aan de wil van de Heer, die tot de mens spreekt in de Schrift zoals beleefd en geïnterpreteerd door de Traditie; met andere woorden, de *episkopè* van de Primaat heeft de grenzen die door de goddelijke wet en de onschendbare goddelijke constitutie van de Kerk in de Openbaring zijn vastgelegd.”¹³

4. Welke veranderingen introduceerde paus Franciscus bij de bisschoppensynode?

In 2015 kondigde paus Franciscus ingrijpende veranderingen aan in de bisschoppensynode ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van de instelling ervan.

De paus sprak de wens uit dat het hele Volk van God geraadpleegd zou worden bij de voorbereiding van de synodevergaderingen en stelde een plan voor om een nieuwe “Synodale Kerk” te creëren, gebaseerd op de volgende vooronderstelling: Gezien hun bovennatuurlijke geloofszin (*sensus fidei*) kan het hele Volk van God zich niet vergissen (het is onfeilbaar *in credendo*) en heeft het een “instinct” om de wegen te vinden die de Heer opent voor zijn Kerk.

12. Eerste Vaticaans Concilie, dogmatische constitutie *Dei Filius*, hfdst. IV, nrs. 13-14, PapalEncyclicals.net, geraadpleegd 11 jun. 2023, <https://www.papalencyclicals.net/councils/ecum20.htm>.

13. Congregatie voor de Geloofsleer, “Il Primato del Successore di Pietro nel mistero della Chiesa,” nr. 7, Vatican.va, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19981031_primato-successore-pietro_it.html.

De Synodale Kerk zou er een zijn van wederzijds luisteren tussen het gelovige volk, het bisschoppelijk college en de bisschop van Rome om te weten wat de Heilige Geest “tot de kerken zegt” (Apoc. 2,7). Daartoe moeten alle kerkelijke organen - parochies, bisdommen en de Romeinse Curie - verbonden blijven met de basis en altijd uitgaan van “de mensen en hun dagelijkse problemen”.¹⁴

Paus Franciscus ging aan de slag en veranderde de Bisschoppensynode met de apostolische constitutie *Episcopalis communio* (15 sept. 2018) om de gelovigen erbij te betrekken. De synode is nu verdeeld in drie fasen: de voorbereidende fase van raadpleging van het Volk van God; de vierende fase, dat wil zeggen de bijeenkomst van de bisschoppen in vergadering; en de uitvoeringsfase, waarin de besluiten van de vergadering, goedgekeurd door de paus, moeten worden aanvaard door de hele Kerk.

5. Hoe rechtvaardigt paus Franciscus deze radicale verandering in de bisschoppensynode?

Volgens paus Franciscus zijn bisschoppen zowel leraren als leerlingen. Ze zijn leraren wanneer ze “het woord van de waarheid verkondigen in de naam van Christus, hoofd en herder.” Maar ze zijn ook leerlingen wanneer ze “wetend dat de Geest geschonken is aan iedere gedoopte, luisteren naar de stem van Christus die spreekt door het hele Volk van God.”¹⁵ De synode wordt zo een instrument om stem te geven aan het hele Volk van God door de bisschoppen.

14. Paus Franciscus, “Toespraak ter herdenking van de 50e verjaardag van de instelling van de bisschoppensynode” (17 okt. 2015), Vatican.va, https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html.

15. Paus Franciscus, apostolische constitutie *Episcopalis communio* (15 sept. 2018), nr. 5, Vatican.va, https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_constitutions/documents/papa-francesco_costituzione-ap_20180915_episcopalis-communio.html.

II - SYNODE OVER SYNODALITEIT

6. Wat is het onderwerp en programma van de komende synode?

Op 24 april 2021 keurde paus Franciscus in een audiëntie met kardinaal Mario Grech, secretaris-generaal van de Bisschoppensynode, het thema en het programma goed van de zestiende gewone algemene zitting van de Bisschoppensynode.

Zo begon de lokale/nationale consultatiefase met het Volk van God, die eindigde in 2022. Daarna begon de continentale fase, die in februari-maart 2023 een hoogtepunt bereikte met de Continentale Assemblees, die hun conclusies, een zogenaamde *Continental Synthese*, aan het Vaticaan presenteerden. Van daaruit gaat de synode over naar de universele fase, waarvoor twee algemene vergaderingen in Rome worden bijeengeroepen: de eerste in oktober 2023 en de tweede in oktober 2024. Een spirituele retraite voor alle deelnemers zal voorafgaan aan de bijeenkomst in 2023.

Het gekozen thema is: “Voor een Synodale Kerk: *Communio, participatie en missie*”. Volgens de paus is het een kwestie van “samen op weg gaan - priesters, herders, de bisschop van Rome”.¹⁶ De grootste moeilijkheid die overwonnen moet worden “is het klerikalisme dat priesters en bisschoppen losmaakt van de mensen” omdat “er een zekere weerstand is om verder te gaan dan het beeld van een Kerk die rigide verdeeld is in leiders en volgelingen, zij die onderwijzen en zij die onderwezen worden; we vergeten dat God graag dingen omverwerpt: zoals Maria zei: “Machtigen haalt Hij omlaag van hun troon, eenvoudigen brengt Hij tot aanzien.” (Luc. 1, 52). Samen op reis gaan is eerder horizontaal dan verticaal.”¹⁷

De volgende synode zal daarom niet een specifiek pastoraal thema bespreken, zoals meestal het geval is in deze vergaderingen, maar de structuur zelf van de Kerk. Daarom wordt het ook wel de *Synode over Synodaliteit* genoemd.

16. Paus Franciscus, “Herdenkingsrede”.

17. Paus Franciscus, “Toespraak tot de gelovigen van het bisdom Rome” (18 sept. 2021), Vatican.va, <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2021/september/documents/20210918-fedeli-diocesiroma.html>.

7. Is deze synode bedoeld om tot specifieke besluiten te komen of om een proces op gang te brengen?

In tegenstelling tot andere algemene synodes wordt deze synode niet gehouden om leerstellige of pastorale kwesties te bespreken en om tot specifieke conclusies te komen, maar om een weg te openen, om een proces op gang te brengen om de Kerk te hervormen. Het voorbereidend document stelt voor om “een participatief en inclusief kerkelijk proces” op gang te brengen.¹⁸ In plaats van een synode zouden we moeten spreken van een *synodale reis*. In het voorbereidend document voor de synode, dat we hieronder analyseren, wordt de term proces niet minder dan drieëntwintig keer gebruikt, samen met synoniemen als *pad*, *reis*, *route*, enzovoort.

Deze vloeiende benadering moet gezien worden in het bredere perspectief van het huidige pontificaat, dat de voorkeur geeft aan *worden* en niet aan *zijn*, aan verandering en niet aan stabiliteit, aan zoeken en niet aan zekerheid: “We moeten processen initiëren en niet alleen ruimtes bezetten.”¹⁹ Kardinaal Jean-Claude Hollerich, relator-generaal van de synode, verklaarde: “Zitten en praten maken alleen een synode als het praten over de reis gaat. Anders wordt het een oorlog van opvattingen.”²⁰

8. Waarom besloot paus Franciscus om twee bijeenkomsten te houden?

Volgens het oorspronkelijke plan zou de Synodale Assemblee in oktober 2023 in Rome plaatsvinden. Aan het einde van het Angelus op zondag 16 oktober 2022 kondigde paus Franciscus echter aan dat de Assemblee twee zittingen zou

18. Bisschoppensynode, Voorbereidend Document, nr. 2.

19. Paus Franciscus, “Kerstgroet aan de Romeinse Curie” (21 dec. 2019), Vatican.va, https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/december/documents/papa-francesco_20191221_curia-romana.html. Zie ook Diego Benedetto Panetta, *Il cammino sinodale tedesco e il progetto di una nuova Chiesa*, Tradizione Famiglia Proprietà, december 2022, pp. 55ff.

20. Luka Tripalo, “Kardinaal Jean-Claude Hollerich on Synodal Challenges, the Woman and the EDispuytes with Church’ Teaching, The Holy Spirit Sometimes Generates Great Confusion to Bring New Harmony,” *de Glas-Koncila.hr*, 23 mrt. 2023, <https://www.glas-koncila.hr/cardinal-jean-claude-hollerich-on-synodal-challenges-the-woman-question-and-the-disputes-with-churchs-teaching/>.

houden, met een jaar tussenpoos.²¹

Als reden werd aangevoerd dat “het thema van de synodale Kerk, vanwege de breedte en het belang ervan, het onderwerp zou kunnen zijn van langdurig beraad, niet alleen door de leden van de synodevergadering, maar door de hele Kerk”.²² Een nieuwe fase van luisteren naar het Volk van God over wat de afgevaardigden bespraken in Rome zal volgen op de eerste Assemblee.

9. Wat zou er gebeuren als een aanzienlijk aantal gelovigen het oneens was met de besluiten van de synode of de paus en deze afwees?

Er lijkt een interne tegenstrijdigheid te zitten in de apostolische constitutie *Episcopalis communio*, waarin paus Franciscus de bisschoppensynode heeft gewijzigd. Nummer 5 verklaart dat elke bisschop een leerling is “wanneer hij, wetend dat de Geest geschonken is aan elke gedoopte, luistert naar de stem van Christus die spreekt door het hele Volk van God, waardoor het ‘onfeilbaar *in credendo*’ wordt.” Dit idee wordt versterkt in nummer 7, dat benadrukt dat “het synodale proces niet alleen zijn vertrekpunt heeft, maar ook zijn aankomstpunt in het Volk van God.” Het lijkt er dus op dat de uitvoering van synodale besluiten afhangt van hun goede ontvangst door de gelovigen, zoals de website van het secretariaat van de synode suggereert: “De besluiten van de Synode, eenmaal goedgekeurd door de Paus van Rome, worden aanvaard door de lokale kerken.”²³

Deel IV van *Episcopalis communio*, dat precies over de uitvoeringsfase van de synode gaat, bepaalt echter dat de diocesane bisschoppen “zorg dragen voor de ontvangst en uitvoering van de conclusies van de synodevergadering, zodra deze door de paus van Rome zijn aanvaard” (art. 19, § 1) en dat de bisschoppenconferenties “de uitvoering van voornoemde besluiten op hun grondgebied coördineren”

21. Zie Paus Franciscus, “Angelus” (16 okt. 2022), Vatican.va, <https://www.vatican.va/content/francesco/en/angelus/2022/documents/20221016-angelus.html>.

22. “Nieuwe data voor de Synode over Synodaliteit,” Synod.va, <https://www.synod.va/es/news/nuevas-fechas-para-el-sinodo-sobre-la-sinodalidad.html>.

23. Secretariaat-generaal van de Bisschoppensynode, Introduction to Synodal Information (Compilation of Documents Related to the Synod of Bishops - Sept. 15, 2007), Vatican.va, https://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_20050309_documentation-profile_en.html.

(art. 19, § 2).

Het zegt niets over wat er zou gebeuren als er onenigheid zou ontstaan tussen het Volk van God en de Herders over concrete toepassingen van synodale oriëntaties. Als de wil van de Herders zou zegevieren, zou het hele luisterproces ijdel lijken en zou de retoriek van het synodale gebeuren grotendeels onoprecht kunnen lijken. Als de wil van het Volk van God zou zegevieren, zou de Kerk veranderd zijn in een de facto democratie.

III - HET SYNODEPROCES

A - “Synodaliteit”

10. Wat is “synodaliteit”?

Volgens de Internationale Theologische Commissie is het zelfstandig naamwoord *synodaliteit* recentelijk bedacht en vormt het “nieuwe taal” die niet voorkomt in de documenten van het Tweede Vaticaans Concilie of in het Wetboek van Canoniek Recht. In de context van een nieuw model van de Kerk, aldus de Commissie, “is synodaliteit de specifieke *modus vivendi et operandi* van de Kerk, het Volk van God, die haar wezen als gemeenschap openbaart en inhoud geeft wanneer al haar leden samen reizen, samenkomen en actief deelnemen aan haar evangeliserende missie.”²⁴

Volgens paus Franciscus “is synodaliteit een uitdrukking van de natuur van de Kerk, haar vorm, stijl en zending.”²⁵ En dus is synodaliteit “een constitutief element van de Kerk.”²⁶

11. Wat is de bedoeling van synodaliteit?

Voorstanders van de synode beweren dat het goed zou zijn als synodaliteit de deelname en medeverantwoordelijkheid van alle gelovigen in het leven van de Kerk zou vergroten. Zoals het *Vademecum voor de Synode over Synodaliteit*, opgesteld door het Synode Secretariaat, stelt: “De weg van synodaliteit streeft ernaar pastorale beslissingen te nemen die de wil van God zo precies mogelijk weerspiegelen, door ze te gronden in de levende stem van het Volk van God. . . . In het verwoorden van de stem van het Volk van God die de realiteit van het geloof uitdrukt op basis van geleefde ervaring.”²⁷ “Synodaliteit roept pastores op om aandachtig te luisteren naar de kudde die aan hun zorg is toevertrouwd.”²⁸

24. Internationale Theologische Commissie, *Synodaliteit in het leven*, nr. 6.

25. Paus Franciscus, “Toespraak tot de gelovigen”.

26. Paus Franciscus, “Herdenkingsrede”.

27. Bisschoppensynode, *Vademecum voor de Synode over Synodaliteit*, 10-11, Synod.va, geraadpleegd 9 jun. 2023, https://www.synod.va/content/dam/synod/common/vademecum/en_vade.pdf.

28. Bisschoppensynode, *Vademecum*, nr. 2.3, 19.

12. Welke gevolgen zal synodaliteit hebben voor het leven van de Kerk?

Dit luisteren naar de hele gemeenschap impliceert een herformulering van het gezag in de Kerk. Volgens paus Franciscus moet men de piramidale structuur van de Kerk omkeren: “In deze Kerk bevindt zich, net als in een omgekeerde piramide, de top onder de basis.”²⁹

Volgens kardinaal Mario Grech, secretaris-generaal van de bisschoppensynode, heeft paus Franciscus

een levendig en inspirerend model gegeven van het beeld van de “omgekeerde piramide” van het hiërarchisch gezag. . . . Zoals Amanda C. Osheim terecht opmerkt: “Het opvatten van hiërarchische gezag als een omgekeerde piramide keert een oudere piramidale opvatting van de Kerk om, naar beneden druppelende kerkelijke economie waarin de Heilige Geest eerst werd gegeven aan de paus en bisschoppen, dan aan geestelijken en religieuzen, en ten slotte aan de gelovigen. . . . Deze piramide verdeelde de Kerk in feite in de onderwijzende kerk (*ecclesia docens*) en de lerende Kerk (*ecclesia discens*). Door de piramide om te keren, stelt de analogie van Franciscus gezag opnieuw voor als afhankelijk van ontvangst - luisteren naar en leren van anderen - binnen de kerk.”³⁰

Een dergelijke democratische herformulering van het gezag in de Kerk zou het mogelijk maken om “de plaag van het klerikalisme te overwinnen”, omdat, zo werd verondersteld, “we allemaal van elkaar afhankelijk zijn en we allemaal een gelijke waardigheid delen te midden van het heilige Volk van God.”³¹

29. Paus Franciscus, “Herdenkingsrede”.

30. Kardinaal Mario Grech, “Toespraak van kardinaal Mario Grech tot de bisschoppen van Ierland over de synode,” *CatholicBishops.ie.*, 4 maart 2021, <https://www.catholicbishops.ie/2021/03/04/address-of-cardinal-mario-grech-to-the-bishops-of-ireland-on-synodality-2/>.

31. Bisschoppensynode, *Vademecum*, 19.

B - “Luisteren”

13. Waarom krijgt “luisteren naar de gelovigen” een primaire rol?

In het al genoemde *Vademecum* komt het woord luisteren 102 keer voor. Terwijl het 83 keer verwijst naar de stem van de gelovigen, wordt het Woord van God slechts 19 keer genoemd.

In een interview op de website van het Vaticaan verklaarde kardinaal Mario Grech het volgende

door te luisteren naar het volk van God - daar is het overleg in de afzonderlijke kerken voor bedoeld - weten we dat we kunnen horen wat de Geest tegen de Kerk zegt. Dit betekent niet dat het Gods volk de weg van de Kerk bepaalt. Met de profetische functie van het hele volk van God (inclusief de herders) correspondeert de onderscheidingstaak van de herders: uit wat het volk van God zegt, moeten de herders opmaken wat de Geest de Kerk wil zeggen. Maar het is vanuit het luisteren naar het volk van God dat onderscheiding moet beginnen.³²

14. Is er een traditionele betekenis van “luisteren” naar de gelovigen door herders?

Ja, het lijkt geen twijfel dat een goede herder zich over zijn schapen moet buigen om te luisteren en hun geestelijke situatie en hun aspiraties te begrijpen. Maar vandaag de dag betekent “luisteren” de verplichting om afgestemd te zijn op de schapen. Het beoordelingscriterium is niet langer de geopenbaarde Waarheid en oprechtheid van geweten, maar het accepteren van de verlangens van de gelovigen.

15. Zit er een nadeel aan het moderne concept van “luisteren”?

In het moderne perspectief van “luisteren” is de Kerk niet langer de Moeder en Lerare die de leer van Christus doorgeeft via de stem van haar herders (“Wie u hoort, hoort Mij”, Lucas 10,16) en wordt zij een Kerk die luistert, dialogueert en vragen stelt, zonder bang te zijn om waarheden in twijfel te trekken die tot nu toe als onbetwistbaar werden be-

32. Andrea Torrielli, “Cardinal Grech: The Church Is Synodal Because It Is a Communion,” *Vatican News*, 21 juli 2021, <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2021-07/cardinal-grech-synod-synodality-interview-communion.html>.

schouwd.³³ “Luisteren is de eerste stap, maar het vereist een open geest en hart,” stelt het *Vademecum*.³⁴ Het voegt eraan toe: “De eerste stap naar luisteren is onze geest en ons hart bevrijden van vooroordelen en stereotypen.”³⁵ Verder: “Het Synodale Proces biedt ons de mogelijkheid om ons open te stellen om op een authentieke manier te luisteren, zonder onze toevlucht te nemen tot kant-en-klare antwoorden of vooraf geformuleerde oordelen.”³⁶

Merk op dat kardinaal Grech in de hierboven geciteerde tekst bevestigt dat het onderscheidingsvermogen van een bisschop er niet in bestaat na te gaan of wat het volk van God zegt samenvalt met wat de goddelijke Openbaring leert, maar juist het tegenovergestelde: Het is begrijpen wat het volk zegt en het zien als het woord van de Heilige Geest.

De katholieke Kerk is altijd van de andere kant begonnen. Met als basis de waarheden van het geloof die bekend zijn door Openbaring en Traditie, paste zij deze toe op het concrete leven, in overeenstemming met de omstandigheden van tijd en plaats, om mensen te verlichten en te leiden naar eeuwig heil. De Synode over Synodaliteit neigt naar het omgekeerde: Uitgaan van concrete situaties om een pastoraal beleid en discipline uit te werken die daaraan zijn aangepast. Zo'n methode veronderstelt een historicistische opvatting die niet uitgaat van geopenbaarde Waarheid maar van een concrete historische situatie waaraan de Kerk zich moet aanpassen.

16. Is de stem van het volk de stem van God?

Niet noodzakelijkerwijs. In de Kerk heeft de uitdrukking *vox populi* een heel andere betekenis dan in moderne democratieën, waar de stem van de meerderheid noodzakelijkerwijs goed is. In dit verband merkt kardinaal Gerhard Müller, voormalig prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer, op:

De deelname van alle gelovigen aan het profetische,

33. Zie Guido Vignelli, *A Pastoral Revolution: Six Talismanic Words in the Ecclesial Debate on the Family*, trans. José A. Schelini (Spring Grove, Penn.: The American Society for the Defense of Tradition, Family, and Property, 2018).

34. Bisschoppensynode, *Vademecum*, 40.

35. Bisschoppensynode, 19.

36. Bisschoppensynode, 19.

koninklijke en priesterlijke ambt van de Kerk is sacramenteel gegrondvest op de doop in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest en niet op de macht die uitgaat van het volk zoals in het constitutionele regime van een democratische staat. Het ambt van bisschoppen, priesters en diakens is gegrond op het gezag van Christus. . . . De roepstem van het volk is in de geschiedenis nogal ambivalent geweest. Het volk van Athene was vaak beledigd door hun filosofen en veroordeelde Socrates op democratische wijze ter dood.

Het volk van God klaagde herhaaldelijk tegen de Heer. . . Pilatus zei cynisch tegen Jezus: “Uw volk en de hogepriesters hebben u aan mij overgeleverd” (Joh. 18, 35). Aan de andere kant wordt het messiaanse volk van God in het Nieuwe Verbond gekenmerkt door het feit dat alle gelovigen naar het woord van God luisteren omdat ze delen in het priesterschap van Christus, en de gewijde bisschoppen en presbyters heiligen, leiden en onderwijzen het priesterlijke volk in de persoon van Christus, hoofd van de Kerk.³⁷

17. Welke theologische rechtvaardiging geven ze voor de noodzaak om te luisteren?

Paus Franciscus, de organisatoren van de synode en de voorbereidende documenten houden tot vervelens toe vol dat “het hele lichaam van gelovigen ... niet kan dwalen in geloofskwesties. Deze eigenschap blijkt uit de bovenna-tuurlijke geloofszin (*sensus fidei*) Dit zijn de beroemde woorden *onfeilbaar ‘in credendo’*.”³⁸

Hoe rechtvaardigen ze zo'n uitspraak theologisch?

Tussen 2011 en 2014 voerde de Internationale Theologische Commissie (ITC) een onderzoek uit naar de betekenis van geloof, dat resulteerde in de publicatie van het document “*Sensus fidei in the Life of the Church*”.

Deze studie beschrijft de geloofszin van de gelovigen als “een natuurlijke, onmiddellijke en spontane reactie, en vergelijkbaar met een vitaal instinct of een soort ‘aanvoelen’

37. Stillum Curiae, “Müller, Bätzing. Vescovo nega il peccato? Ha fallito la sua vocazione,” MarcoTosatti.com, 12 feb. 2023, <https://www.marcotosatti.com/2023/02/13/muller-su-batzing-vescovo-che-nega-il-peccato-ha-fallito-la-sua-vocazione/>. (Onze vertaling.)

38. Paus Franciscus, “Herdenkingstoespraak”.

waardoor de gelovige zich spontaan vastklampt aan wat overeenkomt met de geloofswaarheid en schuwt wat daarmee in strijd is” (nr. 54). Dit geestelijke instinct vloeit voort “uit de verbondenheid die de deugd van het geloof tot stand brengt tussen het gelovige subject en het authentieke object van het geloof, namelijk de waarheid van God geopenbaard in Christus Jezus.” (nr. 50). (nr. 50).

Deze *sensus fidei fidelis* is “op zichzelf onfeilbaar met betrekking tot zijn object: het ware geloof” (nr. 55). Maar het is enerzijds niet onfeilbaar in elke gelovige, omdat de ontwikkeling ervan evenredig is met de ontwikkeling van de deugd van het geloof. Daarom is het evenredig met ieders heiligheid van leven (zie nr. 57). Bovendien kunnen in de echte wereld de intuïties van gelovigen zich vermengen met zuiver menselijke meningen of zelfs met de heersende dwalingen van hun culturele context.

Daarom voegt het ITC-document er haastig aan toe, waarbij het paragraaf 35 van de verklaring *Donum veritatis* van de Congregatie voor de Geloofsleer citeert: “Hoewel het theologisch geloof als zodanig niet kan dwalen, kan de gelovige toch dwalingen hebben, omdat niet al zijn gedachten uit het geloof voortkomen. Niet alle ideeën die onder het Volk van God circuleren zijn verenigbaar met het geloof” (nr. 55).³⁹

18. Hoe kunnen we dan weten wanneer het geloof van de gelovigen onfeilbaar is?

De enige zekere methode is het toepassen van de regel van Sint-Vincentius van Lerins: Dat wat altijd overal en door iedereen geloofd is (*quod semper, quod ubique, quod ab omnibus*) is onfeilbaar. Dat is de traditionele doctrine van de Kerk. “De *sensus fidelium* is niet wat leken en priesters op een bepaald moment denken, maar de consensus onder de bisschoppen tot aan de laatste gelovigen, over de hele wereld, door de eeuwen heen,” legt pater Nazir-Ali uit, een voormalige Anglicaanse bisschop en nu een katholieke priester.⁴⁰

39. Zie Internationale Theologische Commissie, “*Sensus Fidei in the Life of the Church*” (2014), nrs. 54, 50, 55, 57, 56, Vatican.va, geraadpleegd 11 jun. 2023, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20140610_sensus-fidei_en.html.

40. Lorenza Formicola, “Ex anglicano: ‘La sinodalità non vada contro la fede,’” *La Nuova Bussola Quotidiana*, 19 jan. 2023, <https://lanuovabq.it/it/ex-anglicano-la-sinodali->

Daarom is het onbezonnen om te veronderstellen dat de mening van de gelovigen over een of andere nieuwigheid op een bepaald moment onfeilbaar is. En het is nog roekelozer om te veronderstellen dat men deugdzaam personen met een diepgeworteld geloof, alle gedoopten en zelfs zij die andere religies belijden of atheïst zijn, moet raadplegen om te weten wat de Heilige Geest vandaag tegen de Kerk wil zeggen.

19. Naar wie luisteren de voorstanders van de synode?
Organisatoren van de synode roepen op om zo breed mogelijk te luisteren, ook naar atheïsten:

Samen zijn alle gedoopten het onderwerp van de *sensus fidelium*, de levende stem van het Volk van God. Tegelijkertijd is het belangrijk voor de gedoopten om de stemmen van andere mensen in hun lokale context te horen, met inbegrip van mensen die de geloofspraktijk hebben verlaten, mensen van andere geloofstradities, mensen zonder geloofsovertuiging, enz.

. . . We moeten persoonlijk de hand reiken aan de periferie, aan hen die de Kerk hebben verlaten, aan hen die zelden of nooit hun geloof belijden, aan hen die armoede of marginalisatie ervaren, aan vluchtelingen, uitgeslotenen, stemlozen, enz.⁴¹

20. Wat zijn de gevaren van zo uitgebreid luisteren?

Pater Nazir-Ali waarschuwt: “De mensen die geraadpleegd worden moeten gecatechiseerd worden, misschien zelfs geëvangeliiseerd. Anders krijgen we alleen maar een weerspiegeling van de cultuur die de mensen omringt.”⁴²

Veel van de voorstellen die op de synode werden gepresenteerd weerspiegelen moderne trends. De Internationale Theologische Commissie erkent dit wanneer zij stelt dat het nieuwe kerkelijke klimaat de vrucht is van “een zorgvuldiger onderscheiding van de geavanceerde eisen van het moderne bewustzijn met betrekking tot de deelname van iedere burger aan de huidige samenleving.”⁴³

ta-non-vada-contro-la-fede. (Onze vertaling.)

41. Bisschoppensynode, *Vademecum*, 17, 28.

42. Formicola, “Ex anglicano.

43. Internationale Theologische Commissie, *Synodality in the Life*, nr. 38.

21. Kan men onjuiste en aanstootgevende voorstellen toeschrijven aan de Heilige Geest?

Nee. Het zou een godslasterlijke manipulatie zijn. Mgr. Robert Mutsaerts, hulpbisschop van 's-Hertogenbosch, stelt: "Tot nu toe is het synodale proces meer een sociologisch experiment en heeft het weinig te maken met de Heilige Geest die zich door dit alles heen zou laten horen. Dat zou je bijna godslastering kunnen noemen. Wat steeds duidelijker wordt, is dat het synodale proces zal worden gebruikt om verschillende kerkelijke standpunten te veranderen, waarbij de Heilige Geest in de strijd wordt geworpen als pleitbezorger, ook al heeft de Heilige Geest door de eeuwen heen iets tegengestelds geademd."⁴⁴

C - De rol van de gelovigen in de leerstellige ontwikkeling

22. Spelen de gelovigen een rol in het uitwerken van de kerkelijke leer?

Ja, het valt niet te ontkennen dat de eenvoudige gelovigen (de gedoopten die niet het sacrament van de Heilige Wijding hebben ontvangen) een zeer belangrijke rol spelen in het leven van de Kerk, waarvan zij levende stenen zijn. Het doopsel neemt hen op in de Kerk en maakt hen deelgenoot van haar zending,⁴⁵ en het vormsel maakt hen "als ware getuigen van Christus, meer verplicht om het geloof met woord en daad te verspreiden en te verdedigen".⁴⁶ De goddelijke bijstand van de heilige Geest, door Onze Heer aan de apostelen beloofd (Joh. 14,16-17; Joh. 14,26), gaat de hele Kerk aan, en hoewel deze in de eerste plaats door het leergezag wordt geopenbaard (*infallibilitas in docendo*), wordt ze ook geopenbaard door de consensus van de gelovigen. Dit laatste drukt de onfeilbaarheid van de Kerk uit in haar geloof (*infallibilitas in credendo*), dat, zoals we zagen, berust op de geloofszin die de gelovigen in het doopsel ontvangen.

De 'consensus fidei fidelium' kan echter niet gelijkge-

44. Robert Mutsaerts, "Synodaal proces als instrument om Kerk te veranderen?" Vitaminexp.blogspot.com, 4 nov. 2022, <https://vitaminexp.blogspot.com/2022/11/synodaal-proces-als-instrument-om-kerk.html>. (Onze vertaling.)

45. Zie *Catechismus van de Katholieke Kerk*, nr. 1213, geraadpleegd op 9 juni 2023, https://www.vatican.va/archive/ENG0015/_P3G.HTM.

46. *Catechismus*, nr. 1285, https://www.vatican.va/archive/ENG0015/_P3P.HTM.

steld worden met Rousseau's 'volonté générale' (algemene wil). Zoals kardinaal Walter Brandmüller opmerkte op een conferentie in Rome in april 2018, "wanneer katholieken en masse het legitiem vinden om te hertrouwen na echtscheiding, anticonceptie te gebruiken, en dergelijke zaken, is dit geen massaal getuigenis van het geloof, maar een massale afval ervan."⁴⁷

Op dezelfde bijeenkomst herinnerde kardinaal Brandmüller er ook aan: "De *sensus fidei* werkt als een soort geestelijk immuunsysteem dat de gelovigen ertoe brengt elke dwaling te herkennen en instinctief af te wijzen. Daarom rust, samen met de goddelijke belofte, op deze *sensus fidei* ook de passieve onfeilbaarheid van de Kerk - de zekerheid dat de Kerk in haar geheel nooit in ketterij kan vervallen."⁴⁸

23. Betekent dit dat de gelovigen een actieve rol spelen in kerkelijke onfeilbaarheid?

Nee. De nadruk ligt hier op *passieve*, dat wil zeggen receptieve onfeilbaarheid. Alleen de onfeilbaarheid van de hiërarchie is *actief* in het plechtige leergezag van dogmatische verklaringen van de paus en de concilies en het gewone universele leergezag van de bisschoppen. Sint-Petrus en de apostelen (en hun opvolgers) ontvingen het mandaat om "alle volken te onderwijzen", waardoor de gelovigen verplicht werden in hun leer te geloven: "Wie u hoort, hoort Mij" (Luc. 10, 16).

24. Maken de voorstanders van de synode onderscheid tussen de actieve rol van het leergezag en de passieve rol van de gelovigen in de organische ontwikkeling van het geloofsgoed?

Nee. Kardinaal Grech verklaart dat, door het synodale luisterproces, "de *sensus fidei* zijn actieve functie terugkrijgt" die het zogenaamd ontnomen was na de Gregoriaanse Hervorming.⁴⁹ Deze laatste veroorzaakte "vormen van ver-

47. Walter Brandmüller, "Sulla consultazione dei fedeli in questioni di dottrina" (7 apr. 2018), Unavox.it, april 2018, http://www.unavox.it/ArtDiversi/DIV2433_Card_Brandmuller_Consultazione_fedeli_su_dottrina.html. (Onze vertaling.)

48. Brandmüller, "Sulla consultazione." (Onze vertaling.)

49. "Saludo al Santo Padre del Cardenal Mario Grech durante el consistorio," Iglesiaactualidade.wordpress.com, 28 nov. 2020, <https://iglesiaactualidad.wordpress.com>.

harding van het kerkelijk lichaam, vooral in de geblokkeerde relatie tussen *Ecclesia docens* en *Ecclesia discens*.” In die ouderwetse Kerk, aldus de kardinaal, “waren alle actieve bevoegdheden geconcentreerd in de handen van de eerste, waarbij de gelovigen, het Heilige Volk van God, gereduceerd werden tot onderdanen.”⁵⁰ Dus nu zou het een kwestie zijn van het omkeren van die situatie.

D - De rol van “gemarginaliseerde minderheden”

25. Willen voorstanders van de synode vooral luisteren naar “gemarginaliseerde minderheden”?

Het *Vademecum* dringt erop aan dat men “alles in het werk stelt om diegenen die zich uitgesloten of gemarginaliseerd voelen erbij te betrekken” (p. 15). Je zou bijna kunnen zeggen dat het document een voorkeur uitspreekt voor minderheden: “De synthese moet speciale aandacht besteden aan de stemmen van degenen die niet vaak worden gehoord en moet wat we het ‘minderheidsrapport’ zouden kunnen noemen integreren. De feedback moet niet alleen positieve ervaringen benadrukken, maar ook uitdagende en negatieve ervaringen aan het licht brengen” (p. 29). “Soms kan het perspectief van wat we een ‘minderheidsrapport’ zouden kunnen noemen een profetisch getuigenis zijn van wat God de Kerk wil zeggen” (p. 57).

26. Wat zijn de “uitdagende en negatieve Ervaringen” die vervat zijn in de “profetische getuigenissen” die verzameld werden in de Diocesane Consultaties?

Het werkdokument voor de continentale fase van de synode noemt er enkele: “Onder degenen die vragen om een meer betekenisvolle dialoog en een meer gastvrije ruimte, vinden we ook degenen die om verschillende redenen een spanning voelen tussen het behoren tot de Kerk en hun eigen liefdevolle relaties, zoals: hertrouwde gescheidenen, alleenstaande ouders, mensen die in een polygaam huwelijk

com/2020/11/28/saludo-al-santo-padre-del-cardenal-mario-grech-durante-el-consistorio/. (Onze vertaling.)

50. Mario Grech, “Cardenal Grech: ‘Evitar la tentación de tomar el lugar del Pueblo de Dios, y hablar en su nombre,’” ReligionDigital.org, 8 sept. 2021, https://www.religiondigital.org/opinion/Cardenal-Grech-seminario-sinodalidad-escucha-Venezuela_0_2376062376.html.

leven, lhbtq-mensen, enz.” (nr. 39).⁵¹

Voor de voorstanders van de synode zou het daarom een kwestie zijn van “opnemen” van deze “gemarginaliseerde minderheden” in de Kerk.

27. Hebben consultaties op continentaal niveau dit weerspiegeld?

Ja. Bijna alle slotdocumenten van de continentale fasen van de synodale reis (*Continental Syntheses*) vermelden expliciet dat er speciale zorg werd besteed aan het raadplegen van “gemarginaliseerde minderheden”.

In de Noord-Amerikaanse Synthese lezen we bijvoorbeeld het volgende: “In de Continentale Assemblée was er, net als in onze nationale verslagen, een diep verlangen naar meer inclusiviteit en welkom binnen de Kerk. In feite was een van de belangrijkste factoren die werd gezien als een breuk in de gemeenschap de ervaring van velen dat bepaalde mensen of groepen zich niet welkom voelen in de kerk. De groepen die genoemd werden tijdens de Continentale Fase waren onder andere vrouwen, jongeren, immigranten, raciale of taalminderheden, lhbtq+ personen, mensen die gescheiden en hertrouwd zijn zonder nietigverklaring, en mensen met verschillende fysieke of mentale capaciteiten” (nr. 26).⁵²

28. Wat zegt het werkdokument voor de continentale fase over de wijding van vrouwen?

Voor de initiatiefnemers van de synode zouden vrouwen tot de “uitgesloten minderheden” behoren. Het werkdokument voor de Continentale Fase zegt dat er een nieuwe cultuur in de Kerk moet komen, met nieuwe praktijken, structuren en gewoonten (zie nr. 60) voor volledige en gelijkwaardige deelname van vrouwen in de bestuursstructuren van kerkelijke organen (zie nr. 64). Het bevestigt dat veel vrouwen het jammer vinden dat hun bijdragen en charisma’s niet altijd

51. Algemeen secretariaat van de synode, “Enlarge the Space of your Tent” (werkdokument voor de continentale fase), Synod.va, <https://www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/continental-stage/dcs/Documento-Tappa-Continentale-EN.pdf>.

52. Conferentie van Katholieke Bisschoppen van de Verenigde Staten en Canadese Conferentie van Katholieke Bisschoppen, “For a Synodal Church: Communion, Participation, and Mission: North American Final Document for the Continental Stage of the 2021-2024 Synod,” USCCB.org, nr. 26. <https://www.usccb.org/resources/North%20American%20Final%20Document%20-%20English.pdf>.

worden gewaardeerd (zie nr. 61). Tot slot staat er dat velen het vrouwendiaconaat en de mogelijkheid om te preken eisen. Sommigen stellen de wijding van vrouwen tot het priesterschap voor (zie nr. 64).

Paus Franciscus heeft zelf een belangrijke stap gezet. In april gaf hij vrouwen voor het eerst in de geschiedenis stemrecht in de synode. De paus bepaalde dat tot 25% van de deelnemers aan de synode leken zouden zijn, mannen en vrouwen, allemaal met hetzelfde stemrecht als de bisschoppen.⁵³

29. Zijn deze onderwerpen nieuw?

Nee. Ze komen overeen met oude eisen van de leidende progressieve stromingen, vooral geformuleerd sinds het Tweede Vaticaans Concilie. Mgr. Marian Eleganti, emeritus hulpbisschop van Chur, Zwitserland, verklaart: “Ik dacht, zoals de titel zegt, dat het te behandelen onderwerp ‘synodaliteit’ zou zijn als een veronderstelde nieuwe *modus operandi* van de Kerk. Niet dus. In plaats daarvan gaat het weer over dezelfde synodale kliekjes die voor de zoveelste keer sinds de jaren zeventig worden opgewarmd: democratie, participatie, mondigheid, vrouwen in alle ambten en vrouwendiaconaat of priesterschap; herziening van de seksuele moraal over buitenechtelijke seksuele relaties, hertrouwen en homoseksualiteit: beëindiging van het priesterschap in de liturgie, enz. We weten dit allemaal al lang.”⁵⁴

Het meest sprekende geval was de zogenaamde Pastorale Concilie van Nederland dat in het triennium 1968-1970 werd gehouden met modaliteiten en voorstellen die vergelijkbaar zijn met die welke de Synode over Synodaliteit vandaag presenteert. De Nederlandse Kerk raakte in een diepe crisis door die schandalige vergadering. In januari 1980 riep Johannes Paulus II een bijzondere synode van de Nederlandse bisschoppen bijeen om de crisis op te lossen. De Nederlandse bisschoppen moesten een document ondertekenen waarvan de strekking een herroeping inhield

53. Zie Gerard O’Connell, “For first Time in History, Francis Gives Women Right to vote at the Synod”, Amerika, 26 apr. 2023, <https://www.americamagazine.org/faith/2023/04/26/pope-francis-women-vote-synod-245178>.

54. Marian Eleganti, “Die angebliche Synode über Synodalität” [“De vermeende synode over synodaliteit”], Kath.net, 2 nov. 2022, <https://www.kath.net/news/79899>.

van veel dwalingen die door hun concilie in 1968-1970 waren beleden.⁵⁵

E - “Inclusie”

30. Wat betekent “inclusie” voor de voorstanders van de synode?

Ondanks het belang dat het synodale proces hecht aan dwingende “inclusie”, wordt deze term in geen van de officiële documenten gedefinieerd. De veronderstelling lijkt te zijn dat, aangezien synodaliteit bestaat uit “samen op reis gaan”, de hele mensheid moet deelnemen aan die reis en niemand mag uitsluiten.⁵⁶

Bij gebrek aan een religieuze definitie van “inclusie” veronderstellen we dat de opstellers van de synodale documenten het gebruiken in zijn moderne betekenis in de burgermaatschappij: “de praktijk of het beleid van het bieden van gelijke toegang tot kansen en middelen voor mensen die anders uitgesloten of gemarginaliseerd zouden zijn”.⁵⁷

Hoewel deze term vaak wordt gebruikt als synoniem voor *integratie*, is er een belangrijk verschil omdat “integratie impliceert dat individuen worden aangepast aan de kenmerken van de omgeving,” terwijl inclusie “gebaseerd is op de aanpassing van sociale normen, beleid en realiteiten om de integratie van alle leden van de samenleving op een diverse manier mogelijk te maken,”⁵⁸ dat wil zeggen, het opofferen van de collectieve identiteit om iedereen “zoals hij is” te accepteren omwille van de diversiteit.

31. Wat zit er achter het “inclusie” voorstel?

Gavin Ashenden - voormalig Anglicaans bisschop en kapeiaan van koningin Elizabeth II, bekeerd tot het katholicisme

55. Zie Johannes Paulus II, “Sinodo Particular de los Obispos de los Países Bajos-Conclusiones” (31 januari 1980), Vatican.va, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/es/speeches/1980/january/documents/hf_jp-ii_spe_19800130_sinodo.html.

56. “This process involves a discernment on the main synodal theme ‘how we walk together today’ and its priorities are developed in a manner as inclusive as possible.” “Frequently Asked Questions on the Continental Stage,” nr. 2, Synod.va, geraadpleegd 12 jun. 2023, https://www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/continental-stage/FAQ_Continental-Stage_EN.pdf.

57. Google, betekenis van de term *inclusie*, 12 jun. 2023, <https://www.google.com/search?q=inclusion+betekenis>.

58. <https://conceptodefinition.de/inclusion/>. (Onze vertaling.)

en nu onderdirecteur van het bekende dagblad *Catholic Herald* - heeft het werkdocument van de synode voor het continentale toneel veroordeeld als een paard van Troje. Het probeert de geest van mensen te manipuleren door te spelen met “talismanwoorden”⁵⁹ zoals *diversiteit, inclusie* en *gelijkheid*. Hij schrijft: “De truc is heel eenvoudig. Het doel is om een woord te gebruiken dat er op het eerste gezicht heel aantrekkelijk uitziet, maar dat een verborgen kronkel bevat, zodat het uiteindelijk iets anders betekent, misschien zelfs het tegenovergestelde.”

Met veel inzicht vervolgt Ashenden:

Het document heet *Vergroot de ruimte van je tent* (uit Jesaja 54:2). Het idee dat het document uitdraagt is dat van “radicale inclusie”. De tent wordt voorgesteld als een plaats van radicale inclusie waar niemand wordt uitgesloten, en dit idee dient als een hermeneutische sleutel om het hele document te interpreteren.

De woordentruc is gemakkelijk te verklaren. De associatie met buitengesloten zijn is onbemind zijn. Omdat God liefde is, wil hij natuurlijk niet dat iemand ervaart dat hij ongeliefd en dus buitengesloten is; ergo God, die Liefde is, moet voorstander zijn van radicale inclusie. Bijgevolg moet de taal van de hel en het oordeel in het Nieuwe Testament een vorm van aberrante hyperbool zijn die niet serieus genomen moet worden, omdat het idee van God als inclusieve liefde voorrang heeft. En omdat deze twee concepten wederzijds tegenstrijdig zijn, moet er één verdwijnen. Inclusie blijft, oordeel en hel gaan. Wat een andere manier is om te zeggen: “Jezus gaat, en Marx blijft.”

Dit wordt dan toegepast om de hele dogmatische en ethische leer van de Kerk omver te werpen.

Vrouwen worden niet langer uitgesloten van wijding, lhbt-relaties worden erkend als huwelijk; en dan breekt de echte uitbreiding van de progressieve ambitie door als er wordt gesuggereerd dat polygamisten de hand wordt gereikt en “binnen de tent van de kerk” worden getrokken.

59. In zijn werk *Unperceived Ideological Transshipment and Dialogue* bestudeert Prof. Plinio Corrêa de Oliveira diepgaand de rol die “talismanische woorden” spelen in revolutionaire propaganda.

Het zou een ernstige vergissing zijn om niet te beseffen dat de progressieve liberale denkwijze de ethiek van het geloof wil veranderen. Daarom worden de categorieën “heiligheid en zonde” vervangen door “inclusie en vervreemding”. De wortels van dit gebruik van de term vervreemding liggen natuurlijk bij Marx.⁶⁰

32. Is “radicale inclusie” de sleutel om de komende synode te begrijpen?

Ja. Het *Vademecum* bevestigt: “Er moeten oprechte inspanningen worden geleverd om degenen die zich in de marge bevinden of die zich buitengesloten voelen, erbij te betrekken” (p. 13). Volgens het *werkdocument voor de continentale fase* biedt de zin waarmee hoofdstuk 54 van het boek Jesaja opent - “Vergroot de ruimte van uw tent” - de sleutel tot de interpretatie van de inhoud van het document, omdat het de roeping van de Kerk definieert als een open ruimte van gemeenschap, participatie en zending, waarin luisteren moet worden begrepen “als openheid om te verwelkomen: dit begint met een verlangen naar radicale inclusie - niemand wordt uitgesloten” (nr. 11-1).

In feite is “de visie van een Kerk die in staat is tot radicale inclusie, gedeelde saamhorigheid en diepe gastvrijheid volgens de leer van Jezus de kern van het synodale proces” (nr. 31), omdat het “leidt naar de weg van bekering tot een synodale Kerk”. Dit betekent een Kerk die door te luisteren leert hoe zij haar evangeliserende zending kan vernieuwen in het licht van de tekenen van de tijd, om de mensheid een manier van zijn en leven te blijven bieden waarin allen zich opgenomen kunnen voelen als hoofdrolspelers” (nr. 13).

De behoefte aan “inclusiviteit” is zo radicaal dat het document “Suggesties voor de liturgie om de opening van de synode in plaatselijke kerken te vieren” stelt dat “er ook moeite gedaan moet worden om degenen die soms uitgesloten worden, inclusief leden van andere christelijke denominaties en andere religies, erbij te betrekken.”⁶¹

60. Gavin Ashenden, “The Vatican New Synod’s Document Radically Overturns Christian Teaching”, *Catholic Herald*, 1 nov. 2022, <https://catholicherald.co.uk/the-vaticans-new-synod-document-radically-overturns-christian-teaching/>. Overgenomen met toestemming.

61. Algemeen Secretariaat voor de Bisschoppensynode, “Suggestions for the Liturgy to Celebrate the Opening of the Synod in Local Churches” (17 okt. 2021), *Synod.va*, <https://>

33. Zal deze “radicale inclusie” kerkstructuren en doctrines veranderen?

Ja. Volgens de initiatiefnemers van de synode begint de weg naar meer inclusie “met luisteren en vereist het een bredere en diepere bekering van houdingen en structuren.”⁶² “Deze bekering”, zo vervolgt het *werkdokument*, “vertaalt zich in een even voortdurende hervorming van de Kerk, haar structuren en stijl”.⁶³ Een van de hoofddoelen van het synodale proces is “het vernieuwen van onze mentaliteit en onze kerkelijke structuren”,⁶⁴ wat “van nature een vernieuwing van structuren op verschillende niveaus van de Kerk zal vereisen.”⁶⁵

De bekende Amerikaanse canonist en religieus analist Fr. Gerald E. Murray merkt terecht op dat de “inclusie” van deze “gemarginaliseerde minderheden” het onmiddellijke gevolg zou hebben dat

het verwerpen van leringen die in tegenspraak zijn met de overtuigingen en verlangens van:

- degenen die in overspelige tweede “huwelijken,” leven
- mannen die twee of drie of meer vrouwen hebben,
- homoseksuelen en biseksuelen,
- mensen die geloven dat ze niet het geslacht hebben waarmee ze geboren zijn,
- vrouwen die tot diaken of priester gewijd willen worden,
- leken die het gezag willen dat God aan bisschoppen en priesters heeft gegeven. . . .

[En hij concludeert,] er is duidelijk een open revolutie gaande in de Kerk van vandaag, een poging om ons ervan te overtuigen dat het omarmen van ketterij en immoraliteit niet zondig is, maar eerder een antwoord op de stem van de Heilige Geest die spreekt door mensen die zich gemarginaliseerd voelen door een Kerk die tot nu toe ontrouw is geweest aan haar missie.⁶⁶

www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/en/EN_Step_8_opening_liturgy.pdf.

62. Secretariaat-generaal, “Enlarge the Space”, nr. 32.

63. Secretariaat-generaal, “Enlarge the Space”, nr. 101.

64. Bisschoppensynode, *Vademecum*, 11.

65. Bisschoppensynode, 21.

66. Gerald E. Murray, “A Self-Destructive Synod,” *The Catholic Thing*, 31 okt. 2022,

34. Implementeert “inclusie” de “Kerk van de armen” van de bevrijdingstheologie?

Ja. Tientallen jaren lang begonnen de zogenaamde bevrijdingstheologen het marxistische concept van de “armen” - dat wil zeggen, de materieel bezitlozen - uit te breiden naar elke categorie die zich zogenaamd “onderdrukt” voelt, zoals vrouwen, inheemse volken, zwarten, homoseksuelen, enzovoort.

In het licht van de synodale reis stelt de Synthese van de Continentale Fase van de Synode voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, sterk beïnvloed door de bevrijdingstheologie, opnieuw het oude idee van de “Kerk van de armen” of “Kerk van het volk” voor.

Sprekend over een “Kerk die een toevluchtsoord is voor de gewonden en de gebrokenen” (men zou zeggen de “onderdrukten”), stelt het Latijns-Amerikaanse document vast:

Het is belangrijk dat we in het synodale proces grote thema’s aan de orde durven stellen en onderscheiden die vaak vergeten of opzij geschoven worden en dat we de ander en allen die deel uitmaken van de menselijke familie en vaak gemarginaliseerd worden, ook in onze Kerk, durven ontmoeten. Verschillende oproepen herinneren ons eraan dat we, in de geest van Jezus, “de armen, LGTBIQ+ gemeenschappen, paren in een tweede verbintenis, priesters die willen terugkeren naar de Kerk in hun nieuwe situatie, vrouwen die abortus plegen uit angst, gevangenen, zieken” (Southern Cone) moeten insluiten. Het gaat over “samen wandelen in een synodale Kerk die luistert naar alle soorten ballingen, zodat ze zich thuis voelen,” een Kerk die “een toevluchtsoord is voor de gewonden en de gebrokenen.”⁶⁷

F - Het werkdocument voor de continentale fase

35. Wat was het resultaat van de tijdens de diocesane consultaties verzamelde getuigenissen?

Het resultaat was het *Werkdocument voor de continentale*

<https://www.thecatholicthing.org/2022/10/31/a-self-destructive-synod/>. Overgenomen met toestemming.

67. CELAM, “Synthesis of the Continental Stage of the Synod for Latin America and the Caribbean”, nr. 65, <https://kongreskk.pl/wp-content/uploads/2023/04/Synteza-Ameryki-Lacinskiej-i-Karaibow.pdf>.

fase dat door het secretariaat-generaal van de synode was gestuurd onder de titel *Enlarge the Space of Your Tent*, een zin uit het boek van de profeet Jesaja. Het staat ook bekend als het Voorbereidend Document.

Sinds de publicatie heeft dit document veel kritiek gekregen, zelfs van hooggeplaatste prelaten. Wijlen kardinaal George Pell beschreef het bijvoorbeeld als “een van de meest onsamenhangende documenten die ooit vanuit Rome zijn verstuurd”. De Australische kardinaal merkte op: “Het is geen samenvatting van het katholieke geloof of de leer van het Nieuwe Testament. Het is onvolledig, staat op belangrijke punten op gespannen voet met de apostolische traditie en erkent nergens het Nieuwe Testament als het Woord van God, dat normatief is voor alle onderricht over geloof en moraal. Het Oude Testament wordt genegeerd, het patriarchaat verworpen en de Mozaïsche Wet, inclusief de Tien Geboden, wordt niet erkend.”

En hij concludeert: “De katholieke Kerk moet zich bevrijden van deze ‘giftige nachtmerrie’.”⁶⁸

De bekende socioloog Mark Regnerus is even expliciet als hij het Document voor het Continentaal Stadium ironisch omschrijft als “een wensenlijstje van gefrustreerde hervormers die de voorkeursoptie hebben verlegd van de armen naar ‘de jongeren’ en de cultureel vervreemden.” Na analyse van het document concludeert Prof. Regnerus: “Als sociaal wetenschapper maak ik me grote zorgen over de methodologische puinhoop die kenmerkend is voor de enorme, logge onderneming van deze synode om gegevens te verzamelen en te analyseren.” Volgens hem is het artikel niet gebaseerd op objectieve gegevens:

Onder de vragen zijn er verschillende die duidelijker gericht zijn op de subjectieve ervaring van de schrijvers...
...emotieve termen overspoelen het document.⁶⁹

68. George Pell en Damian Thompson, “The Catholic Church must Free Itself From the ‘Toxic Nightmare’”, *The Spectator*, 11 januari 2023, <https://www.spectator.co.uk/article/the-catholic-church-must-free-itself-from-this-toxic-nightmare/>.

69. Marc Regnerus, “Census Fidei? Methodological Missteps Are Undermining the Catholic Church’s Synod on Synodality,” *Public Discourse*, 8 jan. 2023, <https://www.thepublicdiscourse.com/2023/01/86704/>.

36. Is het een ideologisch gekleurd document?

Ja, Carl Olson, redacteur van *The Catholic World Report*, maakt een aantal zeer interessante opmerkingen over het voorbereidend document:

[Het document]. . . noemt “hiërarchie” slechts drie keer, en in twee van die gevallen is er sprake van een duidelijk negatieve toonzetting, zoals wanneer een voorbeeld van “het voortbestaan van structurele obstakels” wordt geïdentificeerd als “hiërarchische structuren die autocratische tendensen bevorderen ...”.

In feite wordt de indruk gewekt dat de Kerk een voortdurend evoluerende en horizontale samenleving is - het “volk van God”, natuurlijk - die wordt bezield door een eindeloze dialoog, voortdurend klagen en een eclectische verscheidenheid aan slachtofferschap.... . .

. . . Als “leken” worden genoemd, is dat bijna altijd in dienst van de klacht: leken zijn passief en staan ver af van de clerus (#19), zijn slachtoffer van klerikalisme (#58), overbelast (#66), mogen niet meer doen in de parochie (#68, 91) en worden weerhouden van kansen om meer te doen (#100). . .

Waarom is “ervaring” zo’n vaak herhaald thema in het document, dat meer dan 60 keer voorkomt? En waarom komen de termen ‘heiligheid’ en ‘deugd’ samen in totaal nul keer voor? De “reis” wordt 37 keer genoemd, maar de woorden “hemel”, “heerlijkheid” en “zaligmakend” komen precies nul keer voor. . . .

Is er een goede reden dat luisteren (“listen” en “listening”) meer dan vijftig keer voorkomen, terwijl “berouw” en “boetvaardigheid” nooit voorkomen? ...

. . . Het document verwijst ook nooit naar “kwaad” of “overtredingen” of “ongerechtigheid” of iets dergelijks. Waarom niet? . . .

Misschien overwaardeer ik te veel getallen en woorden en heb ik te weinig waardering voor processen en structuren. Maar in een document van zo’n 15.000 woorden dat gaat over de kerk, kerkelijkheid, leken, evangelisatie en leven als katholiek, is het opvallend dat de termen “proces” (44) en “dialoog” (31) veel vaker voorkomen dan “eredienst” (0), “lofprijzing” (0) en “dankzegging” (0).⁷⁰

70. Carl E. Olson, “Dialoguing With the Most Incoherent Document Ever Sent Out by Rome,” *The Catholic World Report*, 21 jan. 2023, <https://www.catholicworldreport.com>.

G - Zijn de gelovigen geraadpleegd?

37. In theorie zou het synodeproces het hele “Volk van God” moeten raadplegen. Is dat gebeurd?

Nee. Volgens de doctrine die de inspiratie vormt voor de Synode over Synodaliteit, zoals uitgelegd op de vorige pagina's, moet het “Volk van God” geraadpleegd worden als onfeilbaar *in credendo*. In de praktijk konden echter slechts enkele minderheden invloed uitoefenen in het consultatieve proces van de synode. Toevallig of opzettelijk waren dat juist de progressieve minderheden die al stredden voor de hervorming van de Kerk.

De Franse bisschoppenconferentie meldde bijvoorbeeld dat 150.000 mensen “in beweging waren gekomen om bij te dragen aan de reflectie over de synode van 2023 over synodaliteit.”⁷¹ Dit vertegenwoordigt slechts 3,47% van de gelovigen die op zondag de mis bijwonen of 0,35% van alle katholieken in Frankrijk.

In een document van de Nationale Synode van de Spaanse katholieke Kerk staat dat er “meer dan 215.000 mensen bij betrokken waren, de meesten van hen leken, maar ook gewijde personen, religieuzen, priesters en bisschoppen.”⁷² Dit vertegenwoordigt slechts 7,7% van de gelovigen die de zondagsmis bijwonen of 0,77% van de katholieken.

Deze cijfers komen overeen in bijna alle landen: in Oostenrijk nam 1,04% van de katholieken deel; in België 0,54%; in Ierland 1,13%; in Engeland 0,79%; in Latijns-Amerika 0,21%; zelfs in het katholieke Polen was de deelname slechts 0,58%.⁷³

com/2023/01/21/dialoguing-with-the-most-incoherent-document-ever-sent-out-from-rome/. Overgenomen met toestemming.

71. «Collecte nationale des synthèses locales sur le Synode 2021-2024 sur la synodalité,» Eglise.Catholique.fr, 9 jun. 2022, <https://eglise.catholique.fr/le-synode-2023/synode-des-veques-sur-la-synodalite-2021-2023/527445-collecte-nationale-des-syntheses-locales-sur-le-synode-2023-sur-la-synodalite/>. (Onze vertaling.)

72. «Síntesis sobre la fase diocesana del sínodo sobre la sinodalidad de la Iglesia que peregrina en España,» Laicos.ConferenciaEpiscopal.es, Jun. 11, 2022, <https://laicos.conferenciaepiscopal.es/wp-content/uploads/2022/06/SINTESIS-FINAL-FASE-DIOCESANA-DEL-SINODO.pdf>.

73. Zie Luke Coppen, “How Many People Took Part in the Synod’s Diocesan Phase?” The Pillar, 29 jan. 2023, <https://www.pillaratholic.com/p/how-many-people-took-part-in-the>.

In Duitsland heeft een online initiatief ter ondersteuning van de zogenaamde *Synodaler Weg* slechts 12.000 handtekeningen verzameld.⁷⁴ Er zijn 21,6 miljoen Duitse katholieken.

38. Wat betekenen deze cijfers?

Gebaseerd op deze cijfers, die zoals gezegd wereldwijd consistent zijn, kunnen we bevestigen dat de Algemene Synode over Synodaliteit zeer weinig interesse wekt onder de gelovigen.

Zou dit de reden kunnen zijn waarom het *Catholic News Agency* overduidelijk een nieuwsbericht kopt met “Vaticaan schakelt influencers in om jonge, ontgoochelde katholieken te bewegen Synode-enquête te beantwoorden”?⁷⁵

In elk geval werpt de magere respons van de gelovigen op de enquêtes van de synode een cruciale vraag op die de synode bij de wortel zou kunnen onkrachten: Kunnen we spreken van consultatie van het “Volk van God” of alleen van kleine minderheden? Wie zijn deze minderheden? Wie zitten er achter hen?

H - Een “sekte” in het hart van de synode?

39. Waarom zijn de katholieke gelovigen niet geïnteresseerd?

Er zijn veel redenen die het gebrek aan interesse van de gelovigen in het synodale proces kunnen verklaren. Eén daarvan wordt aangedragen door Andrea Grillo, professor aan het Pauselijk Atheneum San Anselmo, bekend om zijn progressieve strijd en onvoorwaardelijke steun voor de meest gewaagde stellingen van de synode. Het is de kwestie van het “literaire genre”.

Met woorden die je zou kunnen extrapoleren naar het hele synodale proces, schrijft Grillo over de Duitse *Synodaler Weg*: “De grote [documentaire] productie die de Synodale Weg genereert kan interpretatieproblemen opleveren ...

74. Zie Mathias von Gersdorff, “Il Weg può influenzare in senso negativo il prossimo Sinodo Generale,” *Tradizione Famiglia Proprietà* (Mar. 2023), p. 9.

75. Zelda Caldwell, “Vatican Enlists Influencers to Get Young, Disenchanted Catholics to Answer Synod Survey,” *Catholic News Agency*, 9 aug. 2022, <https://www.catholic-newsagency.com/news/252000/vatican-enlists-influencers-to-get-young-disenchanted-catholics-to-answer-synod-survey>.

omdat ze verwijst naar bronnen en talen die niet geheel transparant zijn voor een externe lezer.”⁷⁶

Met andere woorden, de documenten van de Synodale Weg gebruiken een hermetische taal die onbegrijpelijk is voor een “externe” lezer, maar alleen voor de beperkte kring van “insiders” of ingewijden. De Romeinse professor zegt dat het nodig zou zijn om allereerst de gelovigen eraan te laten wennen de woorden in een nieuwe betekenis te begrijpen, anders dan hun oorspronkelijke betekenis. Met andere woorden, Grillo stelt voor om de niet-ingewijden in te wijden.

40. Zinspeelt Grillo niet op een verborgen groep wanneer hij verwijst naar het katholieke publiek als iets “externs” aan de kring van ingewijden?

Ja. Dit lijkt tevens de kern te zijn van de uitspraken van kardinaal Gerhard Müller toen hij verwees naar de Duitse *Synodaler Weg*: “De homoseksuele en genderideologieën, die in tegenspraak zijn met elke wetenschappelijke, filosofische en theologische antropologie, hebben de hermeneutiek van het katholieke geloof vervangen in het ‘anders zijn’ katholicisme van de Duitse Synodale sekte.”⁷⁷

76. Andrea Grillo, “La forma dell’incontro e le argomentazioni in campo: episcopato tedesco e curia romana,” *Rivista Europea di Cultura*, 25 nov. 2022, <https://www.cittadellaeditrice.com/munera/la-forma-dellincontro-e-le-argomentazioni-in-campo-episcopato-tedesco-e-curia-romana/>.

77. Andreas Wailzer, “Cdl. Müller: German ‘Synodal Sect’ Has Replaced Catholic Faith With LGBT Ideology,” *LifeSiteNews.com*, 13 feb. 2023, <https://www.lifesitenews.com/news/cdl-muller-german-synodal-sect-has-replaced-catholic-faith-with-lgbt-ideology/>.

IV - KERKELIJKE HERVORMING

41. Op welke niveaus moeten kerkstructuren veranderd worden?

Volgens het voorbereidend document voor de synode moeten de structuren van de Kerk op drie niveaus worden veranderd:

1. het niveau van de stijl waarmee de kerk gewoonlijk leeft en werkt;
2. het niveau van kerkelijke structuren en processen;
3. het niveau van synodale processen en gebeurtenissen. ⁷⁸

Het Werkdocument voor de Continentale Fase bevestigt dat de scheiding tussen priesters en de rest van het Volk van God moet worden opgeheven (nr. 19), door een einde te maken aan een visie op de Kerk die is opgebouwd rond het gewijde ambt (nr. 67) en hiërarchische structuren die autoritair tendensen bevorderen en relaties tussen priesters en leken versplinteren (nr. 33). Het stelt een synodaal institutioneel model voor dat de huidige piramidale macht zou ontmantelen (nr. 57) en het leven van de Kerk in staat zou stellen om werkelijk de medeverantwoordelijkheid van allen in antwoord op de gaven die de Geest aan de gelovigen schenkt, in praktijk te brengen (nr. 66), in het bijzonder met betrekking tot instellingen en bestuursstructuren (nr. 71). Het verlangt dat de verschillende raden (parochie-, priester- en bisschopsraden) niet louter raadgevend zijn, maar plaatsen waar beslissingen worden genomen op basis van gemeenschappelijke afwegingsprocessen (nr. 78).

42. Zouden deze veranderingen ook de liturgie beïnvloeden?

Ja. Wat de liturgie betreft, stelt het voorbereidend document voor om een synodale stijl van liturgische viering te implementeren die de actieve deelname van alle gelovigen mogelijk maakt (nr. 91), en om de huidige liturgieën te heroverwegen, die een overdreven prominente plaats geven aan de presiderende priester (nr. 93).

78. Bisschoppensynode, *Preparatory Document*, nr. 27, p. 31.

43. Wat is het grootste probleem van de Kerk volgens de voorstanders van de synode?

De voorstanders van de synode beweren dat het voornaamste probleem van de Kerk het *klerikalisme* zou zijn, dat wil zeggen de hiërarchische structuren die de Kerk verdelen tussen geestelijken en leken, tussen *Ecclesia docens* en *Ecclesia discens*.

Het voorbereidend document klaagt over “het gebrek aan gemeenschappelijke processen van luisteren en onderscheiding” en wijst op “het voortbestaan van structurele obstakels, waaronder: hiërarchische structuren die autocratische tendensen bevorderen; een klerikale en individualistische cultuur die individuen isoleert en relaties tussen priesters en leken verbreekt”. Het eindigt met het benadrukken van “het belang om de kerk te bevrijden van klerikalisme. . een cultuur die geestelijken isoleert en leken schaadt”.⁷⁹

44. Hoe het *klerikalisme* te verhelpen?

Voor de voorstanders van de synode is de remedie tegen *klerikalisme* het implementeren van “medeverantwoordelijkheid” door het erkennen van de gelijke waardigheid van alle gedoopten en de waarde van *charisma's* en *bedieningen* van leken, omdat “het leiderschap van de huidige pastorale structuren, evenals de mentaliteit van veel priesters, deze medeverantwoordelijkheid niet bevorderen.”⁸⁰ Ze zien de noodzaak om “een visie van de Kerk te overwinnen die is opgebouwd rond het gewijde ambt, om te komen tot een Kerk die ‘in zijn geheel ambtelijk’ is, dat wil zeggen een gemeenschap van verschillende *charisma's* en *bedieningen*.”⁸¹

45. Welke aanpassingen moeten er gedaan worden aan de huidige structuren van de Kerk?

De voorvechters van de synode beweren dat de dynamiek van medeverantwoordelijkheid “alle niveaus van het kerkelijk leven” moet doordringen.

Het Staatssecretariaat van het Vaticaan geeft het volgende voorbeeld: “Met behoud van hun collegialiteit en vrijheid van besluitvorming die gespeend is van elke vorm van

79. Secretariaat-generaal, “*Enlarge the Space*”, nrs. 33, 58.

80. Secretariaat-generaal, nr. 66.

81. Secretariaat-generaal, nr. 67.

druk, moeten de bisschoppenconferenties vertegenwoordigers van de geestelijken en leken van de verschillende bisdommen in zich opnemen.”⁸²

Op diocesaan niveau zouden pastorale raden “steeds meer institutionele plaatsen moeten worden van inclusie, dialoog, transparantie, onderscheiding, evaluatie en empowerment van iedereen.”⁸³

Op parochieniveau “moet de Kerk ook haar eigen instellingen en structuren een synodale vorm en manier van handelen geven, in het bijzonder met betrekking tot bestuur.”⁸⁴ Het presenteert een suggestie uit Papoea-Nieuw-Guinea en de Salomonseilanden: “Als we iets willen doen in onze parochie, komen we samen, luisteren we naar de suggesties van iedereen in de gemeenschap, beslissen we samen en voeren we de beslissingen samen uit.”⁸⁵

46. Zal dit collegiale systeem geen aanleiding geven tot spanningen en meningsverschillen?

Hoewel spanningen zich natuurlijk voordoen, “moeten we er niet bang voor zijn, maar ze verwoorden in een proces van voortdurend gemeenschappelijke onderscheiding, zodat we ze kunnen gebruiken als een bron van energie zonder dat ze destructief worden.”⁸⁶

47. Hoe zou dit proces verschillen van een moderne democratie?

Om “de angst te verminderen ... dat de nadruk op synodaliteit de Kerk zou kunnen drijven in de richting van het aannemen van mechanismen en procedures die afhankelijk zijn van een democratisch meerderheidsprincipe”, stelt het Werkdocument voor de Continentale Fase dat “beslissingen worden genomen op basis van processen van gemeenschappelijk beraad in plaats van op basis van het meerderheidsprincipe dat in democratische regimes wordt gebruikt”.⁸⁷

82. Secretariaat-generaal, nr. 75.

83. Secretariaat-generaal, nr. 78.

84. Secretariaat-generaal, nr. 71.

85. Secretariaat-generaal, nr. 66.

86. Secretariaat-generaal, nr. 71.

87. Secretariaat-generaal, nrs. 18, 78.

48. Wat is “gemeenschappelijk onderscheidingsvermogen”?

Voor het voorbereidend document is het nodig om een inspanning te leveren om te luisteren totdat men een “unanieme consensus” bereikt, de vrucht van “een gedeelde passie voor de gemeenschappelijke zending van evangelisatie en niet de vertegenwoordiging van tegenstrijdige belangen,” door de “vruchtbare band tussen de *sensus fidei* van het Volk van God en de leerstellige functie van de Herders”.⁸⁸

In die zin gebruikt de hiërarchie haar leergezag niet om een controversale dogmatisch te beslechten. Maar ze laat het de spanning tussen these en antithese groeien totdat een synthese op basis van consensus is bereikt.

49. Waar zou het bestuur van de Kerk op gaan lijken?

Voor de voorstanders van de synode zou elke bestuursmaatregel twee fasen moeten doorlopen: raadpleging en uitwerking binnen de gemeenschap, gevolgd door bevestiging door de betreffende gezagsdrager.

De Internationale Theologische Commissie schrijft: “Een synode, een vergadering, een concilie kan geen beslissingen nemen zonder haar wettige Herders. Het synodale proces moet plaatsvinden in het hart van een hiërarchisch gestructureerde gemeenschap. In een bisdom, bijvoorbeeld, is het noodzakelijk om onderscheid te maken tussen het proces van *besluitvorming* door middel van een gezamenlijke oefening van onderscheiding, overleg en samenwerking, en het *nemen van beslissingen*, dat binnen de bevoegdheid van de bisschop valt, de borg van apostoliciteit en katholiciteit. Dingen uitwerken is een synodale taak; beslissingen nemen is een ambtelijke verantwoordelijkheid.”⁸⁹

50. Als de mening van de gelovigen en die van de paus uiteenlopen, welke zou dan prevaleren?

Kardinaal Francesco Coccopalmerio, emeritus voorzitter van de Pauselijke Raad voor Wetgevende Teksten, stelt een synodale oplossing voor: “De paus zou zich kunnen verplichten om nooit als individu bijzonder belangrijke handelingen van het leergezag of bijzonder belangrijke

88. Bisschoppensynode, *Preparatory document*, nr. 14.

89. Internationale Theologische Commissie, *Synodality in the Life*, nr. 69.

handelingen van het bestuur te verrichten en zou zich er dus toe kunnen verplichten om altijd een beroep te doen op het college van bisschoppen om dergelijke handelingen als gemeenschappelijk subject te verrichten.”⁹⁰

In het geval van een meningsverschil tussen de gelovigen en de paus, zou de paus zich ertoe verbinden zijn onfeilbaarheid niet te gebruiken, maar de dialoog met de gemeenschap voort te zetten. Dat is wat paus Franciscus lijkt te insinueren wanneer hij spreekt over de Amazonesynode:

Een van de rijkdommen en originele gegevens van de synodale pedagogie is juist het vermijden van het gebruik van parlementaire logica om te leren hoe in gemeenschap te luisteren naar wat de Geest tot de Kerk zegt.

Ik denk graag dat de synode in zekere zin nog niet voorbij is. Deze *tijd van acceptatie* van het hele proces waarvan we getuige zijn geweest, is voor ons een uitdaging om samen verder te gaan en deze ervaring in praktijk te brengen.⁹¹

51. Welke theologische gronden presenteren de voorstanders van de synode om de gemeenschappelijke medeverantwoordelijkheid in het kerkelijk leven te rechtvaardigen?

Zoals gezegd is voor de promotoren van de synode medeverantwoordelijkheid gebaseerd op de gelijkwaardigheid van alle gedoopten en de erkenning van de charisma's en bedieningen van leken.

Het document over synodaliteit dat is opgesteld door de Internationale Theologische Commissie stelt dat de circulariteit tussen de *sensus fidei* en het gezag van degenen die het pastorale ambt van eenheid en bestuur uitoefenen “de doopwaardigheid en medeverantwoordelijkheid van allen bevordert, de aanwezigheid in het Volk van God van charis-

90. Lorenzo Prezzi, “Coccopalmerio: nuovi esercizi di primato,” *Settimana News*, 7 jan. 2020, <http://www.settimananews.it/chiesa/coccopalmerio-nuovi-esercizi-primato/>. (Onze vertaling.)

91. Antonio Spadaro, “Il governo di Francesco: È ancora attiva la spinta propulsiva del pontificato?” *La Civiltà Cattolica*, 5 sept. 2020, <https://www.laciviltacattolica.it/articolo/il-governo-di-francesco/>. (Onze vertaling.)

matische gaven die door de Heilige Geest worden verleend, optimaal benut, en het specifieke ambt van de Herders in collegiale en hiërarchische gemeenschap met de bisschop van Rome erkent.”⁹²

52. In hoeverre zijn zij van plan “charisma’s” en leken “bedieningen” te erkennen?

Zoals alles in deze Synode over Synodaliteit, zijn ook leken-charisma’s en bedieningen open voor discussie en voortdurend in ontwikkeling.

Sommige voorstellen lijken behoorlijk radicaal. De *Continental Synthese* van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied bijvoorbeeld, sterk beïnvloed door de bevrijdingstheologie en de conclusies van de Amazonesynode van 2019, stelt voor om elk “spontaan ambt” te erkennen, ook dat van stammen in het Amazonegebied: “Legitiem zijn er vele bedieningen die voortkomen uit de roeping van de gedoopte, waaronder spontane en andere erkende bedieningen, die niet zijn ingesteld en andere die zijn ingesteld met hun opleiding, zending en stabiliteit. Sommige inheemse volken wezen er zelfs op dat ze hun eigen bedieningen hebben, die al geleefd worden, maar niet erkend zijn door het kerkelijk instituut.”⁹³

Laten we niet vergeten dat de documenten van de Amazonesynode onder andere impliciet vroegen om het werk van tovenaars en sjamanen te erkennen als een kerkelijk *bediening*.

92. Internationale Theologische Commissie, *Synodaliteit in het leven*, nr. 72.

93. CELAM, “Synthesis of the Continental Phase”, nr. 84.

V - DE DUITSE SYNODALER WEG

A - Een pad niet alleen voor Duitsland

53. Wat is de *Synodaler Weg*?

Synodaler Weg betekent synodale weg. Het is de bijzondere weg die de katholieke Kerk in Duitsland heeft gekozen om zich aan te passen aan de synodaliteit, onafhankelijk van de universele synode, erop vooruitlopend en zelfs de oriëntaties van Rome overtreffend. Dit neologisme heeft geen basis in het Canonieke Recht of de Traditie van de Kerk.

De *Synodaler Weg* werd goedgekeurd op de algemene vergadering van de Duitse bisschoppenconferentie in Lingen in 2019 als een permanent discussieplatform waar alle gelovigen hun zegje kunnen doen over de Kerk. Deze voorbereidende of adviserende fase werd in maart 2023 afgesloten. De voorstellen werden voorgelegd aan de bisschoppen, die ze nu bespreken, om ze in oktober 2023 voor te leggen aan de universele synode in Rome.

De voorstanders van de *Weg* willen ook een permanente Synodale Raad oprichten, bestaande uit geestelijken en leken, waardoor de Kerk in Duitsland een volledig democratisch lichaam wordt. De Synodale Raad zou functioneren “als een adviserend en besluitvormend orgaan over essentiële veranderingen met betrekking tot de Kerk en de samenleving” en “als een supra-diocesaan orgaan voor pastorale planning, en budgettaire zaken.”⁹⁴

Terwijl het Vaticaan zijn veto uitsprak over dit voorstel, leken de Duitse bisschoppen bereid om door te gaan op de ingeslagen weg.

De *Synodaler Weg* heeft geen vastomlijnde vorm, maar wordt gepresenteerd als een *proces* dat onderweg verandert. Op de website van de *Synodaler Weg* staat het volgende: “De Synodale Weg heeft geen door het kerkelijk recht gedefinieerde vorm, maar is sui generis. Het kan gedefinieerd worden als een proces dat een weg aflegt.”⁹⁵

94. „Ein Synodaler Rat für die katholische Kirche in Deutschland.“ https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Redden_Beitraege/beschluesse-broschueren/SW10-Handlungstext_Synodalitaet-nachhaltig-staerken_2022.pdf.

95. „Warum wurde ein Synodaler Weg beschlossen und keine Synode?“ in „Strukturen und Prozesse,“ in „FAQ,“ SynodalerWeg.de, geraadpleegd 20 jun. 2023, <https://www.>

Deze “weg” moet volledig open zijn. Op de algemene vergadering van Lingen zei kardinaal Reinhard Marx, aartsbisschop van München en toenmalig voorzitter van de Duitse bisschoppenconferentie, het volgende: “Het geloof kan alleen groeien en zich verdiepen als men zich bevrijdt van blokkades in het denken, als men geconfronteerd wordt met een vrij en open debat en het vermogen ontwikkelt om nieuwe posities in te nemen en nieuwe wegen te openen.”⁹⁶

54. Verschilt de *Synodaler Weg* van de Universele Synode?

Formeel wel, in de zin dat het een proces is van de Kerk in Duitsland, autonoom en parallel aan het universele synodale proces. In werkelijkheid wordt de *Weg* beschouwd, in de verklaarde intenties van de hoofdrolspelers, zoals we later zullen zien, bijna als een locomotief die de andere treinwagons zal trekken in het wereldwijde synodale proces dat in 2015 van start gaat. Dit is hoe de media het presenteren, en het is zeer waarschijnlijk dat de meest progressieve deelnemers aan de Algemene Synode, afkomstig uit verschillende continenten, zullen willen aandringen op kwesties die op de agenda van de Duitse *Weg* staan. In de beste hypothese zou de *Weg* dus het universele proces helpen om propaganda te maken voor de meest radicale oorzaken van het neomodernisme.

Een eenvoudige lezing van hun voorstellen laat hun diepe overeenkomst zien, hoewel de toon van de Duitse *Weg* scherper is.

55. Waar haalden de Duitse bisschoppen het idee vandaan?

De voorstanders van *Synodaler Weg* beweren geïnspireerd te zijn door de toespraak die paus Franciscus in 2015 hield ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van de instelling van de bisschoppensynode. De paus verklaarde:

De weg van de synodaliteit is de weg die God ver-

synodalerweg.de/faq. (Onze vertaling.)

96. „Abschlusspressekonferenz der Frühjahrs-Vollversammlung 2019 der Deutschen Bischofskonferenz in Lingen,“ DBK.de, 14 mrt 2019, <https://www.dbk.de/presse/aktuelles/meldung/abschlusspressekonferenz-der-fruehjahrs-vollversammlung-2019-der-deutschen-bischofskonferenz-in-linge/>. (Onze vertaling.)

wacht van de Kerk van het derde millennium. . . .

Synodaliteit, als een constitutieve dimensie van de Kerk..⁹⁷

Voeg daarbij de “Brief aan het pelgrimerende volk van God in Duitsland” van 29 juni 2019, waarin de paus de Synodale Weg aanmoedigde:

Uw Herders hebben een Synodale Weg voorgesteld. Wat dit concreet betekent en hoe het zich zal ontwikkelen, wordt nog overwogen. Van mijn kant heb ik ter gelegenheid van de viering van de vijftigste verjaardag van de bisschoppensynode mijn gedachten over kerkelijke synodaliteit verwoord. In wezen gaat het om een synode onder leiding van de Heilige Geest, die samen en met de hele Kerk wandelt onder Zijn licht, leiding en inwerking, om te leren luisteren en de steeds nieuwe horizon te onderscheiden die Hij ons wil geven. Omdat synodaliteit de inwerking van de Heilige Geest vooronderstelt en vereist.⁹⁸

Kardinaal Reinhard Marx en Prof. Thomas Sternberg, voorzitter van het Centraal Comité van de Duitse Katholieken, verklaarden: “Paus Franciscus nodigt ons uit om een synodale Kerk te worden, om samen te wandelen. Dit is het doel van de *Synodaler Weg* van de Kerk in Duitsland. Wij, bisschoppen van de Bisschoppenconferentie en leden van het Centraal Comité van de Duitse Katholieken, willen samen wandelen met alle katholieken, religieuzen, priesters en vooral met de jongeren.”⁹⁹

Meer in het algemeen zeggen voorstanders van de *Weg* dat ze het leergezag van paus Franciscus over synodaliteit volgen, bijvoorbeeld uitgedrukt in de apostolische exhor-

97. Paus Franciscus, “Commemorazione del 50.mo anniversario dell’Istituzione del Sinodo dei Vescovi: Discorso del Santo Padre Francesco,” (17 okt. 2015), <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2015/10/17/0794/01750.html#>. (Onze vertaling.)

98. Paus Franciscus, brief “Al Pueblo de Dios que peregrina en Alemania” (29 jun. 2019), https://www.vatican.va/content/francesco/it/letters/2019/documents/papa-francesco_20190629_lettera-fedeligermania.html. (Onze vertaling.)

99. Reinhard Marx en Thomas Sternberg, „Brief von Kardinal Marx und Prof. Dr. Sternberg an die Gläubigen in Deutschland“ (1 dec. 2019), DBK.de, geraadpleegd 20 jun. 2023, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2019/2019-12-01_Brief-Kard.-Marx-und-Prof.-Dr.-Sternberg.pdf. (Onze vertaling.)

tatie *Evangelii gaudium* uit 2013, waarin staat: “een juridische status van bisschoppenconferenties die hen zou zien als subjecten van specifieke bevoegdheden, inclusief echt leergezag, is nog niet voldoende uitgewerkt. Overmatige centralisatie bemoeilijkt het leven van de Kerk en haar missionaire activiteiten, in plaats van dat het nuttig is.”¹⁰⁰

56. Wie heeft een stem in de *Synodaler Weg*?

In principe zouden alle Duitse katholieken en zelfs niet-katholieken die willen deelnemen een stem hebben in de *Synodaler Weg*. Het belangrijkste orgaan van de *Weg*, de Synodale Vergadering (*Synodalversammlung*), wordt echter gemonopoliseerd door de meest progressieve facties van het Duitse katholicisme. Ze snoeren elke afwijkende stem de mond en zijn niet bang om de confrontatie met Rome aan te gaan om hun agenda door te voeren, zelfs als dit tot een schisma zou leiden. Deze individuen en verenigingen streven er al tientallen jaren naar om de Kerk in Duitsland te ondermijnen. Prominent onder hen is het *Zentralkomitee der Deutschen Katholiken* (ZdK).

Deze progressieve randgroep, die haar agenda oplegt binnen de *Synodaler Weg*, is de oude *Linkskatholizismus* (katholiek links). Gedurende de postconcliaire periode droomt ze ervan om in de Kerk in Duitsland een revolutie teweeg te brengen. Verschillende punten van de *Weg* stonden al op de agenda van de synode van Würzburg (1971-1975). Bijvoorbeeld het diaconaat voor vrouwen, deelname van leken aan de prediking, uitbreiding van het systeem van parochie- en diocesane raden, enzovoort.

In de jaren negentig riepen verschillende initiatieven, zoals *Wir sind Kirche* (Wij zijn Kerk), op tot versoepeling van de seksuele moraal, goedkeuring van voorbehoedsmiddelen, afschaffing van het priestercelebaat, democratisering van de gezagsstructuren in de kerk, enzovoort.

De hele *Linkskatholizismus* is nu gericht op de *Synodaler Weg*.

Deze randgeroeping beweegt de bisschoppen in de richting van radicalere standpunten. Daniela Ordowski,

100. Paus Franciscus, apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* (24 nov. 2013), nr. 32, https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium.html.

voorzitster van de Katholieke Plattelandsjongerenbeweging, schrijft bijvoorbeeld: “[In haar relaties met Rome] zou de Duitse bisschoppenconferentie veel moediger moeten reageren, met veel meer woede, en veel meer lawaai moeten maken. Uiteindelijk zal ze misschien moeten kiezen voor ongehoorzaamheid. Hoe lang zullen ze de kloof tussen sociale waarden, gendergelijkheid en machtsdeling aan de ene kant en een katholieke patriarchale monarchie aan de andere kant nog accepteren?”¹⁰¹

57. Hoe belangrijk is de *Synodaler Weg*?

De *Synodaler Weg* wordt voorgesteld als een specifieke weg voor de Kerk in Duitsland en als een model voor de Universele Synode die in Rome bijeengeroepen werd - een extreme maar zeer invloedrijke weg. Veel waarnemers merken op hoe de conclusies de ontwikkeling van het hele synodale proces in de universele Kerk zouden kunnen beïnvloeden, in navolging van het precedent van het Tweede Vaticaans Concilie, toen, volgens een beroemde uitdrukking, “de Rijn in de Tiber stroomde”.¹⁰²

De bekende Vaticanist Sandro Magister drukt bijvoorbeeld deze angst uit: “De besmetting van de ‘*Synodaler Weg*’ van Duitsland, niet gecontroleerd door de paus, heeft nu de grenzen overschreden en dreigt de algemene Synode over de Synodaliteit zelf te beïnvloeden.”¹⁰³

Vaticanist Ed Condon hekelt de ogenschijnlijke sympathie van kardinaal Mario Grech voor de Duitse voorstellen en schrijft dat Duitse bisschoppen aanleiding gaven tot “de indruk bij sommige Vaticaanwatchers dat het hele wereldwijde synodale proces een soort ‘voorkeursoptie’ voor de Duitsers heeft”.¹⁰⁴

Mgr. Georg Bätzing, voorzitter van de Duitse bisschop-

101. Daniela Ordowski, “Angst vor Rom,” Taz.de, 20 nov. 2022, <https://taz.de/Deutsche-Bischoefe-beim-Papst/15893187/>. (Onze vertaling.)

102. Zie Wiltgen, *The Rhine flows*.

103. Sandro Magister, “The German Synod is infecting the whole Church, Without the Pope Restraining it” L’Espresso, 28 juni 2022, <http://magister.blogautore.espresso.repubblica.it/2022/06/28/the-german-synod-is-infecting-the-whole-church-without-the-pope%e2%80%99s-restraining-it/>.

104. Ed Condon, “Is Pope Francis’ Synodal Extension a Plan or a Point?” The Pilla, 17 okt. 2022, <https://www.pillaratholic.com/is-pope-francis-synodal-extension-a-plan-or-a-punt/>

penconferentie en vooraanstaand voorstander van de *Weg*, verkondigde euforisch onder verwijzing naar het voorbereidende document van de synode “*Vergroot de ruimte van uw tent*”, waarin veel voorstellen van de *Weg* zijn opgenomen: “Het [Duitse] Synodale Proces heeft de Kerk al veranderd.”¹⁰⁵

58. Waarom werd de *Synodaler Weg* bijeengeroepen?

In theorie werd de *Weg* bijeengeroepen om oplossingen te vinden voor het probleem van het seksueel misbruik in de Kerk in Duitsland, een schandaal dat in 2010 aan het licht kwam. Sindsdien zijn er steeds meer vergaderingen, commissies en werkgroepen geweest zonder dat er een concrete conclusie werd bereikt. Geconfronteerd met deze inertie namen enkele bisschoppen en het Centraal Comité van de Duitse Katholieken het probleem ter hand en lanceerden het idee om een permanent platform voor discussie op te richten.

Zoals gezegd werd de *Weg* goedgekeurd tijdens de Algemene Vergadering van de Duitse bisschoppenconferentie in december 2019 om “de kwestie van seksueel misbruik actief aan te pakken en de preventie ervan te versterken.”¹⁰⁶

59. Zitten er bijbedoelingen achter de *Synodaler Weg*?

Velen wijzen erop dat achter de verklaarde doelen van de *Weg* een project van kerkhervorming schuilgaat. Bijvoorbeeld, in een interview met het tijdschrift *Communio* verklaarde de kardinaal-aartsbisschop van Wenen, Zijne Eminentie Christoph Schönborn: “Er is een instrumentalisering van de misstanden. . . . Misbruik wordt gebruikt om te discussiëren en te beslissen over verzoeken tot kerkhervorming.”¹⁰⁷

Kardinaal Reinhard Marx zelf, een pionier van de *Weg*,

105. Luke Coppen, “German Bishops’ Leader: The Synodal Process Has Already Changed the Church”, *The Pillar*, 27 oktober 2022, <https://www.pillaratholic.com/german-bishop-leader-the-synodal-process-has-already-changed-the-church/>.

106. Duitse Bisschoppenconferentie, „Zentrale Maßnahmen der katholischen Kirche in Deutschland im Zusammenhang mit sexuellem Missbrauch an Minderjährigen im Kirchlichen Bereich seit Januar 2010;“ DBK.de, dec. 2019, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2019/Massnahmen-gegen-sex-Missbrauch_2010-2019.pdf. (Onze vertaling.)

107. C. Schönborn en Jan-Heiner Tück, „Herr, Zeige uns deine wege: Christoph Kardinal Schönborn über theologische Grundlagen, Chancen und Risiken von Synodalität;“ *Communio*, n. 3 (2022), <https://www.communio.de/inhalte.php?jahrgang=2022&ausgabe=3&artikel=5>. (Onze vertaling.)

erkent dit. Hij stelt dat gevallen van seksueel misbruik ertoe hebben geleid dat de Kerk haar geloofwaardigheid bij het publiek heeft verloren en dat men het idee moet laten varen dat degenen die tot het priesterschap zijn gewijd, het kunnen leiden. Men moet nieuwe leiders vinden, vooral onder de leken, om de geestelijken te controleren in deze en andere zaken. Volgens de progressieve *National Catholic Reporter*: “Marx zei dat het begrip van de kerk over de noodzaak om verantwoording af te leggen ‘slechts rudimentair’ was vanwege de aard van haar hiërarchische structuur.” Daarom is het dringend noodzakelijk om een “fundamentele, systemische verandering” in de Kerk aan te brengen, waarvoor synodale processen nodig zijn.¹⁰⁸

In zijn aan de paus gerichte ontslagbrief als voorzitter van de Duitse bisschoppenconferentie spreekt de Beierse kardinaal expliciet van “institutioneel falen dat vraagt om verandering en hervorming in de Kerk”. Hij voegt eraan toe: “Een keerpunt om uit deze crisis te komen kan naar mijn mening alleen de ‘synodale weg’ zijn, een weg die de ‘onderscheiding van geesten’ mogelijk maakt, zoals u hebt benadrukt en geschreven in uw brief aan de Kerk in Duitsland.”¹⁰⁹

60. Is de *Weg* een culturele paradigmaverschuiving in de Kerk?

Ja. De voorstanders van de *Weg* erkennen dat het moet leiden tot een diepgaande verandering in het cultuurparadigma van de Kerk. “De synode moet leiden tot een cultuurverschuiving [Kulturwandel] en een verandering in de praxis van de kerk,” zegt Mgr. Georg Bätzing.¹¹⁰ Met andere woorden, de *Weg* zal niet alleen toevallige elementen van de Kerk moeten veranderen, maar ook haar fundamenten.

108. Joshua J. McElwee, “Cardinal Marx Calls for ‘Fundamental, Systemic Change’ to Confront Abuse Crisis,” *National Catholic Reporter*, 8 oktober 2018. <https://www.ncronline.org/news/cardinal-marx-calls-fundamental-systemic-change-confront-abuse-crisis>.

109. Iacopo Scaramuzzi, “Abusi, il cardinale Marx offre al Papa le dimissioni e scuote la Chiesa,” *Famiglia Cristiana*, 4 juni, 2021. <https://www.famigliacristiana.it/articolo/abusi-il-cardinale-marx-offre-al-papa-le-dimissioni-e-scuote-la-chiesa.aspx>.

110. Georg Bätzing, „Brief vom Bischof von Limburg zum Abschluss des Synodalen Weges,“ (14 mrt. 2023), https://bistumlimburg.de/fileadmin/redaktion/Portal/Meldungen/2023/Dateien/Brief_BischofGeorgBaetzing_AbschlussSynodalerWeg_14-03-2023.pdf. (Onze vertaling.)

Gregor Podschun, voorzitter van de Duitse Katholieke Jeugdfederatie en een leidende figuur in de *Weg*, schrijft:

Wat nu nodig is, is een verandering in de katholieke Kerk en haar (verkeerde) doctrine die tot in de wortels gaat. Deze Kerk moet zichzelf vernietigen om een nieuwe Kerk op te bouwen.

Dat klinkt radicaal en dat is het uiteindelijk ook. ¹¹¹

61. Wat veroorzaakt seksueel misbruik door geestelijken volgens de voostanders van de *Weg*?

Aanhangers van de *Synodaler Weg* beweren dat de belangrijkste oorzaak van seksueel misbruik in de clerus het *klerikalisme* is dat heerst in de Kerk, een vrucht van haar hiërarchische constitutie en traditionele moraal. Volgens een basistekst van de *Weg* zou de oorzaak van seksueel misbruik “de huidige structuur en leer van de kerk” zijn, die daarom hervormd zou moeten worden.¹¹²

Tijdens hun plenaire vergadering van 2018 in Fulda verklaarde de Duitse bisschoppenconferentie: “De uitdagingen die specifiek zijn voor de katholieke Kerk, zoals de vragen over het celibataire leven van priesters en verschillende aspecten van de katholieke seksuele moraal, zullen worden besproken met deelname van experts uit verschillende disciplines in een transparant discussieproces.”¹¹³

Kardinaal Reinhard Marx van zijn kant stelt: “In niet geringe mate is seksueel misbruik van kinderen en jongeren de vrucht van machtsmisbruik in het [kerkelijk] bestuur.”

114

111. Gregor Podschun, „Die Pflicht zur radikalen Erneuerung“, Futur2.org, Feb. 2022, <https://www.futur2.org/article/die-pflicht-zur-radikalen-erneuerung/>. [Onze vertaling].

112. Der Synodale Weg, Grundtext Macht, in Synodalforum I „Macht und Gewaltenteilung in der Kirche“.
- Gemeinsame Teilnahme und Teilhabe am Sendungsauftrag,“ p. 7, nr. 219.

113. Duitse Bisschoppenconferentie, „Erklärung der deutschen Bischöfe zu den Ergebnissen der Studie „Sexueller Missbrauch an Minderjährigen durch katholische Priester, Diakone und männliche Ordensangehörige im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz“ (27 sept. 2018), DBK.de, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse_2018/2018-154a-Anlage1-Erklärung-der-Deutschen-Bischofskonferenz-zu-den-Ergebnissen-der-MHG-Studie.pdf. (Onze vertaling.)

114. Reinhard Marx, “Trasparenza come comunità di credenti,” in “Incontro ‘La protezione dei minori nella Chiesa’” (23 feb. 2019), Vatican.va, https://www.vatican.va/resources/resources_

62. Welke oplossingen stelt de *Synodaler Weg* voor?

De voorstanders van de *Weg* stellen voor om het heersende *klerikalisme* in de Kerk te overwinnen door haar hiërarchische structuur en moraal te veranderen:

- a. Lekenparticipatie in de benoeming van bisschoppen en
wijdverbreide democratisering van kerkstructuren;
- b. Een einde maken aan het verplichte celibaat van
priesters;
- c. Het toelaten van homoseksuele personen tot de Heilige
Wijding;
- d. De sacramentele bediening openstellen voor vrouwen;
- e. Het opnieuw beoordelen van homoseksualiteit en het ac-
cepteren van verbintenissen tussen mensen van hetzelfde
geslacht;
- f. Het veroordelen van de traditionele seksuele moraal van
de Kerk.

Men kan de agenda van de *Synodaler Weg* in twee punten samenvatten: de afbraak van de katholieke moraal en van de kerkelijke hiërarchie.

63. Kan dit leiden tot de ondergang van de Kerk?

Dat lijkt tenminste de bedoeling van sommigen te zijn. Kardinaal Gerhard Müller, voormalig prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer, stelt het als volgt: “Ze dromen van een andere Kerk die niets te maken heeft met het katholieke geloof ... en ze willen dit proces misbruiken om de katholieke Kerk op te schuiven - en niet alleen in [een] andere richting, maar naar de vernietiging van de katholieke Kerk.”¹¹⁵

Merk echter op dat dit, in de woorden van de eminente theoloog zelf, iets zou zijn “dat niets te maken heeft met het katholieke geloof”, en zelfs niet met de Kerk, aangezien zij, zoals hierboven vermeld, getroost door de goddelijke belofte, de zekerheid van onfeilbaarheid heeft, dat wil zeggen het voorrecht waardoor zij zal standhouden tot het einde der tijden (zie Mt. 28, 20), en de poorten van de hel haar niet zullen overweldigen (zie Mt. 16, 18).

card-marx-protezioneminori_20190223_it.html.

115. Arroyo, “Cardinal Müller on Synod”.

B - Democratisering van de Kerk

64. Wat zijn de voorstanders van de *Weg* van plan te doen aan het bestuur van de Kerk?

Voorstanders van de *Weg* stellen voor om de hiërarchische structuren van de Kerk te ontmantelen om het systeem van het gezag grondig te veranderen. Lekenraden met beslissingsbevoegdheid zouden de autoriteit van de bisschoppen moeten beperken. De leken zouden deelnemen op nationaal, diocesaan en parochieel niveau door middel van zogenaamde Synodale Raden. Deze democratisering van de Kerk is een van de meest controversiële punten van de *Synodaler Weg*.

Tijdens de vierde Synodale Vergadering, in september 2022, werd een commissie goedgekeurd om de vorming van een permanente nationale Synodale Raad te bespreken. Deze raad, samengesteld uit bisschoppen, priesters en leken, zou moeten zorgen voor de uitvoering van de resoluties van de synodale reis en deze in de loop van de tijd moeten bestendigen. De raad zou niet louter adviserend zijn, maar beraadslagend, met beslissingsbevoegdheid. Het zou een orgaan zijn met meer gezag dan de diocesane bisschoppen.

65. Was er consensus om de Raad te vormen?

Nee, omdat sommige bisschoppen ertegen waren. De introductie van een dergelijk parlementair systeem in de Kerk ergerde zelfs kardinaal Walter Kasper, zeker geen conservatief: "Synodes kunnen geen permanente instellingen worden. De traditie van de Kerk kent geen synodale regering. Een synodaal opperbestuur, zoals het nu voor ogen staat, heeft geen basis in de hele geschiedenis van de constitutie [van de Kerk]. Het zou geen vernieuwing zijn maar een ongekende nieuwigheid."¹¹⁶

66. Heeft het Vaticaan deze Synodale Raad goedgekeurd?

Nee. In een brief van 16 januari 2023 verwierp de staats-

116. A.C. Wimmer en Angela Ambrogetti, "La Santa Sede tenta ancora di riportare alla ortodossia il 'Cammino Sinodale,'" *Acistampa*, 25 jan. 2023, <https://www.acistampa.com/story/la-santa-sede-tenta-ancora-di-riportare-alla-ortodossia-il-cammjno-sinodale-21648>.

secretaris, kardinaal Pietro Parolin, samen met de kardinalen Luis Ladaria (prefect van de Dicasterie voor de Geloofsleer) en Marc Ouellet (prefect van de Dicasterie voor Bisschoppen) de vorming van de Synodale Raad. Deze brief, goedgekeurd door de paus, luidt als volgt: “De ‘Synodale Raad’ zou een nieuwe bestuursstructuur voor de Kerk in Duitsland vormen, die . . . boven het gezag van de Duitse Bisschoppenconferentie lijkt te staan en deze in feite zou vervangen.” De brief stelt verder dat “noch de *Synodaler Weg*, noch enig door haar opgericht orgaan, noch enige bisschoppenconferentie de bevoegdheid heeft om een Synodale Raad op nationaal, diocesaan of parochieel niveau in te stellen.”¹¹⁷

Dit standpunt werd officieel meegedeeld aan de Duitse bisschoppen tijdens hun *ad limina*-bezoek in november 2022. De toenmalige prefect van het Dicasterie voor Bisschoppen, kardinaal Marc Ouellet, verklaarde:

“Ik heb de [Duitse] bisschoppen al heel duidelijk gezegd ...: dit is niet katholiek.”

Zo’n Duits concilie zou “niet overeenkomen met de katholieke ecclesiologie en de unieke rol van bisschoppen, die voortvloeit uit het charisma van de wijding en die impliceert dat ze de vrijheid moeten hebben om te onderwijzen en besluiten te nemen”.¹¹⁸

Tijdens de opening van de vijfde en laatste Synodale Vergadering in Frankfurt in maart 2023 herhaalde de apostolische nuntius, aartsbisschop Nikola Eterović, de weigering van het Vaticaan om de oprichting van een Synodale Raad toe te staan.

67. Had de interventie van het Vaticaan enig effect?

Ja, tijdens de vijfde en laatste Synodale Vergadering werd na een verhit debat niet gestemd over de tekst “Macht en scheiding der machten in de Kerk - Gezamenlijke deelname en deelname aan de zending”, die zou moeten beslissen

117. Kardinalen Pietro Parolin, Luis Ladaria en Marc Ouellet, “Letter to Bishop Georg Bätzing” (16 jan. 2023), https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse_2023/2023-009a-Brief-Kardinalstaatssekretaer-Praefekten-der-Dikasterien-fuer-die-Glaubenslehre-und-fuer-die-Bischoefe.pdf.

118. CNA Newsroom, “German Bishops’ President Rebukes Pope Francis for Criticism of Synodal Way,” Catholic News Agency, 30 jan. 2023, <https://ewtn.ie/2023/01/30/german-bishops-president-rebukes-pope-francis-for-criticism-of-synodal-way/>.

over de oprichting van synodale raden in bisdommen en parochies. Alles wijst er in ieder geval op dat de *Synodaler Weg* het de facto zal implementeren door het aan de bisschoppen over te laten om dergelijke structuren in hun bisdommen op te zetten.

C - Wijding van vrouwen

68. Hoe verhoudt de vrouwenwijding zich tot het thema van de synode?

Vrouwen zijn zogenaamd een van die “gemarginaliseerde minderheden” die “opgenomen” moeten worden in het kerkelijk leven. Daartoe zouden ze toegang moeten hebben tot alle niveaus van gezag en tot het sacrament van de Wijding. “Wij verwachten van u, bisschop Dieser, dat u aangeeft of u zich *vrouwen kunt voorstellen als diakens en priesters*, aangezien alle theologische argumenten op tafel liggen dankzij het goede werk dat is gedaan in het Synodale Forum 3,” lezen we in een voorstel in het bisdom Aken.¹¹⁹ De diaconale en zelfs priesterwijding van vrouwen is een centraal punt in de eisen van de *Synodaler Weg*.

Tijdens de derde Duitse synodevergadering besloot de *Weg* dat “vrouwen die zich geroepen voelen en charismatische gaven hebben die hen ook naar het sacramentele ambt leiden, niet uitgesloten mogen worden.”¹²⁰ Om dit te bereiken, zeggen de voorvechters van de *Weg* dat men de documenten van het leergezag over dit onderwerp moet bespreken, die deze mogelijkheid strikt uitsluiten.

Hoewel ze weten dat ze in tegenspraak zijn met de leer en de discipline van de Kerk, lijken de voorstanders van *Weg* vastbesloten om volgens deze lijnen verder te gaan: “In de Rooms-Katholieke Kerk zal een transparant proces op gang worden gebracht waarin de commissies van de Synodale *Weg* een leidende rol spelen. Er zal een commissie worden ingesteld die zich uitsluitend bezighoudt met de sacramen-

119. KFD (Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands), „Offener Brief an Bischof Dieser“, KFD-Aachen.de, 21 mrt. 2023, <https://kfd-aachen.de/news/artikel/Offener-Brief-an-Bischof-Dieser/>. (Onze vertaling.)

120. Der Synodale Weg, „Frauen im sakramentalen Amt“ (Vrouwen in het sacrament-sambt), p. 2, SV-III-Synodalforum-III-Handlungstext.FrauenImSakramentalenAmt-Lesung1.pdf (synodalerweg.de).

tele bediening door mensen van elk geslacht.”¹²¹

69. Staat het kerkelijk leergezag de wijding van vrouwen tot het priesterschap toe?

Nee. Kardinaal Luis Ladaria, prefect van het Dicasterium voor de Geloofsleer, heeft onlangs het definitieve standpunt van het kerkelijke leergezag over dit onderwerp opnieuw bevestigd, waarbij hij de apostolische brief *Ordinatio sacerdotalis* van Johannes Paulus II aanhaalde, waarin hij concludeert: “Daarom, opdat alle twijfel wordt weggenomen over een zaak van groot belang, een zaak die betrekking heeft op de goddelijke constitutie van de Kerk zelf, verklaar ik uit hoofde van mijn ambt van bevestiging van de broeders (zie Lc. 22, 32) dat de Kerk geen enkele bevoegdheid heeft om vrouwen de priesterwijding toe te dienen en dat dit oordeel definitief moet worden gehouden door alle gelovigen van de Kerk.”¹²²

70. Zou men alleen het diaconaat voor vrouwen kunnen goedkeuren?

Nee. Het tijdschrift *Publik Forum* zegt hierover: “Iedereen die bekend is met het katholieke dogma weet dat er uiteindelijk maar één sacramentele wijding is, die uit drie fasen bestaat [diaken, priester, bisschop]. Zodra het diaconaat openstaat voor vrouwen, is er sprake van een ‘hellend vlak’ in de richting van het priesterschap van vrouwen.”¹²³

D - “Inclusief” homoseksuelen

71. Hoe verhoudt de homoseksuele kwestie zich tot de synode?

In een *open* en *broederlijke* visie op de Kerk zouden homo-

121. Der Synodale Weg, „Frauen in Diensten und Ämtern in der Kirche,“ p. 2, https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Rednen_Beitraege/SV-III-Synodalforum-III-Handlungstext.FrauenImSakramentalenAmt-Lesung1.pdf (synodalerweg.de).

122. Luis Ladaria, „In Response to Certain Doubts Regarding the Definitive Character of the Doctrine of *Ordinatio sacerdotalis*“ (29 mei 2018), https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/ladaria-ferrer/documents/rc_con_cfaith_doc_20180529_catteredefinitivo-ordinatiosacerdotalis_en.html. Zie Johannes Paulus II, apostolische brief *Ordinatio sacerdotalis* (over priesterwijding alleen voorbehouden aan mannen-mei 22, 1994), nr. 4.

123. Michael Schrom, „Der Stresstest wird nicht enden,“ *Publik-Forum.de*, 23 mrt. 2023, <https://www.publik-forum.de/religion-kirchen/der-stresstest-wird-nicht-enden?Danke=true>. (Onze vertaling.)

seksuelen - en meer in het algemeen lhbt-personen - een van die “gemarginaliseerde minderheden” zijn die opgenomen moeten worden in haar leven. “We hopen op verandering in de richting van een gendergelijkheid in de kerk,” lezen we in een voorstel voor de synode van het bisdom Aken.¹²⁴ Volgens de initiatiefnemers van de synode moet de morele leer van de Kerk veranderd worden om inclusie te bewerkstelligen.

72. Wat leert de Kerk over homoseksualiteit?

De *Katechismus van de Katholieke Kerk* zegt: « Steunend op de Heilige Schrift, die deze betrekkingen voorstelt als een ernstige ontarding, heeft de Overlevering steeds verklaard dat «homoseksuele daden intrinsiek ongeordend zijn». Ze zijn in strijd met de natuurwet. Homoseksuele handelingen sluiten de seksualiteit af voor de gave van het leven. Ze komen niet voort uit een ware affectieve en seksuele complementariteit. Daarom kunnen ze in geen geval goedgekeurd worden. »¹²⁵

Om deze reden zijn personen met duidelijke homoseksuele neigingen altijd uitgesloten geweest van het priesterschap en religieuze gemeenschappen. Tot nog niet zo lang geleden waren seminaries bijzonder waakzaam op dit punt. Een Vaticaans document uit 2005, goedgekeurd door paus Benedictus XVI, luidt als volgt: “In het licht van deze overduidelijke leer, is het niet de bedoeling van deze Instructie om stil te staan bij alle vragen op het gebied van affectiviteit en seksualiteit die een aandachtige onderscheiding vereisen gedurende de hele periode van de vorming. Het bevat eerder normen met betrekking tot een specifieke vraag, die urgenter is geworden door de huidige situatie, en dat is: Het al dan niet toelaten tot het seminarie en tot de heilige wijdingen van kandidaten met diepgewortelde homoseksuele neigingen.”¹²⁶

124. KFD, „Offener Brief an Bischof Dieser.“ (Onze vertaling.)

125. Catechismus, nr. 2357, <https://rkdOCUMENTEN.nl/toondocument/1-catechismus-van-de-katholieke-kerk-nl/?systeemnum=1-2751>

126. Congregatie voor Katholiek Onderwijs, “Instruction concerning the criteria for the Discernment of Vocations with Regard to Persons with homosexual Tendencies in View of their Admission to the Seminary and to Holy Orders” (4 nov. 2005), Vatican. va, https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20051104_istruzione_en.html.

73. Betekent dit dat de Kerk homoseksuelen afwijst?

Nee. De Kerk verwerpt de zonde, maar niet de zondaar, die zij oproept tot bekering. De *Catechismus van de Katholieke Kerk* is heel duidelijk: « Homoseksuele mensen zijn tot kuisheid geroepen. Door de deugd van zelfbeheersing, die hen tot innerlijke vrijheid opvoedt, eventueel met steun van een belangeloze, vriendschappelijke begeleiding, door het gebed en de genade van de Sacramenten, kunnen en moeten zij geleidelijk en standvastig, voortgang boeken op de weg van de christelijke volmaaktheid...»¹²⁷

74. Wat betekent het om homoseksuelen “te aanvaarden” in de Kerk?

In de betekenis die de *Synodaler Weg* en veel voorstanders van de universele synode voorstellen, betekent “inclusie” homoseksuelen in de Kerk accepteren zonder enige beperking of oproep tot morele bekering. Met andere woorden, het betekent niet alleen de zondaar accepteren, maar ook de zonde.

Misschien heeft niemand deze stelling duidelijker verwoord dan kardinaal Robert McElroy, aartsbisschop van San Diego. In een artikel gepubliceerd in het jezuïetenblad *America*, stelde hij dat de synode “ook diegenen moet aanvaarden die gescheiden en hertrouwd zijn zonder een nietigverklaring van de kerk, leden van de lhbt-gemeenschap en diegenen die burgerlijk getrouwd zijn maar niet in de kerk getrouwd zijn geweest”.¹²⁸

Dit zou betekenen dat mensen die objectief gezien in openbare zonde leven, de heilige Communie kunnen ontvangen: “Ik stelde voor dat gescheiden en hertrouwde of lhbt katholieken die vurig op zoek zijn naar de genade van God in hun leven, niet categorisch uitgesloten zouden moeten worden van de Eucharistie.”¹²⁹

127. Catechismus, nr. 2359, <https://rkddocumenten.nl/toondocument/1-catechismus-van-de-katholieke-kerk-nl/?systeemnum=1-2753>

128. “Cardinal McElroy on ‘radical inclusion for L.G.B.T.-people, women and others in the Catholic Church,” *America*, 24 jan. 2023, https://www.americamagazine.org/faith/2023/01/24/mcelroy-synodality-inclusion-244587?gclid=Cj0KCCQiA6fafBh-C1ARIsAlJl8kstNOHcGK6eZYjjaHURYcTDNy8IOGNHB0d5ID80bj0RkYgInl-Z1LlaAjQqEALw_wcB.

129. Robert W. McElroy, “Cardinal McElroy responds to his on sexual sin, the Eucharist and LGBT and divorce/remarried Catholics,” *America*, 2 maart 2023, <https://>

75. Moet de morele leer van de Kerk worden veranderd om homoseksuelen “te aanvaarden”?

Ja. In een voorbereidend document voor de *Weg* staat “Wij zijn ervan overtuigd dat de heroriëntatie van het pastoraat niet mogelijk is zonder een substantiële herschikking van de seksuele leer van de Kerk. In het bijzonder heeft de doctrine die seksuele gemeenschap alleen ethisch legitiem acht in de context van een wettig huwelijk en alleen in permanente openheid om nakomelingen voort te brengen, geleid tot een algemene breuk tussen het leergezag en de gelovigen.”¹³⁰

In een ander document van de *Weg* staat hetzelfde,

Seksualiteit met hetzelfde geslacht - ook in seksuele handelingen - is daarom geen zonde die door God wordt gestraft en mag niet als intrinsiek slecht worden beschouwd. . .

1. In het kader van deze herwaardering van homoseksualiteit moeten onder andere de passages 2357-2359 en 2396 (homoseksualiteit en kuisheid) van de *Catechismus* [van de Katholieke Kerk] worden herzien. . . . ‘Homoseksuele handelingen’ moeten worden verwijderd uit de lijst van ‘ernstige zonden tegen de kuisheid’.¹³¹

Weer een ander document is heel duidelijk: “Een van de taken van de synode zou zijn om een nieuwe visie op homoseksualiteit en relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht te ontwikkelen en te werken aan een opening.”¹³²

De Luxemburgse kardinaal Jean-Claude Hollerich, relator-generaal van de synode, is het daarmee eens. Hij verklaarde dat de leer van de Kerk over homoseksuele relaties

www.americamagazine.org/faith/2023/03/02/mcelroy-eucharist-sin-inclusion-response-244827.

130. Der Synodale Weg, „Leben in gelingenden Beziehungen - Grundlinien einer erneuerten Sexualethik,“ p. 2, geraadpleegd 21 jun 2023, https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Rednen_Beitraege/SV-IV/SV-IV_Synodalforum-IV-Grundtext-Lesung2.pdf.

131. Der Synodale Weg, „Handlungstext-Lehramtliche Neubewertung von Homosexualität,“ pp. 4-5, geraadpleegd 21 jun. 2023, https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Rednen_Beitraege/beschluesse-broschueren/SW8-Handlungstext_LehramtlicheNeubewertungvonHomosexualitaet_2022.pdf.

132. Der Synodale Weg, „First Synodal Assembly, Jan. 30 - Feb. 1, 2020, Frankfurt,“ p. 16, geraadpleegd 21 jun. 2023, https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Rednen_Beitraege/Synodalversammlung-I-Protokoll.pdf.

“onjuist” is en daarom moet worden veranderd omdat “de sociologisch-wetenschappelijke basis van deze leer niet langer correct is.”¹³³

Andere bisschoppenconferenties delen deze mening. Zo hebben enkele Franse bisschoppen onlangs de paus gevraagd om de *Catechismus van de Katholieke Kerk* te wijzigen zodat homoseksuele handelingen niet worden veroordeeld als “intrinsiek ongeordend” en “in strijd met de natuurlijke wet”. De Franse bisschoppenconferentie heeft een commissie van theologen aangesteld om de herformulering van de leer over dit onderwerp te bestuderen.¹³⁴

76. Wat stellen de voorstanders van de *Weg* voor om de kerkelijke morele leer te vervangen?

De voorstanders van de *Weg* stellen een nieuwe benadering van seksuele moraliteit voor. Deze zou niet langer gebaseerd moeten zijn op goddelijke en natuurwetten, maar op de zelfperceptie van iemands verantwoordelijkheid ten opzichte van anderen. Prof. Thomas Söding, vice-voorzitter van de *Synodaler Weg*, schrijft: “De oplossing van het probleem ligt in het herdefiniëren van de relatie tussen persoonlijkheid en seksualiteit in de kerkelijke leer.... . . . Individuele verantwoordelijkheid neemt toe, gecombineerd met sociale tolerantie en acceptatie door de Kerk, die duidelijk definieert wanneer er sprake is van misbruik [invasief gedrag] en wanneer mensenrechten en waardigheid worden aangetast. Maar de Kerk definieert ook seksuele zelfbeschikking en verantwoordelijkheid ten opzichte van anderen en zichzelf zonder de seksuele praktijken van mensen te bespioneren.”¹³⁵

133. “Ik geloof dat dit niet waar is. Maar ik geloof ook dat we hier verder nadenken over de leer. Dus, zoals de paus in het verleden heeft gezegd, kan dit leiden tot een verandering in de leer. Ik geloof dus dat de sociologisch-wetenschappelijke fundering van deze leer niet langer correct is.” (Simon Caldwell, “Cardinal Hollerich: Church Teaching on Gay Sex Is ‘False’ and Can Be Changed,” *The Catholic Herald*, 3 feb. 2022, <https://catholicherald.co.uk/cardinal-hollerich-church-teaching-on-gay-sex-is-false-and-can-be-changed/>).

134. Zie Solène Tadié, “Several French Bishops Ask Pope to Reformulate Catholic Doctrine on Homosexuality,” *National Catholic Register*, 13 mrt. 2023, <https://www.ncregister.com/blog/some-french-bishops-ask-pope-to-reformulate-doctrine>.

135. Thomas Söding, *Gemeinsam unterwegs: Synodalität in der katholischen Kirche (Ostfildern, Duitsland: Matthias Grünewald Verlag, 2022)*, 271-72.

77. Zijn voorstanders van de *Weg de enigen die oproepen tot het “aanvaarden” van homoseksuelen?*

Nee. Bijna alle slotdocumenten van de continentale fases van de synodale reis (*Continental Syntheses*) vermelden expliciet de noodzaak om lhbt-personen te *aanvaarden*.

Bovendien hebben hooggeplaatste prelaten een vergelijkbare lijn gevolgd. Kardinaal Jean-Claude Hollerich, de algemene relator van de synode, is bijvoorbeeld van mening, zoals we al vermeld hebben, dat het noodzakelijk is om de leer van de Kerk over homoseksualiteit te veranderen, omdat “de sociologisch-wetenschappelijke basis van deze leer niet langer juist is.”¹³⁶

Kardinaal Robert McElroy, bisschop van San Diego, stelt dat de universele synode de juiste gelegenheid is om enkele kerkelijke doctrines te onderzoeken, waaronder de kwestie van de wijding van vrouwen tot het priesterschap. Hij richt zich echter vooral op de “radicale inclusie van lhbt-mensen”.

Voor de kardinaal uit Californië is het onderscheid dat de Kerk maakt tussen mensen met een homoseksuele geaardheid die zich onthouden van zonde en mensen die zondigen door homoseksuele handelingen te plegen pastoraal onhandig, omdat het de gemeenschap verdeelt over het ontvangen van de Heilige Communie en het actief deelnemen aan het kerkelijk leven. Alle lhbt-personen zouden aanvaard moeten worden op basis van de “waardigheid van ieder mens als kind van God”, zonder het onderscheid te maken dat de Kerk maakt.¹³⁷

78. Zoeken ze mazen in de wet om verbintenissen tussen personen van hetzelfde geslacht canoniek te legitimeren?

Ja. Voor de voorstanders van de synode betekent “inclusie” van homoseksuelen in de Kerk het openstellen van alle sacramenten voor hen - zelfs het huwelijk. Omdat ze het

136. “El cardenal Hollerich dice que la enseñanza de la iglesia sobre los homosexuales ‘ya no es correcta,’” TuCristo.com-Blog de Noticias Católicas, <https://tucristo.com/noticias/actualizacion-el-cardenal-hollerich-dice-que-la-ensenanza-de-la-iglesia-sobre-los-homosexuales-ya-no-es-correcta/>.

137. Raymond J. de Souza, “Cardinal McElroy’s attack on Church Teachings on Sexuality Is a Pastoral Diasaster”, National Catholic Register, 26 januari 2023, <https://www.ncregister.com/commentaries/cardinal-mcelroy-s-attack-on-church-teachings-on-sexuality-is-a-pastoral-disaster>.

“huwelijk” tussen twee personen van hetzelfde geslacht niet kunnen goedkeuren, wat regelrecht zou botsen met het katholieke dogma en de kerkelijke discipline, kiezen sommige bisschoppenconferenties ervoor om een “zegen” (*Segnung*) te geven.

Zo keurden de Vlaamse bisschoppen in 2022 een “Zegenritueel” goed voor homoseksuele koppels, dat later werd aangenomen door de *Synodaler Weg*.

Het idee is niet nieuw. In 2015, tijdens de Synode over het Gezin, stelde het Centraal Comité van Duitse katholieken “een verdere ontwikkeling van liturgische vormen voor, in het bijzonder zegeningen van partnerschappen tussen mensen van hetzelfde geslacht, nieuwe partnerschappen van gescheiden mensen en voor belangrijke beslissingen in het gezinsleven.”¹³⁸

79. Heeft het Vaticaan deze “zegeningen” goedgekeurd?

Integendeel, het veroordeelt ze. Het antwoord van de Congregatie voor de Geloofsleer op een dubium over de zegening van verbintenissen van personen van hetzelfde geslacht, dat op 15 maart 2021 naar de Duitse bisschoppen werd gestuurd, stelt: “Het is niet geoorloofd om een zegen te geven over relaties, of partnerschappen, zelfs stabiel, die seksuele activiteit buiten het huwelijk (dat wil zeggen, buiten de onverbreeklijke verbintenis van een man en een vrouw die op zichzelf openstaat voor de overdracht van het leven) met zich meebrengen, zoals het geval is bij de verbintenissen tussen personen van hetzelfde geslacht.”¹³⁹

80. Hoe hebben sommige Duitse bisschoppen en Europese bisschoppenconferenties gereageerd?

Sommige Duitse bisschoppen en Europese bisschoppenconferenties gingen door en trotseerden openlijk het veto van het Vaticaan.

138. „Erklärung des Zentralkomitees der deutschen Katholiken anlässlich der XIV. Ordentlichen Generalversammlung der Bischofssynode im Vatikan 2015,“ ZDK.de, 9 mei 2015, <https://www.zdk.de/veroeffentlichungen/erklarungen/detail/Zwischen-Lehre-und-Lebenswelt-Bruecken-bauen-Familie-und-Kirche-in-der-Welt-von-heute-225w/>.

139. Congregatie voor de Geloofsleer, “Responsum to Dubium Regarding the Blessing of the Unions of Persons of the Same Sex” (15 maart 2021), Vatican.va, <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2021/03/15/210315b.html>

Veel kerken in Duitsland bieden bijvoorbeeld “zegeningen, zegeningsceremonies en zegenvieringen voor alternatieve paren”, waaronder homoseksuele paren, “hertrouwde” gescheiden paren, samenwonende paren, enzovoort. Op hun gevel hangt een poster met de titel “Liebe ist alles” (liefde is alles), waarop twee kussende mannen te zien zijn. In sommige gevallen, zoals in Aken, is dit een diocesaan initiatief.

E - Vernietiging van het gezin

81. Wat is het gezin volgens de leer van de Kerk?

De Catechismus van de Katholieke Kerk leert: “Een man en een vrouw die in het huwelijk verenigd zijn, vormen samen met hun kinderen een gezin” (nr. 2202). Voor de gedoopten is het huwelijk ook een sacrament (nr. 2225).

82. Welke veranderingen is de *Synodaler Weg* van plan door te voeren?

Hoewel documenten van de *Weg* soms verwijzen naar “huwelijk”, spreken ze vaker van *Partnerschaftsformen* (partnerschapsvormen), een “inclusieve,” niet-discriminerende formule. Een andere formule is *Paare, die sich lieben* (paren die van elkaar houden). Deze eufemismen betekenen vrije burgerlijke verbintenissen, inclusief paren van hetzelfde geslacht. Elk romantisch gevoel zou volstaan om zulke verbintenissen te legitimeren.

Ook vermenigvuldigen zich - hoewel niet goedgekeurd door het Vaticaan - de zogenaamde *Segensfeiern für Paare, die sich lieben* (zegeningen voor paren die van elkaar houden). Een document van de *Weg* legt uit dat dergelijke zegeningen “proberen te versterken wat al bestaat in de relatie van het paar in termen van liefde, toewijding en wederzijdse verantwoordelijkheid, vragend om en als een belofte van Gods steun.”¹⁴⁰

140. Der Synodale Weg, „Synodalforum IV-Handlungstext ‚Segensfeiern für Paare, die sich lieben‘-Zweite Lesung,“ 9-11 mrt. 2023, geraadpleegd 21 jun. 2023, https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Rednen_Beitraege/SV-V/beschluesse/T9NEU2_SVV_9_Synodalforum_IV-Handlungstext_Segensfeiern-fuer_Paare_die_sich_lieben_Les2.pdf.

VI - EEN HOBBELIGE WEG

A - Reacties tegen de *Synodaler Weg*

83. Hebben kardinalen en bisschoppen geprotesteerd tegen de *Synodaler Weg*?

Ja, veel, te beginnen met een open brief van 18 pagina's die Mgr. Samuel Aquila, bisschop van Denver, naar bisschop Georg Bätzing stuurde. Daarin staat: "De *Synodaler Weg* richt zich niet alleen op 'structurele' zorgen: het daagt de geloofsschat uit en verwerpt het in sommige gevallen. . . Documenten van de *Synodaler Weg* kunnen niet anders gelezen worden dan als het opwerpen van de meest serieuze vragen over de aard en het bindend gezag van de goddelijke openbaring, de aard en werkzaamheid van de sacramenten, en de waarheid van de katholieke leer over menselijke liefde en seksualiteit."¹⁴¹

Misschien wel de meest relevante reactie was de "Fraternal Open Letter to Our Brother Bishops in Germany" van 103 prelaten wereldwijd. Onder hen de kardinalen Arinze, Burke, Napier, Pell, Ruini en Zen. Deze herders roepen in herinnering: "In een tijdperk van snelle wereldwijde communicatie hebben gebeurtenissen in één land onvermijdelijk invloed op het kerkelijk leven elders. Zo heeft het proces van de 'Synodale Weg', zoals dat momenteel door katholieken in Duitsland wordt gevolgd, implicaties voor de Kerk wereldwijd. Dit geldt ook voor de lokale kerken waarvan wij de herders zijn en de vele trouwe katholieken voor wie wij verantwoordelijk zijn."

De brief hekelt:

2. Hoewel ze een patina van religieuze ideeën en woordenschat laten zien, lijken de documenten van de Duitse Synodale Weg grotendeels niet geïnspireerd te zijn door de Schrift en de Traditie - die voor het Tweede Vaticaanse Concilie "een enkel heilige schat van het Woord van God" vormen - maar door sociologische analyse en hedendaagse politieke ideologieën, waaronder ideologieën over gender. Ze bekijken de Kerk en haar

141. "Aartsbisschop Aquila: German Synodal Path Repudiates the Deposit of Faith," *Catholic News Agency*, 3 mei 2022, <https://www.catholicnewsagency.com/news/251134/archbishop-aquila-german-synodal-path-repudiates-the-deposit-of-faith#>.

zending door de lens van de wereld in plaats van door de lens van de waarheden die geopenbaard zijn in de Schrift en de gezaghebbende Traditie van de Kerk. . . .

5. Het proces van de Synodale Weg is in bijna elke stap het werk van experts en commissies: bureaucratistisch, obsessief kritisch en naar binnen gericht. Het weerspiegelt daarmee zelf een uitgebreide vorm van kerkelijke sclerose en wordt ironisch genoeg anti-evangelisch van toon. In zijn uitwerking geeft de Synodale Weg meer blijk van onderwerping en gehoorzaamheid aan de wereld en aan ideologieën dan aan Jezus Christus als Heer en Heiland.¹⁴²

Kardinaal Gerhard Müller, voormalig prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer, is ook zeer expliciet in zijn kritiek. Voor hem is de *Weg* controversieel en heeft hij geleid tot de goedkeuring van resoluties die de katholieke gelovigen “de waarheid van het Evangelie” hebben ontnomen om deze te vervangen door “een homoseksuele ideologie, het ware zwaartepunt van het Duitse synodalisme.” Volgens kardinaal Müller is deze ideologie “een verwerpelijke ideologie die in haar bot materialisme de spot drijft met God die de mens naar zijn evenbeeld als man en vrouw heeft geschapen.” De *Synodaler Weg*, concludeert hij, “is op geen enkele manier een open discussie gericht op het Woord van God [en heeft] geen basis in de sacramentele constitutie van de Kerk.”¹⁴³

De Duitse kardinaal roept op tot het ontslag van bisschoppen die heterodoxe stellingen over de Synodale Weg steunen: “Er moet een rechtszaak komen en ze moeten worden veroordeeld en uit hun ambt worden gezet als ze zich niet bekeren en de katholieke leer niet aanvaarden.”¹⁴⁴

Kardinaal Raymond Burke, de voormalige prefect van de Apostolische Signatuur, drong er ook bij het Vaticaan op

142. Francis Arinze, et al., “A fraternal open letter to our Brother Bishops in Germany” (11 apr. 2022), *Catholic News Agency*, <https://www.catholicnewsagency.com/storage/pdf/fraternal-open-letter-to-brother-bishops-germany.pdf>.

143. “Il cardinale Müller descrive la Via Sinodale tedesca come dittatura della mediocrità,” *ACI Stampa*, 20 mrt. 2023. <https://www.acistampa.com/story/il-cardinale-muller-descrive-la-via-sinodale-tesdesca-come-dittatura-della-mediocrita-22074>. (Onze vertaling.)

144. “Los cardenales Müller y Burke piden sanciones contra los obispos alemanes herejes,” *Infovaticana*, 21 mrt. 2023, <https://infovaticana.com/2023/03/21/los-cardenales-muller-y-burke-piden-sanciones-contra-los-obispos-alemanes-hereses/>. Overgenomen met toestemming.

aan om bisschoppen te bestraffen die hebben gestemd voor het zegenen van homoseksuele verbintenissen:

Of het nu gaat om afdwaling, een ketterse leer en de ontkenning van een van de geloofspunten, of afvalligheid in de zin van het zich eenvoudigweg afkeren van Christus en Zijn leer in de Kerk om een andere vorm van religie te omarmen, dit zijn allemaal misdaden. . . .

Dit zijn zonden tegen Christus Zelf en duidelijk van de zwaarste aard. En het Wetboek van Canoniek Recht voorziet in passende sancties.¹⁴⁵

Een opmerkelijke kritiek is een essay van Mgr. Thomas Paprocki, bisschop van Springfield, Ill., getiteld “Imagining a Heretical Cardinal”. De prelaat schrijft een lange en geleerde weerlegging van de stellingen van kardinaal McElroy zonder hem te noemen. Bisschop Paprocki schrijft: “Helaas is het vandaag de dag niet ongewoon om katholieke leiders onorthodoxe standpunten te horen verkondigen die nog niet zo lang geleden alleen door kettters zouden zijn aangehangen. ‘Kettters’ en ‘ketterij’ zijn sterke woorden, die door de hedendaagse kerkelijke beleefdheid zijn afgezwakt tot zachtere uitdrukkingen als ‘onze afgescheiden broeders’ of ‘de christelijke gelovigen die niet in volledige gemeenschap met de katholieke Kerk staan’. Maar de realiteit is dat zij die ‘afgescheiden’ en ‘niet in volledige gemeenschap’ zijn, afgescheiden en niet in volledige gemeenschap zijn omdat zij essentiële waarheden van het geloof afwijzen.”¹⁴⁶

84. Is er consensus onder Europese bisschoppen over de synode?

Nee. Er zijn ernstige bezwaren geuit tegen het werkdokument *‘Vergroot de ruimte van uw tent’* tijdens de bijeenkomst in Praag op 9-11 februari 2023, die bijeengeroepen was om de resultaten van de voorbereidende (consultatieve) fase van de synode op het Europese continent te analyseren.

Courtney Mares, een Vaticaan verslaggever voor *Catholic News Agency*, schrijft:

145. “Los cardenales Müller y Burke piden sanciones.” Infovaticana.

146. Thomas J. Paprocki, “Imagining a Heretical Cardinal,” First Things, 28 februari 2023, <https://www.firstthings.com/web-exclusives/2023/02/imagining-a-heretical-cardinal?ref=the-pillar>.

Europese katholieken debatteerden donderdagochtend over de inhoud van een slotdocument dat van invloed zal zijn op de discussies van de bisschoppensynode in het Vaticaan in de herfst. . . .

Het document . . . vermeldde hoe veel Europese afgevaardigden hun vrees hadden geuit dat de Synode over Synodaliteit zou kunnen leiden tot een “afzwakking” van de katholieke leer. . . .

“Sommigen benadrukten dat in een proces als dit het risico bestond dat men zich overgeeft aan de geest van de wereld. Deze angsten . . . gaven ook uiting aan . . . bezorgdheid over mogelijke afzwakking van de leer of over het gebruik van sociologische uitdrukkingen in werkgroepen.”¹⁴⁷

De algemene relator van de synode, kardinaal Hollerich, gaf toe dat sommige delegaties “geschokt” waren door de voorstellen van de Duitse delegatie.¹⁴⁸

85. Hoe zit het met de Kerk in de Verenigde Staten?

De Amerikaanse Conferentie van Katholieke Bisschoppen is ook sterk verdeeld.

Voormalig U.S.C.C.B. uitvoerend directeur Jayd Henricks schrijft:

Voor veel bisschoppen, priesters, religieuzen en geëngageerde leken die in de Verenigde Staten opletten, is er een diep wantrouwen over wat de Duitse katholieke Kerk doet met betrekking tot synodaliteit. Soms grenst dit aan wanhoop omdat het duidelijk is dat de Duitse bisschoppen geen interesse hebben om te luisteren naar de universele Kerk, waardoor er weinig hoop is dat de Duitsers zichzelf zullen corrigeren. De indruk bestaat dat ze een agenda hebben om de Kerk te veranderen en dat ze hun visie aan de universele Kerk willen opdringen. . . .

Het is ook veelzeggend dat geen van de meer dan 270

147. Courtney Mares, “Europese katholieken debatteren over eindresultaat synode in Praag”, Katholiek Nieuwsagentschap, 9 feb. 2023, <https://www.catholicnewsagency.com/news/253596/european-catholics-debate-final-outcome-of-synod-on-synodality-assembly-in-prague>. Overgenomen met toestemming.

148. A.C. Wimmer, “‘We hebben tijd nodig,’ organisatoren synode over synode vertellen Duitstalige media,” Katholiek Nieuwsagentschap, 14 februari 2023, <https://www.catholic-newsagency.com/news/253636/we-need-time-synod-on-synodality-organizers-tell-german-language-media-outlets>.

bisschoppen uit de Verenigde Staten steun heeft betuigd aan de Duitse bisschoppen. Afgezien van een paar uitzonderingen in Noord-Europa heeft ook het wereldwijde episcopaat geen bemoedigende woorden gesproken.¹⁴⁹

86. Kunnen we spreken van een afwijzing van de *Synodaler Weg* door de gelovigen en, in bredere zin, van de synode over synodaliteit?

De feiten laten een grotere afwijzing zien dan de voorstanders van de *Weg* en de Universele Synode hadden verwacht. In andere gevallen kan men niet spreken van afwijzing maar eerder van desinteresse. Het luisterproces boeit bijna niemand. Dit baart ook de voorstanders van de synode zorgen, want het is moeilijk om een kerkhervormingsproject van deze omvang uit te voeren met de steun van slechts een paar gelovigen.

In een artikel dat hij enkele dagen voor zijn dood schreef voor *The Spectator* en dat postuum werd gepubliceerd, stelt kardinaal George Pell dat noch de hogere echelons van de Kerk noch de overweldigende meerderheid van praktiserende katholieken wereldwijd het eens zijn met de vruchten van het luisterproces van de synode.¹⁵⁰

Dat dwingt de voorstanders van de synode om hun toevlucht te nemen tot tactieken voor “ongemerkte ideologisch omkering”¹⁵¹ die tijd en geduld vereisen.

87. Wat zou er gebeurd zijn als alle gelovigen waren geraadpleegd, en niet alleen progressieve minderheden? Het is onmogelijk om te weten wat er zou zijn gebeurd als

149. Jayd Henricks, “Een Amerikaans perspectief op de situatie van de Kerk in Duitsland,” *The Catholic World Report*, 9 februari 2023, <https://www.catholicworldreport.com/2023/02/09/an-american-view-of-the-german-church-and-the-synodal-path/>. Overgenomen met toestemming.

150. Zie Pell en Thompson, “The Catholic Church Must Free Itself”.

151. “Ongemerkte ideologisch omkering” is een revolutionaire propagandatechniek waarbij slogans of “talismanwoorden” worden gebruikt om mensen in de richting van eerder onaanvaardbare standpunten te bewegen. Volgens Prof. Plinio Corrêa de Oliveira is een talismanwoord “een woord waarvan de legitieme betekenis sympathiek en soms zelfs nobel is; maar het is ook een woord dat een zekere rekbaarheid heeft. Wanneer het tendentius wordt gebruikt, begint het te schijnen met een nieuwe glans, fascineert het de patiënt en brengt het hem veel verder dan hij had kunnen denken.” Corrêa de Oliveira, *Ongemerkte ideologisch omkering*. In het huidige proces van synodalisatie van de Kerk kunnen woorden als inclusie, verwelkomen, luisteren, medeverantwoordelijkheid enzovoort de rol spelen van “talismanwoorden”. Zie Vignelli, *Pastorql Revolution*.

alle gelovigen, en niet alleen progressieve minderheden, waren geraadpleegd. Sommige analisten hebben opgemerkt dat de intimiderende tactieken die op veel plaatsen werden gebruikt om (meestal conservatieve) afwijkende stemmen het zwijgen op te leggen, laten zien dat de initiatiefnemers van de synode bang zijn dat de authentieke meerderheid wordt gehoord. We kunnen dus speculeren dat als alle gelovigen waren geraadpleegd, de resulterende documenten veel meer in lijn zouden zijn geweest met het traditionele leergezeg.

Het is bijvoorbeeld opvallend dat er niet is geluisterd naar de zorgen van de gemeenschappen die de traditionele Mis bijwonen (de zogenaamde Tridentijnse Mis), die overal in aantal toenemen. Zijn zij geen “gemarginaliseerde minderheid” voor wie “inclusie” geldt?

88. Steunen alle Duitse bisschoppen de *Synodaler Weg*?

Nee. De situatie is genuanceerd. Terwijl de meeste Duitse bisschoppen de *Synodaler Weg* onvoorwaardelijk steunen of de initiatiefnemers de vrije hand geven door te zwijgen, hebben anderen hun bedenkingen geuit en de controversie aangewakkerd. Paradoxaal genoeg verdeelt de *Weg*, die zou moeten gaan over “samen reizen”, de Duitse bisschoppenconferentie. Mgr. Heiner Wilmer, bisschop van Hildesheim en een groot voorstander van de *Weg*, voelde zich gedwongen om toe te geven dat deze gemeenschappelijke weg niet verenigt maar verdeelt: “Voor sommigen gingen de resoluties niet ver genoeg; anderen zagen de teksten als strijdig met de leer van de kerk. De kloof tussen de leden van de synode leek steeds dieper te worden; de fracties werden ongeduldiger. Sommigen waren al vroeg gefrustreerd, voor anderen nam de spanning toe, weer anderen zag ik lichamelijk of geestelijk lijden.”¹⁵²

Bisschop Franz Jung van Würzburg bekritiseerde de buitensporige discussies en soms opruiende toon tijdens bijeenkomsten van de *Weg* en zei dat ze lijken op “een kamer vol gewonden”.¹⁵³

152. “Bischof Wilmer zieht Bilanz nach Synodalem Weg,” CNA Deutsch, 16 mrt. 2023.

153. „Bischof Jung zum Synodalen Weg: ‚Raum voller Verletzungen,‘“ Katholisch.de, 20 mrt. 2023, <https://katholisch.de/artikel/44153-bischof-jung-zum-synodalen-weg-raum->

Progressieve fracties, die al lang in de meerderheid zijn, willen geen kritiek accepteren en gedragen zich praktisch als een stoomwals. “Gisteren, aan het einde van de vergadering, liep ik gefrustreerd de aula uit. Afwijkers van de meerderheidsopinie kregen opnieuw een verbale klap in het gezicht”, klaagde bisschop Gregor Maria Hanke van Eichstätt.¹⁵⁴ Dit bracht journaliste Anna Diouf ertoe een artikel te schrijven met de titel “De synodale weg misbruikt het katholieke geloof”.¹⁵⁵

89. Heeft paus Franciscus enige twijfel geuit over de *Synodaler Weg*?

Ja, in zijn “Brief aan het pelgrimerende volk van God in Duitsland”; als hij opmerkt dat men moet luisteren naar “de tekenen van de tijd”, waarschuwt de paus dat dit niet de taak is van een “verlichte groep”, waarschijnlijk doelend op de beslissende rol die sommige ideologische lobby’s hebben gespeeld in de Weg. In september van hetzelfde jaar herinnerde de paus eraan dat een synode geen parlement is. In een interview met *Associated Press* bekritiseerde de paus de *Weg* eveneens als “ideologisch” en “elitair”. *AP* meldt: “De Duitse ervaring helpt niet,” merkt de paus op, erop wijzend dat het proces in Duitsland tot nu toe werd geleid door de ‘elite’ Het gevaar is dat er iets heel, heel ideologisch binnenkomt. Als er ideologie komt kijken bij kerkelijke processen, gaat de Heilige Geest naar huis, omdat ideologie de Heilige Geest overwint.”¹⁵⁶

90. Zijn er Vaticaanse dicasteriën die hebben gereageerd op de *Weg*?

Ja. Zoals vermeld, schreven de kardinalen Parolin, Ladaria

voller-verletzungen.

154. „Bischof Gregor Maria Hanke: Gedanken zum dritten Tag der fünften Synodalversammlung,“ Bistum-Eichstaett.de, 11 mrt. 2023, <https://www.bistum-eichstaett.de/synodaler-weg/detailansicht-news/news/blog-quo-vadis-kirche-dritter-und-letzter-tag-der-fuenften-synodalversammlung/>.

155. Anna Diouf, „Der Synodale Weg missbraucht den katholischen Glauben,“ *Corrigenda*, 13 mrt. 2023, <https://www.corrigenda.online/kultur/der-synodale-weg-missbraucht-den-katholischen-glauben>.

156. Salvatore Cernuzio, “Il Papa: le critiche aiutano a crescere, ma vorrei che me le facessero direttamente,” *Vatican News*, 25 jan. 2023, <https://www.vaticannews.va/it/papa/news/2023-01/papa-francesco-intervista-associated-press.html>.

en Ouellet een brief waarin ze het voorstel van de Duitse Synodale Weg om een permanente Synodale Raad te creëren afwezen, omdat het de autoriteit van elke bisschop in zijn bisdom zou ondermijnen.

In een brief van 26 januari 2023 aan de bisschoppen van de hele wereld herhaalt de Heilige Stoel de katholieke doctrine over de rol van het bestuur dat toekomt aan de diocesane bisschop. De brief is ondertekend door kardinaal Mario Grech, secretaris-generaal van de Bisschoppensynode, en door kardinaal Jean-Claude Hollerich, algemene relator van de zestiende gewone algemene vergadering van de Bisschoppensynode.

De brief benadrukt de rol van de bisschoppen in collegialiteit onder het hoogste gezag van de bisschop van Rome, en bekritiseert de rol van activistische minderheden: “Er zijn namelijk sommigen die al denken te weten wat de conclusies van de synodevergadering zullen zijn. Anderen willen de synode een agenda opleggen, met de bedoeling de discussie te sturen en de uitkomst te bepalen.”

De brief herhaalt echter het fundamentele concept van de synode: Het overwinnen van moeilijkheden door te “luisteren” naar het Volk van God, dat “ook deelt in het profetisch ambt van Christus”.¹⁵⁷

91. Hoe hebben de Duitse bisschoppen gereageerd op de kritiek van Rome?

Ondanks de oproepen tot matiging van sommige Duitse bisschoppen - die onmiddellijk tot zwijgen werden gebracht - overheerst de neiging om verder te gaan langs de *Synodaler Weg*, zelfs als dat betekent dat ze in botsing komen met Rome. De uitspraak van kardinaal Marx uit 2015, “Wir sind keine Filiale Roms” (Wij zijn geen filiaal van Rome), is een leidmotief geworden.¹⁵⁸ Velen hebben gewezen op de gelijkenis met een andere zin uit de zestiende eeuw: Martin Luthers “Los von Rom” (Los van Rome).

157. “Letter to the Bishops” (26 jan. 2023), Synod.va, 30 jan. 2023, https://www.synod.va/content/dam/synod/news/2023-01-30_news_letter_bishops/EN---Letter-to-the-Bishops---Synod.pdf.

158. Zie Katholisch.de, „Reaktionen auf Vatikan-Erklärung: Zwischen ‚Misstrauensvotum‘ und Lob“, Katholisch.de, 22 juli, 2022, <https://www.katholisch.de/artikel/40299-reaktionen-auf-vatikan-erklaerung-zwischen-misstrauensvotum-und-lob>.

Een typisch voorbeeld van deze rebelse houding was de goedkeuring van het document met de titel *Segensfeiern für Paare, die sich lieben* (“Zegeningen voor paren die van elkaar houden”) tijdens de vijfde en laatste synodevergadering in maart 2023. Het document werd aangenomen met 176 stemmen voor, 14 tegen en 12 onthoudingen. De bisschoppen stemden 38 voor, 9 tegen en 11 onthielden zich. Dit document is in flagrante tegenspraak met het Responsum van het Vaticaan van 22 februari 2021 dat “de Kerk niet de macht heeft, en niet kan hebben, om verbintenissen van personen van hetzelfde geslacht in te zegenen.” Veelzeggend is dat een motie voor een geheime stemming werd verworpen: er werd hoofdelijk gestemd. De leiding van *Weg* zorgde ervoor dat de Duitse bisschoppen één voor één werden gecontroleerd.

Het is ook veelzeggend dat deze bijeenkomst, die de *Synodaler Weg* afsloot, werd afgesloten met een zeer vreemde en verontrustende “voorstelling” getiteld “verantwoordtich,”¹⁵⁹ die rond het hoofdaltaar van de kathedraal van Frankfurt werd gehouden. Het omvatte vreemde rituelen met in het zwart geklede personages en figuren die eruitzagen als verdoemde zielen die met touwen en kettingen over de vloer werden gesleept. Zou het een voorbeeld kunnen zijn geweest van de nieuwe liturgieën die de Synodale Weg wil introduceren?

B - Enkele verwarrende zaken

92. Wekken de reacties van de paus verwarring?

Ja, want ze lijken in tegenspraak te zijn met andere uitspraken en houdingen van hem die ten gunste lijken te zijn van de *Synodaler Weg*.

Een zorgvuldige analyse van de kritiek van paus Franciscus op de *Weg* laat zien dat deze eerder betrekking heeft op de methode dan op de inhoud. Er lijkt geen probleem te zijn met de wens om de Kerk te hervormen.

De paus is in ieder geval hoopvol over de *Synodaler Weg*:

[Duitse bisschoppen zijn welwillend; ze zijn niet

159. Anne-Katrin Hochstrat, „Performance ‚verantwoordtich‘ im Frankfurter Dom,“ Hessenschau.de, 9 mrt. 2023, <https://www.hessenschau.de/kultur/performance-verantwortlich-im-frankfurter-dom-,audio-79190.html>.

kwaadaardig. Maar hoe vreemd! Hun methode maakt het streven naar efficiëntie tot het belangrijkste.

. . . Maar je moet geduld hebben, in contact blijven en deze mensen begeleiden op hun ware Synodale Weg en deze meer elitaire weg helpen zodat het niet slecht afloopt maar geïntegreerd wordt in de Kerk. Men moet altijd proberen te verenigen. ¹⁶⁰

93. Wekken de reacties van de Vaticaanse autoriteiten verwarring?

Ja. Kardinaal Hollerich bijvoorbeeld, de relator generaal van de synode, die volgens het hierboven geciteerde document tegen de eisen van *Weg* lijkt te zijn, heeft opgeroepen tot een herziening van de leer van de Kerk over homoseksualiteit, heeft de priesterwijding van getrouwde mannen gesteund en heeft verklaard open te staan voor de wijding van vrouwen, aldus de Engelse Vaticanist Edward Pentin.¹⁶¹ Zijn meningsverschillen met de *Weg* lijken eerder methodologisch dan inhoudelijk te zijn.

In een interview met de Kroatische blog *Glas Koncila* trok de kardinaal openlijk het leergezag van Johannes Paulus II over de wijding van vrouwen in twijfel. Op de vraag of dat zou kunnen veranderen, zei hij: “met de tijd, ja.” “Is dit niet onfeilbaar denken?” - vroeg de journalist. De Luxemburgse kardinaal antwoordde: “Ik weet niet zeker of je het zo kunt noemen; waarschijnlijk niet.” Hij veroordeelde ook de leer van de *Catechismus van de Katholieke Kerk*, die homoseksuele personen oproept tot kuisheid: “Anderen oproepen tot kuisheid lijkt op Egyptisch tegen hen spreken.” Hij concludeerde: “Ik vind het deel van de leer dat homoseksualiteit ‘intrinsiek ongeordend’ noemt een beetje dubieus.”¹⁶²

Iets soortgelijks kan gezegd worden van kardinaal Mario Grech, secretaris-generaal van de Bisschoppensynode, die tekeer ging tegen critici van de *Synodaler Weg*. Zulke kritiek, zegt de kardinaal, “dient geen enkel doel. Ze polariseren

160. “Sinodo tedesco: Lo scontro con il Vaticano si intensifica,” *Adista Notizie* 57, no. 6621 (4 feb. 2023), pp. 4-5, <https://www.adista.it/edizione/5076>. (Onze vertaling.)

161. Zie Edward Pentin, “Cardinal Hollerich: Critics of the Synod ‘Won’t Be able to stop’ It,” *National Catholic Register*, 28 jan. 2023, <https://www.ncregister.com/blog/cardinal-hollerich-critics-of-synod-cant-stop-it>.

162. Tripalo, “Kardinaal Jean-Claude Hollerich.”

alleen maar meer.”¹⁶³ De Maltese kardinaal zegt dat kritiek op de *Weg* niet verder gaat dan “publiekelijke beschuldigingen”.¹⁶⁴ Hij maakt geen geheim van zijn steun voor de *Weg*: “Ik heb vertrouwen in de katholieke Kerk in Duitsland, in de bisschoppen, ik vertrouw erop dat ze weten wat ze doen.”¹⁶⁵

Opgemerkt moet worden dat deze twee kardinalen, vanwege hun Synode-functies, sleutelfiguren zullen zijn tijdens de volgende Algemene Synode - uiteraard onder de paus.

94. Zijn er mensen bestraft voor het opstellen van heterodoxe voorstellen tijdens het synodale proces?

Nee. Opvallend is bijvoorbeeld het uitblijven van een berisping van de Vaticaanse autoriteiten aan het adres van kardinaal Robert McElroy voor zijn schandalige artikel in het jezuïetenblad *America*. Kardinaal Hollerich van zijn kant werd bevestigd in de beslissende rol van relator-generaal van de synode, zelfs na zijn schandalige uitspraken over de noodzaak om het leergezag van de Kerk over homoseksualiteit te veranderen. Bovendien werd hij opgenomen in de zogenaamde C9 - het selecte groepje kardinalen dat paus Franciscus rechtstreeks adviseert.

De Franse Vaticanist Jean-Marie Guénois geeft commentaar:

Het Vaticaan waakt [over de *Weg*], maar het lijkt de controle over het initiatief te hebben verloren. Paus Franciscus heeft de Duitse Kerk gewaarschuwd niet van koers te raken. Toch heeft hij vreemd genoeg in de sleutelpositie van ‘relator generaal’ van de komende Romeinse synode over ‘synodaliteit’ een prelaat benoemd die de oriëntaties . . . van de Duitse synode steunt. . . .

. . . De paus is geen scheidsrechter. Hij staat aan de kant van de hervormingen, zoals hij afgelopen september toevertrouwde aan Slowaakse jezuïeten die hij in

163. Katholisch.de, “Grech: le lettere al Cammino sinodale . . . delazioni, non critiche,” Katholisch.de, 30 aug. 2022, <http://www.settimananews.it/chiesa/grech-le-lettere-al-cammino-sinodale-delazioni-non-critiche/>.

164. Katholisch.de, “Grech: le lettere.”

165. Luke Coppen, “German Bishops’ Leader: ‘The Synodal Process Has already Changed the Church’”, *The Pillar*, 27 oktober 2022, <https://www.pillar catholic.com/german-bishops-leader-the-synodal-process-has-already-changed-the-church/>.

Bratislava ontmoette.¹⁶⁶

Eind 2022 schreef John Allen, een Vaticanist die dicht bij de standpunten van de paus staat: “Franciscus heeft geen van de architecten van het Duitse proces gedisciplineerd en hij lijkt er voorlopig tevreden mee te zijn om de dingen op hun beloop te laten.”¹⁶⁷

Iets soortgelijks gebeurde met de beslissing van de Vlaamse bisschoppen om “zegeningsceremonies” voor homoseksuele koppels goed te keuren. Hoewel dit in tegenpraak is met een verklaring van het Vaticaan, “heeft paus Franciscus de stap noch gesteund noch tegengewerkt, waarbij hij aangaf dat het aan de lokale bisschoppen was om te beslissen, maar onderstreepte dat ze eensgezind moesten blijven,” verklaarde Mgr. Johann Bonny, bisschop van Antwerpen.¹⁶⁸

Het *werkdokument voor de Continentale Fase*, dat door Rome is gestuurd voor de fase voorafgaand aan de Algenene Synode, geeft duidelijk aandacht aan de inclusie van vrouwen, lhbt-ers en andere punten die op de agenda staan van de meest radicale facties.

95. Staat deze laksheid in contrast met andere houdingen van paus Franciscus?

Ja. Het gebrek aan sancties tegen voorstanders van de *Weg*, zelfs tegen degenen die het meest in strijd zijn met de orthodoxie en de kerkelijke discipline, staat in contrast met de vastberaden en resolute houding van paus Franciscus bij andere gelegenheden. Hij heeft niet gearzeld om priesters en een kardinaal te ontslaan, soms te excommuniceren en zelfs te laïciseren. Veel analisten vragen zich af waarom hij in dit geval niet dezelfde houding aanneemt.

Zoals Prof. Stefano Fontana opmerkt, neemt het Vaticaan twee tegenstrijdige houdingen aan, afhankelijk van het geval: Vanuit subsidiariteit naar een houding van toegeef-

166. Guénois, «Contesté, sourd aux critiques.»

167. John L. Allen Jr., “Vijf (voorzichtige) Vaticaanse voorspellingen voor 2023,” Cruxnow.com, 30 dec. 2022, <https://cruxnow.com/news-analysis/2022/12/five-cautious-vatican-predictions-for-2023>.

168. Luke Coppen, “German Synodal Way Backs Same Seks Blessings”, The Pillar, 10 mrt. 2023, <https://www.pillaratholic.com/p/german-synodal-way-backs-same-sex-blessings>.

lijkheid of van centralisatie naar autoritarisme.¹⁶⁹ De voorstanders van *Weg* lijken te profiteren van de eerste.

96. Zijn katholieken bezorgd?

Ja, heel erg zelfs. Een artikel in *The Pillar* vermeldt

de vrees van katholieken die beweerden dat de Synode over Synodaliteit een soort paard van Troje zou zijn om de katholieke leer te bagatelliseren of ervan af te wijken.

Franciscus heeft zich ingespannen om dat verhaal te ontkrachten.

[Maar] voor sommige katholieken leek McElroy het deze week te bevestigen en daarmee hun bezorgdheid over het hele synodale proces. Het valt nog te bezien of Franciscus op die beslissing zal reageren.¹⁷⁰

Zoals we hebben gezien, heeft paus Franciscus tot op de dag van vandaag niets over de zaak gezegd, waardoor de verwarring alleen maar groter wordt. Kort voor zijn dood gaf kardinaal George Pell het volgende commentaar:

Voorheen was het [het motto]: “*Roma locuta. Causa finita est*” [Rome heeft gesproken, de kwestie is opgelost]. Vandaag is het: “*Roma loquitur. Confusio augetur*” [Rome heeft gesproken, de verwarring groeit].

(A) De Duitse synode spreekt over homoseksualiteit, vrouwelijke priesters, communie voor gescheidenen. Het pausdom zwijgt.

(B) Kardinaal Hollerich verwerpt de christelijke leer over seksualiteit. Het pausdom zwijgt.¹⁷¹

De indruk dat het Vaticaan impliciet de progressieve standpunten aanvaardt die in sommige documenten worden bekritiseerd, wordt sterker nu de leiders van de synode pater Timothy Radcliffe hebben uitgenodigd als predikant voor hun geestelijke oefeningen. De voormalige Magister-

169. Zie Stefano Fontana, “Houses and Properties: Centralising Pope Reverses Doctrine”, *New Daily Compass*, 2 maart 2023, <https://newdailycompass.com/en/houses-and-properties-centralising-pope-reverses-doctrine>.

170. JD Flynn, “Cardinal McElroy, Pope Francis and the Synod,” *The Pillar*, 27 jan. 2023, <https://www.pillarcatholic.com/cardinal-mcelroy-pope-francis-and-the-synod/>.

171. Sandro Magister, “A Memorandum on the Next Conclave Is Circulating Among the Cardinals. Here It Is,” *L’Espresso*, 15 maart 2023, <http://magister.blogautore.espresso.repubblica.it/2022/03/15/a-memorandum-on-the-next-conclave-is-circulating-among-the-cardinals-here-it-is/>.

Generaal van de Dominicanen “staat bekend om zijn heterodoxe standpunten en vooral om zijn activisme ten gunste van de erkenning van homoseksualiteit binnen de Kerk”.¹⁷² De twee vorige pausen hebben hem vanwege die standpunten op afstand gehouden.

C - Naar een “Romeins” compromis?

97. Zijn er tegenstrijdigheden in de verklaringen van Vaticaanse autoriteiten en paus Franciscus?

Ja, inderdaad.

De pauselijke opvattingen vertonen een voortdurende schommeling, die een aandachtig analist van de Heilige Stoel in krachtige bewoordingen heeft beschreven als een “grote misleiding”. Andrea Gagliarducci van het *Catholic News Agency* schrijft:

We moeten toegeven dat **paus Franciscus op de een of andere manier heeft bijgedragen aan deze “grote misleiding”**. Eerst uitte hij bij verschillende gelegenheden zijn bezorgdheid **over de synode van de Duitse Kerk**, maar vervolgens werden sommige thema’s van de synode door hem in verschillende, zelfs tegenstrijdige, vormen en manieren opnieuw voorgesteld. . . .

In deze voortdurende ambiguïteit, **in dit voortdurende onderscheid tussen situaties en acties, lijkt de gedachte van de paus onduidelijk of in ieder geval niet vast omljnd**. En dat is waarschijnlijk waar de mogelijkheid van het implementeren van de “grote misleiding” binnensluipt. **We weten niet of de paus zich hiervan bewust is of dat hij gewoon te goeder trouw handelt. We nemen alleen nota van de situatie.**¹⁷³

Sommigen beschuldigen de Duitse bisschoppen ervan de gelovigen te misleiden door te zeggen dat paus Franciscus de *Synodaler Weg* steunde, terwijl hij deze zou hebben bekritiseerd. Zoals we hebben gezien, is de situatie nogal

172. Riccardo Cascioli, “Torna Radcliffe, la sinodalità è sempre più arcobaleno,” *La Nuova Bussola Quotidiana*, 25 jan. 2023, <https://lanuovabq.it/it/torna-radcliffe-la-sinodalita-e-sempre-piu-arcobaleno>.

173. Andrea Gagliarducci, “Pope Francis and the Challenge of the Synod”, *Monday Vatican*, 6 februari 2023, <http://www.mondayvatican.com/vatican/pope-francis-and-the-challenge-of-the-synod>. Overgenomen met toestemming. Nadruk in origineel.

verwarrend. De “misleiding” bestaat niet alleen aan de kant van de Duitse bisschoppen. We zouden op de hoofdrolspelers van de synode de kritiek kunnen toepassen die toenmalig kardinaal Joseph Ratzinger uitte in een document over homoseksualiteit: “Een zorgvuldige bestudering van hun publieke uitspraken en de activiteiten die ze promoten, onthult een ingestudeerde dubbelzinnigheid waarmee ze de herders en de gelovigen proberen te misleiden.”¹⁷⁴

Hoe kunnen we deze tegenstrijdigheden verklaren? Is deze dubbelzinnigheid opzettelijk? Kan er een manoeuvre achter zitten? We kunnen niet anders dan deze mogelijkheid ter sprake brengen, tenminste als hypothese of criterium voor analyse.

98. Kan men deze manoeuvre verklaren?

Wie het historische proces van het verval van de Kerk en de christelijke beschaving bestudeert, wat historici de Revolutie noemen, beseft dat er vaak een dialectisch spel is geweest tussen extremistische en gematigde stromingen, waarbij de eersten als baanbrekende pioniers voor de laatsten dienden.

In zijn meesterwerk *Revolution and Counter-Revolution* legt Plinio Corrêa de Oliveira uit dat het revolutionaire proces twee snelheden kent: de hoge snelheid, vertegenwoordigd door radicale heethoofden, en de langzame mars, bestaande uit schijnbaar gematigde facties. Deze twee snelheden harmoniëren, elk heeft een specifieke rol en samen stuwen ze het revolutionaire proces voort:

Men zou kunnen zeggen dat de snellere bewegingen nutteloos zijn, maar dat is niet het geval. De explosie van deze extremismen werpt een norm op en creëert een vast doelwit waarvan juist het radicalisme de gematigden fascineert, die er langzaam naartoe oprukken. . . .

. . . Het falen van de extremisten is dus slechts schijn. Ze werken indirect, maar krachtig, mee aan de opmars van de Revolutie, door geleidelijk de ontelbare massa van de ‘voorzichtigen’, de ‘gematigden’ en de middelmatigen

174. Congregatie voor de Geloofsleer, “Carta a los obispos de la Iglesia Católica sobre la atención pastoral a las personas homosexuales”. (1 okt. 1986), nr. 14. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19861001_homosexual-persons_sp.html

aan te trekken.¹⁷⁵

Men kan zich terecht afvragen of het verwerpen van de meest extreme beweringen van de *Weg* het mogelijk kan maken om een schijnbaar gematigde maar subversieve hervorming van de Kerk te bevorderen, die op dit moment misschien acceptabeler lijkt.

De voorstanders van de *Weg* verkondigen zelf dat ze op die manier het universele proces willen beïnvloeden. Theologe Julia Knop, een leidende stem in de *Weg*, schrijft: “Met deze 15 teksten [voorgesteld door de Duitse Synodale Weg] heeft de katholieke Kerk in Duitsland zich uitgesproken voor belangrijke en dringend noodzakelijke hervormingsstappen. Bovenal zullen de basisteksten het (universele) kerkdebat uitdagen en op de middellange en lange termijn vooruit brengen.”¹⁷⁶

We vestigen de aandacht op deze laatste zin: middellange en lange termijn. De meest gewiekste voorstanders van de *Weg* zijn niet uit op een onmiddellijke overwinning, maar willen de weg bereiden voor diepgaande hervormingen op de middellange en lange termijn.

99. Bewegen we ons zo in de richting van een soort compromis?

Daar lijkt het wel op. Sommige waarnemers hebben laten zien hoe een verborgen bedoeling schuilgaat achter de schijnbare botsingen tussen het Vaticaan en de initiatiefnemers van de *Synodaler Weg*. Ze willen een compromis bereiken, “a la Romana”, een tussenoplossing.

Dat is wat Luisella Scrosati zegt in *La Nuova Bussola Quotidiana*, waarbij ze Mgr. Georg Bätzing citeert. In haar artikel met de titel “Paus en Duitsers op gespannen voet, maar op zoek naar een compromis,” laat Dr. Scrosati zien dat het debat gaat over hoe bepaalde conclusies bereikt moeten worden en niet over de inhoud zelf: “Wat betreft

175. Plínio Corrêa de Oliveira, *Revolution and Counter-Revolution*, eerste digitale uitgave (American Society for the Defense of Tradition, Family, and Property, 2000), deel 1, hoofdstuk 6, 4 C, geraadpleegd op 22 juni 2023, <https://www.tfp.org/revolution-and-counter-revolution>.

176. Julia Knop, „Vor allem die Grundagentexte werden die (welt-)kirchliche Debatte herausfordern“, *Pfarrbriefservice.de*, 22 mrt. 2023, <https://www.pfarrbriefservice.de/file/vor-allem-die-grundagentexte-werden-die-welt-kirchliche-debatte-herausfordern>.

het risico van schisma's, wijst [bisschop] Bätzing het idee dat er schisma's zouden kunnen zijn van de hand en geeft zijn uitweg aan: 'We moeten met elkaar praten, een compromis met elkaar sluiten.' Een beetje in Romeinse stijl: een concessie aan het celibaat zou de roep om het priesterambt voor vrouwen kunnen doen verstommen, en groen licht voor het zegenen van paren van hetzelfde geslacht zou een doctrinaire goedkeuring van sodomie overbodig kunnen maken."¹⁷⁷

Paus Franciscus heeft veelvuldig opgeroepen tot "dialog" en "harmonie". In een nu berucht interview met *Associated Press* op 25 januari 2023, bekritiseerde de paus de *Weg* als "ideologisch" en "elitair". Toch voegde hij eraan toe: "We moeten geduldig zijn, de dialoog aangaan en deze mensen begeleiden op de echte Synodale Weg. ... deze meer elitaire (Duitse) weg helpen, zodat het niet op de een of andere manier slecht afloopt, maar ... ook geïntegreerd wordt in de Kerk."¹⁷⁸

Met andere woorden, zodra hun "ideologische" en "elitaire" karakter verwijderd is, kunnen de voorstellen van de Duitse *Weg* "geïntegreerd" worden in de Kerk en bijdragen aan de "echte Synodale Weg" zoals geschetst in zowel het voorbereidend document als de studie van de Internationale Theologische Commissie.

Als sommige radicale eisen eenmaal verworpen zijn, blijft de kwestie van het *democratisch* hervormen van de Kerk over - en dat is wat de Duitse bisschoppen vanaf het begin wilden, zoals bisschop Bätzing erkent: "Franciscus zegt in het interview ook dat spanningen moeten worden geheeld, dat we onze kwesties moeten meenemen in de Vaticaanse Wereldsynode die momenteel aan de gang is. Welnu, dit is onze oorspronkelijke inhoud. Dit is precies wat we willen."¹⁷⁹

Dit alles heeft Sandro Magister, de deken van de

177. Luisella Scrosati, "Il Papa e i tedeschi ai ferri corti, ma per un compromesso," *La Nuova Bussola Quotidiana*, 30 jan. 2023, <https://lanuovabq.it/it/il-papa-e-i-teseschi-ai-ferri-corti-ma-per-un-compromesso>.

178. Nicole Winfield en Frances D'Emilio, "Pope Warns German Church Reform Process Elitist, Ideological," *APNews.com*, 25 jan. 2023, <https://apnews.com/article/pope-franciscus-only-on-ap-vatican-city-germany-religion-15c469ce6a29a797f8235dd35eccb118>.

179. Scrosati, "Il Papa e i tedeschi."

Vaticanisten, in staat gesteld om deze kop te schrijven: “De Duitse synode infecteert de hele kerk, zonder dat de paus het tegenhoudt.” Zodra het “elitaire” karakter van de *Weg* is verholpen, stelt Magister, zal het mogelijk zijn om verder te gaan met “de onvermijdelijke litanie van verzoeken die variëren van gehuwde priesters tot vrouwelijke priesters, van de nieuwe seksuele en homoseksuele moraal tot de democratisering van het bestuur van de Kerk.”¹⁸⁰

100. Wat voor soort Kerk zou het resultaat zijn als het synodeproces wordt doorgevoerd tot in zijn uiterste consequenties?

Zelfs als slechts enkele voorstellen van de *Synodaler Weg* of de Algemene Synode zouden worden goedgekeurd - laat staan uitgevoerd tot hun uiteindelijke consequenties - zouden de veranderingen in de katholieke Kerk zodanig zijn dat men zich met recht zou kunnen afvragen of zij nog zou lijken op de Heilige Rooms-Katholieke en Apostolische Kerk gesticht door Onze Heer Jezus Christus.

180. Magister, “De Duitse synode infecteert de gehele kerk”.

CONCLUSIE

Het is misschien geen toeval dat dit boek uitkomt op de 80ste verjaardag van wat volgens veel geleerden een van de eerste alarmkreten was over de dreigende crisis in de Kerk, en die vandaag de dag een waanzin bereikt: Het boek *Ter verdediging van Katholieke Actie* uit 1943 van Plinio Corrêa de Oliveira, toenmalig voorzitter van de Aartsdiocesane Raad van Katholieke Actie in São Paulo, Brazilië. In dit werk stelde de katholieke leider de wijdverbreide infiltratie van neo-modernistische en linkse dwalingen in de Kerk aan de kaak:

“Vanaf het begin merkten we op ... dat het kwaad werd verspreid met grote kunst, kunde en capaciteit om te recrutereren. Dus, te midden van algemene ongerustheid, moesten we alarm slaan om ieders aandacht te trekken.”¹⁸¹

Het is gemakkelijk om de verwantschap te zien tussen deze vroege progressieve voorstellen en de voorstellen die de voorstanders van Synodale Weg presenteren.

Naast doctrinaire analyses besteedde Plinio Corrêa de Oliveira bijzondere aandacht aan hoe deze dwalingen concreet werden ingeprent en beleefd onder de katholieke leken en hij bestreed ze onophoudelijk.

Sinds zijn overlijden hebben de Societies for the Defense of Tradition, Family, and Property – TFP – en zusterverenigingen de strijd van hun stichter voortgezet, die niets anders wilde dan “een zeer trouwe echo van het Hoogste Leergezag van de Kerk” te zijn, zoals gesteld in een aanbevelingsbrief ondertekend door kardinaal Giuseppe Pizzardo, toenmalig prefect van de Heilige Congregatie voor Seminarieën en Universiteiten, met betrekking tot zijn boek *De vrijheid van de Kerk in de communistische staat*.

Het synodale project dat hier geanalyseerd wordt neemt oude ketterijen over die herhaaldelijk veroordeeld zijn door het leergezag, en gaat zelfs verder met het werk van zelf-

181. Plinio Corrêa de Oliveira, “Kamikaze,” Folha de S. Paulo, Feb. 15, 1969, accessed Jun. 22, 2023, <https://www.pliniocorreadeoliveira.info/FSP%2069-02-15%20Kamikaze.htm>; TFP.org, accessed Jul. 16, 2023, <https://www.tfp.org/kamikaze/>. (Onze vertaling.)

vernietiging waar Paulus VI het over had. Daarom dwingt liefde voor de Kerk, voor de heilige hiërarchie en de christelijke beschaving de TFP's en zusterorganisaties om de dwingende plicht te vervullen om de dwalingen van deze synodale hervorming aan de kaak te stellen.

De afgelopen jaren hebben ze geprobeerd deze plicht zo goed mogelijk te vervullen door middel van een reeks uiteenlopende initiatieven.¹⁸² Dit boek ligt volledig in de lijn van deze aanpak.

Laten we Onze Lieve Vrouw, Moeder van de Kerk, smeken niet toe te staan dat de vermindering van het Mystieke Lichaam van haar Goddelijke Zoon voortduurt, maar dat ze integendeel de restauratie bespoedigt die ze in Fatima heeft beloofd: "Eindelijk zal mijn Onbevleete Hart zegevieren!"

Adveniat regnum Christi! Adveniat per Mariam!

182. Het inspireren van een brede coalitie om de "Filial Appeal to Pope Francis on the Future of the Family" te promoten, ondertekend door bijna een miljoen mensen, waaronder meer dan 200 kardinalen en bisschoppen. De petitie vroeg de paus om opheldering over het doel van de Gezinssynode 2015.

- Tegelijkertijd sponsorden de TFP's, samen met vooraanstaande personen uit de katholieke wereld, een "Verklaring van trouw aan de onveranderlijke leer van de Kerk over het huwelijk en aan haar ononderbroken discipline". Deze werd datzelfde jaar aan de paus aangeboden met meer dan 35.000 handtekeningen, waaronder die van drie kardinalen, negen bisschoppen en 635 priesters.

- Het boek *Voorkeursoptie voor het gezin: Honderd vragen en antwoorden met betrekking tot de synode*, waarin drie bisschoppen onderzoeken wat er op het spel stond tijdens de synode over het gezin. Het werd in 2015 gepubliceerd met een voorwoord van kardinaal Jorge Arturo Medina Estévez, voormalig prefect van de Congregatie voor Goddelijke Eredienst.

- Het boek *Een pastorale revolutie: Zes Talismanwoorden in het Synodale Debat over het Gezin*, door Guido Vignelli, 2018.

- Het in 2018 verschenen boek *Pope Francis's 'Paradigm Shift': Continuity or Rupture in the Mission of the Church?* waarin José Antonio Ureta de balans opmaakt van de eerste vijf jaar van paus Franciscus.

- De "Pan-Amazon Synode Watch", een uitgebreide informatiecampagne over wat er op het spel stond tijdens de Speciale Synode voor het Amazonegebied in 2019. De campagne culmineerde in een grote internationale conferentie in Rome kort voor de synode.

- Het boek "Der deutsche Synodale Weg und das Projekt einer neuen Kirche" uit 2023, waarin Diego Benedetto Panetta de subversieve plannen van de Synodale Weg onderzoekt.

NAWOORD

De voorgaande regels zijn geschreven op basis van documenten met betrekking tot de Synode over Synodaliteit voordat het *Instrumentum Laboris* (IL) werd gepresenteerd in Rome op 20 juni 2023. Verandert het IL iets fundamenteels aan wat deze studie zegt? Duidelijk niet. Het bevestigt alleen de richting die dit synodale proces al jaren uitgaat en vergroot de verbijstering en bezorgdheid die het oproept.

Het IL bevestigt dat synodaliteit een “dynamisch proces” is (nr. 18) dat uitgaat van de veronderstelling dat men een nieuwe “constitutieve synodale dimensie” van de Kerk moet opbouwen (nr. 23) door haar structuur en leergezag te veranderen.

De geest van het document bevestigt het idee, gelanceerd door paus Franciscus, van de Kerk als een “omgekeerde piramide” waarbij de hiërarchie haar autoriteit zou uitoefenen in een eindeloos consultatieproces met het hele “Volk van God”. Tijdens dit crescendo van “raadplegingen” zouden ze institutionele en doctrinaire veranderingen doorvoeren om de Kerk aan te passen aan de nieuwe tijden.

Misschien is de enige nieuwigheid van het document de nadruk (grenzend aan naïviteit) om te suggereren dat het synodale proces een spontane vrucht is van de Heilige Geest, een quasi-Pinksterfenomeen, terwijl het in werkelijkheid het resultaat is van een ingewikkeld bureaucratisch mechanisme van overleg tussen het Vaticaan, de bisschoppen, enkele geestelijken en een minimaal aantal gelovigen. Volgens de IL bleek dit mechanisme een aangename “verrassing” te zijn (nr. 17), die bij de deelnemers een echt “gevoel van verwondering” teweegbracht (nr. 53). Het aandringen van de auteurs op een brede deelname van de gelovigen wijst op een zekere onzekerheid. Inderdaad, zoals gedocumenteerd in deze studie, wordt het gelogenstraff door talrijke rapporten van weinig of geen interesse van de overgrote meerderheid van de praktiserende katholieken.

Degenen die het synodale proces dat paus Franciscus in 2015 lanceerde vanaf het begin hebben gevolgd, zullen geen “verrassing” of “gevoel van verwondering” hebben over de

oriëntatie ervan. Vanaf het begin was de intentie duidelijk om van *synodaliteit* een “constitutieve dimensie” van de Kerk te maken. Natuurlijk zullen niet alle veranderingen onmiddellijk plaatsvinden met de kracht en zelfs de brutaliteit van de Duitse Synodale Weg. In plaats daarvan zullen ze in geleidelijke stappen plaatsvinden.

Hoewel het IL neutraal van toon is, gaat het op tenminste twee punten in op de beweringen van de Duitse Synodale Weg. Ten eerste, het presenteert synodaliteit als een remedie voor de crisis van seksueel misbruik door geestelijken. Ten tweede wordt de acceptatie van nieuwe vormen van “moraliteit” die de facto in de huidige ontkerstende samenleving bestaan, en zelfs de mogelijkheid om de morele leer van de Kerk aan te passen aan de heersende cultuur, aangegeven als een uitdrukking van het verlangen van het volk.

Ze presenteren dit alles als een vereiste die voortkomt uit de synodale consultaties van het hele “Volk van God”. Wie zich echter bewust is van het (helaas) slinkende publiek dat naar katholieke kerken gaat, zal het erg moeilijk vinden om te geloven dat de stellingen van het IL unaniem de wil van de leken uitdrukken. Leken lijken niet te verlangen naar “deelname” aan bestuur, besluitvorming, zending en bedieningen “op alle niveaus van de Kerk” (nr. B 2.3). Hebben we niet te maken met een mystificatie die doorgaat voor een wijdverbreid verlangen, de decennialange claims van lobby’s en kleine “geëngageerde” minderheden die, in sommige gevallen, de bureaucratische structuren van de Kerk hebben bezet?

In de Inleiding verzekert het IL ons dat het moeilijk zal zijn om “concluderende richtlijnen op te stellen”. Die laat men over aan de Algemene Vergaderingen in Rome en uiteindelijk aan de Heilige Vader. Desalniettemin verbergt het IL niet dat het van plan is criteria op te stellen die als leidraad kunnen dienen voor de discussies van deze Assemblees. Volgens het IL is er echter nog een lange weg te gaan om tot “concluderende richtlijnen” te komen, maar die zullen ze bereiken dankzij de veelgeprezen formule van het “dynamisch proces” (nr. 18).

Overeenkomstig trachtte de paus tijd te winnen om de geesten van de mensen voor te bereiden door de Algemene Vergadering in tweeën te splitsen, zodat de Kerk in de tus-

sentijd kon “groeien in haar eigen synodale wezen” (nr. 43), een volwassenheid die zij naar verluidt nog niet voldoende heeft bereikt.

Het IL onthult nog een opvallend gebrek aan representativiteit wanneer het stelt dat “samen wandelen betekent dat je niemand achterlaat” (nr. B 1.1).¹⁸³ In werkelijkheid noemt het alleen en uitsluitend “gescheiden en hertrouwde mensen, mensen in polygame huwelijken of lhbtq+-katholieken” (nr. B 1.2 a), zonder rekening te houden met andere realiteiten die op grote schaal zichtbaar zijn op het katholieke toneel, zoals het publiek dat in steeds grotere aantallen deelneemt aan de jaarlijkse pelgrimstocht Parijs-Chartres.

Deze flagrante tegenstrijdigheid zou tot de conclusie kunnen leiden dat het document nogal verdeeldheid zaait, zoals de gematigde Vaticaniste Elise Ann Allen terecht opmerkte tijdens de persconferentie in de Sala Stampa van het Vaticaan op 20 juni, waar het IL werd gepresenteerd.

Hebben we te maken met “De manipulatie van een Vaticaanse Synode”? Die grote vraag, die overeenkomt met de titel van het boek van Vaticanist Edward Pentin, komt naar voren uit het IL.

183. “Instrumentum Laboris per la Prima Sessione (ottobre 2023),” Synod.va, geraadpleegd 25 jun. 2023, https://www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/universal-stage/il/ITA_INSTRUMENTUM-LABORIS.pdf. (Onze vertaling.)

AANGEHAALDE WERKEN

- ACI Stampa.** “Il cardinale Müller describe la Via Sinodale tedesca come dittatura della mediocrità.” *ACI Stampa*, 20 mrt. 2023. <https://www.acistampa.com/story/il-cardinale-muller-describe-la-via-sinodale-tesca-come-dittatura-della-mediocrita-22074>.
- Adista Notizie.** “Sinodo tedesco: Lo scontro con il Vaticano si intensifica.” *Adista Notizie* 57, nr. 6621 (4 feb. 2023). <https://www.adista.it/edizione/5076>.
- Allen, Jr., John L.** “Five (Cautious) Vatican Predictions for 2023.” *Cruxnow.com*, 30 dec. 2022. <https://cruxnow.com/news-analysis/2022/12/five-cautious-vatican-predictions-for-2023>.
- Aquila, Samuel.** “German Synodal Path Repudiates the Deposit of Faith.” *Catholic News Agency*, 3 mei, 2022. <https://www.catholicnewsagency.com/news/251134/archbishop-aquila-german-synodal-path-repudiates-the-deposit-of-faith#>.
- Arinze, Francis, et al.** “A Fraternal Open Letter to Our Brother Bishops in Germany” (11 april 2022). *Catholic News Agency*. Geraadpleegd op 8 juni 2023. <https://www.catholicnewsagency.com/storage/pdf/fraternal-open-letter-to-brother-bishops-germany.pdf>.
- Arroyo, Raymond.** “Cardinal Müller on the Synod on Synodality: ‘A Hostil Takeover of the Church of Jesus Christ We Must Resist.’” *National Catholic Register*, 7 oktober, 2022. <https://www.ncregister.com/interview/cardinal-mueller-on-synod-on-synodality-a-hostile-takeover-of-the-church-of-jesus-christ-we-must-resist>.
- Ashenden, Gavin.** “The Vatican New Synod’s Document Radically Overturns Christian Teaching.” *Catholic Herald*, 1 november, 2022. <https://catholicherald.co.uk/the-vaticans-new-synod-document-radically-overturns-christian-teaching/>. Overgenomen met toestemming.
- Bätzing, Georg.** “Brief vom Bischof von Limburg zum Abschluss des Synodalen Weges,” (14 mrt. 2023). https://bistumlimburg.de/fileadmin/redaktion/Portal/Meldungen/2023/Dateien/Brief_BischofGeorgBaetzing_AbschlussSynodalerWeg_14-03-2023.pdf.
- Bisschoppenconferentie (Frankrijk).** «Collecte nationale des synthèses locales sur le Synode 2021-2024 sur la synodalité.» *Eglise.Catholique.fr*, 9 jun. 2022. <https://eglise.catholique.fr/le-synode-2023/synode-des-eveques-sur-la-synodalite-2021-2023/527445-collecte-nationale-des>

syntheses-locales-sur-le-synode-2023-sur-la-synodalite/.

Bisschoppenconferentie (Duitsland). „Abschlusspressekonferenz der Frühjahrs-Vollversammlung 2019 der Deutschen Bischofskonferenz in Lingen.“ DBK.de, 14 mrt. 2019. <https://www.dbk.de/presse/aktuelles/meldung/abschlusspressekonferenz-der-fruehjahrs-vollversammlung-2019-der-deutschen-bischofskonferenz-in-lingen/>.

———. „Erklärung der deutschen Bischöfe zu den Ergebnissen der Studie ‚Sexueller Missbrauch an Minderjährigen durch katholische Priester, Diakone und männliche Ordensangehörige im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz‘“ (27 sept. 2018). DBK.de. https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse_2018/2018-154a-Anlage1-Erklärung-der-Deutschen-Bischofskonferenz-zu-den-Ergebnissen-der-MHG-Studie.pdf.

———. „Zentrale Maßnahmen der katholischen Kirche in Deutschland im Zusammenhang mit sexuellem Missbrauch an Minderjährigen im Kirchlichen Bereich seit Januar 2010.“ DBK.de, dec. 2019. https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2019/Massnahmen-gegen-sex-Missbrauch_2010-2019.pdf.

Bisschoppenconferentie (Spanje). “Síntesis sobre la fase diocesana del sínodo sobre la sinodalidad de la Iglesia que peregrina en España.” Laicos.ConferenciaEpiscopal.es, 11 jun., 2022. <https://laicos.conferenciaepiscopal.es/wp-content/uploads/2022/06/SINTESIS-FINAL-FASE-DIOCESANA-DEL-SINODO.pdf>.

Bisschoppenconferentie (Verenigde Staten) en Canadese Conferentie van Katholieke Bisschoppen. “For a Synodal Church: Communion, Participation, and Mission: North American Final Document for the Continental Stage of the 2021-2024 Synod.” USCCB.org. <https://www.usccb.org/resources/North%20American%20Final%20Document%20-%20English.pdf>.

Bisschoppensynode. “Letter tot he Bishops” (26 jan. 2023). Synod.va, 30 jan. 2023. https://www.synod.va/content/dam/synod/news/2023-01-30_news_letter_bishops/EN---Letter-to-the-Bishops---Synod.pdf.

———. *For a Synodal Church: Communion, Participation,, Mission, Prepaeratory Document.* Synod.va. Geraadpleegd op 10 juni 2023. <https://www.synod.va/en/news/the-preparatory-document.html>.

———. “New dates for the Synod on Synodality.” Synod.va. <https://www.synod.va/es/news/nuevas-fechas-para-el-sinodo-sobre-la-sinodalidad.html>.

———. *Vademecum for the Synod on Synodality.* Synod.va. Geraadpleegd op 9 juni 2023. https://www.synod.va/content/dam/synod/common/vademecum/en_vade.pdf.

- Bisschoppensynode, Algemeen Secretariaat van.** “*Enlarge the Space of your Tent*”: Working Document for the Continental Stage. Synod.va. Geraadpleegd op 10 juni 2023. <https://www.synod.va/en/highlights/working-document-for-the-continental-stage.html>.
- . “Frequently Asked Questions on the Continental Stage.” Synod.va. Geraadpleegd 12 jun. 2023. https://www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/continental-stage/FAQ_Continental-Stage_EN.pdf.
- . “Suggestions for the Liturgy to celebrate the Opening of the Synod in Local Churches” (17 okt. 2021). Synod.va. https://www.synod.va/content/dam/synod/common/phases/en/EN_Step_8_opening_liturgy.pdf.
- . *Synodal Information* (Compilation of Documents Related to the Synod of Bishops met - 15 sept. 2007). Vatican.va. https://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_20050309_documentation-profile_en.html.
- Brandmüller, Card. Walter.** “Sulla consultazione dei fedeli in questioni di dottrina.” Unavox.it. Apr. 2018. http://www.unavox.it/ArtDiversi/DIV2433_Card_Brandmuller_Consultazione_fedeli_su_dottrina.html.
- Caldwell, Simon.** “Cardinal Hollerich: Church Teaching on Gay Sex Is ‘False’ and Can Be Changed.” *The Catholic Herald*, 3 februari, 2022. <https://catholicherald.co.uk/cardinal-hollerich-church-teaching-on-gay-sex-is-false-and-can-be-changed/>.
- Caldwell, Zelda.** “Vatican enlists influencers to Get Young, Disenchanted Catholics to Answer Synod Survey.” *Catholic News Agency*, 9 aug. 2022. <https://www.catholicnewsagency.com/news/252000/vatican-enlists-influencers-to-get-young-disenchanted-catholics-to-answer-synod-survey>.
- Cascioli, Riccardo.** “Torna Radcliffe, la sinodalità è sempre più arcobaleno.” *La Nuova Bussola Quotidiana*, 25 jan. 2023. <https://lanuovabq.it/it/torna-radcliffe-la-sinodalita-e-sempre-piu-arcobaleno>.
- Catechismus van de Katholieke Kerk.** Geraadpleegd op 9 juni 2023. https://www.vatican.va/archive/ENG0015/_INDEX.HTM.
- CELAM** (Consejo Episcopal Latinoamericano). “Synthesis of the Continental Stage of the Synod for Latin America and the Caribbean.” <https://kongreskk.pl/wp-content/uploads/2023/04/Synteza-Ameryki-Lacinskiej-i-Karaibow.pdf>.
- Cernuzio, Salvatore.** “Il Papa: le critiche aiutano a crescere, ma vorrei che me le facessero direttamente.” *Vatican News*, 25 jan. 2023. <https://www.vaticannews.va/italian/news/2023/01/il-papa-le-critiche-aiutano-a-crescere>.

vaticannews.va/it/papa/news/2023-01/papa-francesco-intervista-associated-press.html.

CNA Deutsch. „Bischof Wilmer zieht Bilanz nach Synodalem Weg.“ *CNA Deutsch*, 16 maart 2023.

CNA Newsroom. “German Bishop’s President Rebukes Pope Francis for Criticism of Synodal Way.” *Catholic News Agency*, 30 jan. 2023. <https://ewtn.ie/2023/01/30/german-bishops-president-rebukes-pope-francis-for-criticism-of-synodal-way/>.

Condon, Ed. “Is Pope Francis’ Synodal Extension a Plan or a Punt?” *The Pillar*, 17 oktober, 2022. <https://www.pillaratholic.com/is-pope-francis-synodal-extension-a-plan-or-a-punt/>.

Congregatie voor Katholiek Onderwijs. “Instructie over de criteria voor de onderscheiding van roepingen met betrekking tot personen met homoseksuele neigingen met het oog op hun toelating tot het seminarie en de Heilige Orde (4 nov. 2005). Vatican.va. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20051104_istruzione_en.html.

Congregatie voor de Geloofsleer. “Il Primato del Successore di Pietro nel mistero della Chiesa.” Vatican.va. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19981031_primato-successore-pietro_it.html.

———. “Carta a los obispos de la Iglesia Católica sobre la atención pastoral a las personas homosexuales.” (1 okt. 1986). https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19861001_homosexual-persons_sp.html.

———. “Brief aan de bisschoppen van de katholieke Kerk over de pastorale zorg voor homoseksuele personen” (1 okt. 1986). Vatican.va. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19861001_homosexual-persons_sp.html.

———. “Responsum to Dubium Regarding the Blessing of the Unions of Persons of the Same Sex” (15 maart 2021). Vatican.va. <https://press.vatican.va/content/salastampa/en/bollettino/pubblico/2021/03/15/210315b.html>.

Coppen, Luke. “German Bishop’s Leader: ‘The Synodal Process Has Already Changed the Church.’” *The Pillar*, 27 oktober, 2022. <https://www.pillaratholic.com/german-bishops-leader-the-synodal-process-has-already-changed-the-church/>.

———. “German Synodal Way Backs Same Sex Blessings.” *The Pillar*, 10 mrt. 2023. <https://www.pillaratholic.com/p/german-synodal-way-backs-same-sex-blessings>.

- . “How Many People Took Part in the Synod’s Diocesan Phase?” *The Pillar*, 29 jan. 2023. <https://www.pillarcatholic.com/p/how-many-people-took-part-in-the>.
- Corrêa de Oliveira**, Plinio. “Kamikaze”. *Folha de S. Paulo*, 15 februari 1969. Geraadpleegd op 22 juni 2023. <https://www.pliniocorreadeoliveira.info/FSP%2069-02-15%20Kamikaze.htm>.
- . *Revolution and Counter Revolution*. Eerste digitale editie. American Society for the Defense of Tradition, Family, and Property, 2000. Geraadpleegd op 22 juni 2023. <https://www.tfp.org/revolution-and-counter-revolution>.
- . *The Way of the Cross*. Crompond, N.Y.: America Needs Fatima, 1990.
- . *Unperceived Ideological Transshipment and Dialogue*. TFP.org. Geraadpleegd op 11 juni 2023. <https://www.tfp.org/unperceived-ideological-transshipment-and-dialogue/>.

Synodaler Weg. Zie Synodale Weg.

Diouf, Anna. „Der Synodale Weg missbraucht den katholischen Glauben.“ *Corrigenda*, 13 mrt. 2023. <https://www.corrigenda.online/kultur/der-synodale-weg-missbraucht-den-katholischen-glauben>.

Elegantì, Marian. „Die angebliche Synode über Synodalität“ [„De vermeende synode over synodaliteit“], *Kath.net*, 2 nov. 2022. <https://www.kath.net/news/79899>.

Flynn, JD. “Cardina McElroy:Pope Francis and the Synod.” *PillarCatholic.com*, 27 jan. 2023. <https://www.pillarcatholic.com/cardinal-mcelroy-pope-francis-and-the-synod/>.

Fontana, Stefano. “Houses and Properties: Centralising Pope reverses Doctrine.” *New Daily Compass*, 2 maart 2023. <https://newdailycompass.com/en/houses-and-properties-centralising-pope-reverses-doctrine>.

Formicola, Lorenza. “Ex anglicano: ‘La sinodalità non vada contro la fede.’” *La Nuova Bussola Quotidiana*, 19 jan. 2023. <https://lanuovabq.it/it/ex-anglicano-la-sinodalita-non-vada-contro-la-fede>.

Franciscus, Paus. “Toespraak tot de gelovigen van het bisdom Rome” (18 sept. 2021). <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2021/september/documents/20210918-fedeli-diocesiroma.html>.

———. “Angelus” (16 okt. 2022). *Vatican.va*. <https://www.vatican.va/content/francesco/en/angelus/2022/documents/20221016-angelus.html>.

———. Apostolische constitutie *Episcopalis communio* (15 sept. 2018). *Vatican.va*. https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_con

- stitutions/documents/papa-francesco_costituzione-ap_20180915_episcopalis-communio.html.
- . Apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* (24 nov. 2013). https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20131124_evangelii-gaudium.html.
- . “Kerstgroet aan de Romeinse Curie” (21 dec. 2019). [Vatican.va. https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/december/documents/papa-francesco_20191221_curia-romana.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2019/december/documents/papa-francesco_20191221_curia-romana.html).
- . “Commemorazione del 50.mo anniversario dell’Istituzione del Sinodo dei Vescovi: Discorso del Santo Padre Francesco,” (17 okt. 2015). <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino-pubblico/2015/10/17/0794/01750.html#>.
- . “Discorso del Santo Padre per la commemorazione del 50° anniversario dell’istituzione del Sinodo dei Vescovi” (17 okt. 2015).
- . “Inaugural Adress tot he Synod of the Diocese of Rome” (18 sept. 2021). <https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2021/september/documents/20210918-fedeli-diocesiroma.html>.
- . Brief “Al Pueblo de Dios que peregrina en Alemania” (29 jun. 2019). https://www.vatican.va/content/francesco/it/letters/2019/documents/papa-francesco_20190629_lettera-fedeligermania.html.
- . “Lettera del Santo Padre al popolo di Dio che è in cammino in Germania” (29 juni 2019).
- . “Toespraak ter herdenking van de 50e verjaardag van de instelling van de bisschoppensynode” (17 oktober 2015). [Vatican.va. https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html](https://www.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/october/documents/papa-francesco_20151017_50-anniversario-sinodo.html).
- Gagliarducci**, Andrea. “Pope Francis and the Challenge of the Synod.” *Monday Vatican*, 6 februari 2023. <http://www.mondayvatican.com/vatican/pope-francis-and-the-challenge-of-the-synod>. Overgenomen met toestemming.
- García Pelegrín**, José M. “Obispos Alemanes en Roma: Cardenales de la Curia expresan ‘inquietudes y reservas’ sobre el ‘camino sinodal.’” *Omnes*, 19 nov., 2022. <https://omnesmag.com/actualidad/cardenales-expresan-reservas-sobre-el-camino-sinodal-aleman-omnes/>.
- General Secretariat of the Synod of Bishops**. See Synod of Bishops, General Secretariat of.
- Gersdorff**, Mathias von. “Il Weg può influenzare in senso negativo il prossimo Sinodo Generale.” *Tradizione Famiglia Proprietà* (mrt. 2023), 9.

- Gomes, Jules.** “Anglican Converts Warn of Synodal Perils.” ChurchMilitant.com, 10 nov. 2022. <https://www.churchmilitant.com/news/article/anglican-converts-warn-of-synodal-perils>.
- Grech, Mario.** “Toespraak van kardinaal Mario Grech tot de bisschoppen van Ierland over de synode” (4 maart 2021). CatholicBishops.ie. <https://www.catholicbishops.ie/2021/03/04/address-of-cardinal-mario-grech-to-the-bishops-of-ireland-on-synodality-2/>.
- . “Cardenal Grech: ‘Evitar la tentación de tomar el lugar del Pueblo de Dios, y hablar en su nombre.’” ReligionDigital.org, 8 sept. 2021. https://www.religiondigital.org/opinion/Cardenal-Grech-seminario-sinodalidad-escucha-Venezuela_0_2376062376.html.
- . “Saludo al Santo Padre del Cardenal Mario Grech durante el consistorio,” Iglesiaactualidad.wordpress.com, 28 nov. 2020. <https://iglesiaactualidad.wordpress.com/2020/11/28/saludo-al-santo-padre-del-cardenal-mario-grech-durante-el-consistorio/>.
- Grillo, Andrea.** “La forma dell’incontro e le argomentazioni in campo: Episcopato tedesco e curia romana.” *Rivista Europea di Cultura*, 26 nov. 2023. <https://www.cittadellaeditrice.com/munera/la-forma-del-lincontro-e-le-argomentazioni-in-campo-episcopato-tedesco-e-curia-romana/>.
- Guénois, Jean-Marie.** «Contesté, sourd aux critiques . . . ‘Fin de règne’ solitaire pour le pape François.» *Le Figaro*, 13 mei, 2022. <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/conteste-sourd-aux-critiques-fin-de-regne-solitaire-pour-le-pape-francois-20220513>. Overgenomen met toestemming.
- . «Entre autoritarisme et volonté d’ouverture, dix ans d’un pontificat contrasté pour le pape François.» *Le Figaro*, 14 mrt. 2023. <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/entre-autoritarisme-et-volonte-d-ouverture-dix-ans-d-un-pontificat-contraste-pour-le-pape-francois-20230312>.
- Hanke, Gregor Maria.** „Bischof Gregor Maria Hanke: Gedanken zum dritten Tag der fünften Synodalversammlung.“ Bistum-Eichstaett.de, 11 mrt. 2023. <https://www.bistum-eichstaett.de/synodaler-weg/detailansicht-news/news/blog-quo-vadis-kirche-dritter-und-letzter-tag-der-fuenften-synodalversammlung/>.
- Henricks, Jayd.** “An American Perspective on the Situation of the Church in Germany.” *The Catholic World Report*, 9 februari 2023. <https://www.catholicworldreport.com/2023/02/09/an-american-view-of-the-german-church-and-the-synodal-path/>. Overgenomen met toestemming.
- Hochstrat, Anne-Katrin.** „Performance ‚verantwortlich‘ im Frankfurter Dom.“ Hessenschau.de, 9 mrt. 2023. <https://www.hessenschau.de/>

kultur/performance-verantwortlich-im-frankfurter-dom-,audio-79190.html.

Infovaticana. “Los cardenales Müller y Burke piden sanciones contra los obispos alemanes herejes.” Infovaticana, 21 mrt. 2023. <https://infovaticana.com/2023/03/21/los-cardenales-muller-y-burke-piden-sanciones-contra-los-obispos-alemanes-herejes/>. Overgenomen met toestemming.

Internationale Theologische Commissie. “*Sensus Fidei* in the Life of the Church” (2014). Vatican.va. Geraadpleegd op 11 juni 2023. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20140610_sensus-fidei_en.html.

———. *Synodality in the Life and Mission of the Church*. Geraadpleegd op 11 juni 2023. https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_sinodalita_en.html.

Johannes Paulus II. Apostolische brief *Ordinatio sacerdotalis* (over priesterwijding alleen voorbehouden aan mannen). 22 mei 1994. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_letters/1994/documents/hf_jp-ii_apl_19940522_ordinatio-sacerdotalis.html.

———. “Sínodo Particular de los Obispos de los Países Bajos-Conclusiones” (31 januari 1980), Vatican.va, https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/es/speeches/1980/january/documents/hf_jp-ii_spe_19800130_sinodo.html.

Katholisch.de. „Bischof Jung zum Synodalen Weg: ‚Raum voller Verletzungen.“ Katholisch.de, 20 mrt. 2023. <https://katholisch.de/artikel/44153-bischof-jung-zum-synodalen-weg-raum-voller-verletzungen>.

———. “Grech: le lettere al Cammino sinodale . . delazioni, non critiche.” Katholisch.de, 30 aug. 2022. <http://www.settimananews.it/chiesa/grech-le-lettere-al-cammino-sinodale-delazioni-non-critiche/>.

———. „Reaktionen auf Vatikan-Erklärung: Zwischen ‚Misstrauensvotum‘ und Lob.“ Katholisch.de, 22 jul., 2022. <https://www.katholisch.de/artikel/40299-reaktionen-auf-vatikan-erklaerung-zwischen-misstrauensvotum-und-lob>.

KFD (Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands). „Offener Brief an Bischof Dieser.“ KFD-Aachen.de, 21 mrt. 2023. <https://kfd-aachen.de/news/artikel/Offener-Brief-an-Bischof-Dieser/>.

Knop, Julia. „Vor allem die Grundlagentexte werden die (welt-)kirchliche

Debatte herausfordern.“ Pfarrbriefservice.de, 22 mrt. 2023. <https://www.pfarrbriefservice.de/file/vor-allem-die-grundlagentexte-werden-die-welt-kirchliche-debatte-herausfordern>.

Ladaria, Luis. “In Response to Certain Doubts Regarding the Definitive Character of the Doctrine of *Ordinatio Sacerdotalis*” (29 mei 2018). https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/ladaria-ferrer/documents/rc_con_cfaith_doc_20180529_caratteredefinitivo-ordinatiosacerdotalis_en.html.

Magister, Sandro. “A Memorandum on the Next Conclave Is Circulating Among the Cardinals: Here It Is.” *L'Espresso*, 15 maart 2023. <http://magister.blogautore.espresso.repubblica.it/2022/03/15/a-memorandum-on-the-next-conclave-is-circulating-among-the-cardinals-here-it-is/>.

———. “The German Synod is Infecting the Whole Church, Without the Pope’s Restraining it.” *L'Espresso*, 28 juni, 2022. <http://magister.blogautore.espresso.repubblica.it/2022/06/28/the-german-synod-is-infecting-the-whole-church-without-the-pope%e2%80%99s-restraining-it/>.

———. “Il sinodo tedesco contagia l’intera Chiesa, senza che il papa lo freni,” *L'Espresso*, 28 jun., 2022. <http://magister.blogautore.espresso.repubblica.it/2022/06/28/il-sinodo-tedesco-contagia-l%e2%80%99intera-chiesa-senza-che-il-papa-lo-freni/>.

Mares, Courtney. “European Catholics Debate Final Outcome of Synod on Synodality Assembly in Prague.” *Catholic New Agency*, 9 februari 2023. <https://www.catholicnewsagency.com/news/253596/european-catholics-debate-final-outcome-of-synod-on-synodality-assembly-in-prague>. Overgenomen met toestemming.

Marx, Reinhard. “Trasparenza come comunità di credenti.” In “Incontro ‘La protezione dei minori nella Chiesa’” (23 feb. 2019). Vatican.va. https://www.vatican.va/resources/resources_card-marx-protezione-minori_20190223_it.html.

———, en Thomas Sternberg. „Brief von Kardinal Marx und Prof. Dr. Sternberg an die Gläubigen in Deutschland“ (1 dec. 2019). DBK.de. Accessed Jun. 20, 2023. https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/dossiers_2019/2019-12-01_Brief-Kard.-Marx-und-Prof.-Dr.-Sternberg.pdf.

McElroy, Robert W. “Cardinal McElroy on ‘radical inclusion’ for L.G.B.T.-people, Women and Others in the Catholic Church.” *America*, 24 jan. 2023. <https://www.americamagazine.org/faith/2023/01/24/mcelroy-synodality-inclusion-244587?gclid=Cj0KCQiA6fafBh->

- C1ARIsAIJjL8kstNOHcGK6eZYjjaHURYcTDNy8IOGNHB0d5lD80bj-0RkYgInZlLlAaJqQeALw_wcB.
- . “Cardinal McElroy responds to his Critics on Sexual Sin, the Eucharist, and L.G.B.T. and Divorced/ Remarried Catholics.” *America*, 2 maart 2023. <https://www.americamagazine.org/faith/2023/03/02/mcelroy-eucharist-sin-inclusion-response-244827>.
- McElwee**, Joshua J. “Cardinal Marx Calls for ‘Fundamental Systemic Change’ to Conferent Abuse Crisis” *National Catholic Reporter*, 8 oktober 2018. <https://www.ncronline.org/news/cardinal-marx-calls-fundamental-systemic-change-confront-abuse-crisis>.
- Murray**, Gerald E. “A Self-Destructive Synod.” *The Catholic Thing*, 31 oktober, 2022. <https://www.thecatholicthing.org/2022/10/31/a-self-destructive-synod/>. Overgenomen met toestemming.
- Mutsaerts**, Robert. “Synodaal proces als instrument om Kerk te veranderen?” *Vitaminexp.blogspot.com*, 4 nov. 2022. <https://vitaminexp.blogspot.com/2022/11/synodaal-proces-als-instrument-om-kerk.html>.
- O’Connell**, Gerard. “For First Time in History, Francis Gives Women Right to Vote at the Synod.” *America*, 26 apr. 2023. <https://www.americamagazine.org/faith/2023/04/26/pope-francis-women-vote-synod-245178>.
- Olson**, Carl E. “Dialoguing with the Most Incoherent Document Ever Sent to Rome.” *The Catholic World Report*, 21 jan. 2023. <https://www.catholicworldreport.com/2023/01/21/dialoguing-with-the-most-incoherent-document-ever-sent-out-from-rome/>. Overgenomen met toestemming.
- Ordowski**, Daniela. “Angst vor Rom.” *Taz.de*, 20 nov. 2022. <https://taz.de/Deutsche-Bischoefe-beim-Papst!/5893187/>.
- Panetta**, Diego Benedetto. “Il cammino sinodale tedesco e il progetto di una nuova Chiesa.” *Tradizione Famiglia Proprietà* (dec. 2022), 55ff.
- Paprocki**, Thomas J. “Imagining a Heretical Cardinal.” *First Things*, 28 februari 2023. <https://www.firstthings.com/web-exclusives/2023/02/imagining-a-heretical-cardinal?ref=the-pillar>.
- Parolin**, Pietro, Luis Ladaria en Marc Ouellet. “Brief aan bisschop Georg Bätzing” (16 jan. 2023). https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse_2023/2023-009a-Brief-Kardinalstaatssekretaer-Praefekten-der-Dikasterien-fuer-die_Glaubenslehre-und-fuer-die-Bischoefe.pdf.
- Paulus VI.** “Toespraak tot de leden van het Pauselijk Lombardisch

- Seminarie” (7 dec. 1968). Vatican.va, https://www.vatican.va/content/paul-vi/it/speeches/1968/december/documents/hf_p-vi_spe_19681207_seminario-lombardo.html.
- Pell**, George, en Damian Thompson. “The Catholic Church Must Free Itself From this Toxic Nightmare.” *The Spectator*, 11 jan. 2023. <https://www.spectator.co.uk/article/the-catholic-church-must-free-itself-from-this-toxic-nightmare/>.
- Pentin**, Edward. “Cardinal Hollerich: Critics of the Synod ‘Won’t Be able to stop’ It.” *National Catholic Register*, 28 jan. 2023. <https://www.ncregister.com/blog/cardinal-hollerich-critics-of-synod-cant-stop-it>.
- Podschun**, Gregor. „Die Pflicht zur radikalen Erneuerung.“ *Futur2.org*, feb. 2022. <https://www.futur2.org/article/die-pflicht-zur-radikalen-erneuerung/>.
- Prezzi**, Lorenzo. “Coccopalmerio: nuovi esercizi di primato.” *Settimana News*, 7 jan. 2020. <http://www.settimananews.it/chiesa/coccopalmerio-nuovi-esercizi-primato/>.
- Ratzinger**, Joseph. “Democratizzazione della Chiesa?” *In Annunciatori della parola e servitori della vostra gioia*. Deel 12 van *Opera omnia*. Vaticaan: Libreria Editrice Vaticana, 2013.
- Regnerus**, Marc. “Census fidei? Methodological Missteps Are Undermining the Catholic Church’s Synod on Synodality.” *Public Discourse*, 8 jan. 2023. <https://www.thepublicdiscourse.com/2023/01/86704/>.
- Scaramuzzi**, Iacopo. “Abusi, il cardinale Marx offre al Papa le dimissioni e scuote la Chiesa.” *Famiglia Cristiana*, 4 juni, 2021. <https://www.famigliacristiana.it/articolo/abusi-il-cardinale-marx-offre-al-papa-le-dimissioni-e-scuote-la-chiesa.aspx>.
- Schönborn**, C. „Herr, Zeige uns deine Wege. Christoph Kardinal Schönborn über theologische Grundlagen, Chancen und Risiken von Synodalität.“ *Communio*, nr. 3 (2022).
- , en Jan-Heiner Tück. „Herr, Zeige uns deine Wege: Christoph Kardinal Schönborn über theologische Grundlagen, Chancen und Risiken von Synodalität.“ *Communio*, nr. 3 (2022). <https://www.communio.de/inhalte.php?jahrgang=2022&ausgabe=3&artikel=5>.
- Schrom**, Michael. „Der Stresstest wird nicht enden.“ *Publik-Forum.de*, 23 mrt. 2023. <https://www.publik-forum.de/religion-kirchen/der-stresstest-wird-nicht-enden?Danke=true>.
- Scrosati**, Luisella. “Il Papa e i tedeschi ai ferri corti, ma per un compromesso.” *La Nuova Bussola Quotidiana*, 30 jan. 2023. <https://lanuovabq>.

- it/it/il-papa-e-i-teseschi-ai-ferri-corti-ma-per-un-compromesso.
- Söding**, Thomas. *Gemeinsam unterwegs: Synodalität in der katholischen Kirche*. Ostfildern, Duitsland: Matthias Grünewald Verlag, 2022.
- Souza**, Raymond J. de. "Cardinal McElroy's attack on Church Teachings on Sexuality is a Pastoral Disaster." *National Catholic Register*, 26 jan. 2023. <https://www.ncregister.com/commentaries/cardinal-mcelroy-s-attack-on-church-teachings-on-sexuality-is-a-pastoral-disaster>.
- Spadaro**, Antonio. "Il governo di Francesco: È ancora attiva la spinta propulsiva del pontificato?" *La Civiltà Cattolica*, 5 sept. 2020. <https://www.laciviltacattolica.it/articolo/il-governo-di-francesco/>.
- Synodale Weg** (*Synodaler Weg*). „Ein Synodaler Rat für die katholische Kirche in Deutschland.“ https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Reden_Beitraege/beschluesse-broschueren/SW10-Handlungstext_Synodalitaet-nachhaltig-staerken_2022.pdf.
- . "First Synodal Assembly, Jan. 30 - Feb. 1, 2020, Frankfurt." Geraadpleegd 21 jun. 2023. https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Reden_Beitraege/Synodalversammlung-I-Protokoll.pdf.
- . "Frauen im sakramentalen Amt" (Vrouwen in het sacramentsambt). [Synodalerweg.de](https://www.synodalerweg.de) https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Reden_Beitraege/SV-III-Synodalforum-III-Handlungstext.FrauenImSakramentalenAmt-Lesung1.pdf.
- . „Frauen in Diensten und Ämtern in der Kirche.“ https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Reden_Beitraege/SV-III-Synodalforum-III-Handlungstext.FrauenImSakramentalenAmt-Lesung1.pdf.
- . Grundtext Macht, in Synodalforum I, „Macht und Gewaltenteilung in der Kirche-Gemeinsame Teilnahme und Teilhabe am Sendungsauftrag“.
- . „Handlungstext-Lehramtliche Neubewertung von Homosexualität.“ Geraadpleegd op 21 juni 2023. https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Reden_Beitraege/beschluesse-broschueren/SW8-HandlungstextLehramtlicheNeubewertungvonHomosexualitaet_2022.pdf.
- . „Leben in gelingenden Beziehungen - Grundlinien einer erneuerten Sexualethik.“ Geraadpleegd op 21 juni 2023. https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/Dokumente_Reden_Beitraege/SV-IV/SV-IV_Synodalforum-IV-Grundtext-Lesung2.pdf.
- . „Synodalforum IV-Handlungstext ‚Segensfeiern für Paare, die sich lieben‘-Zweite Lesung“ (9-11 maart 2023). Geraadpleegd op 21 juni 2023. <https://www.synodalerweg.de/fileadmin/Synodalerweg/>

Dokumente_Rednen_Beitraege/SV-V/beschluesse/T9NEU2_SVV_9_Synodalforum_IV-Handlungstext_Segensfeiern-fuer_Paare_die_sich_lieben_Les2.pdf.

———. „Warum wurde ein Synodaler Weg beschlossen und keine Synode?“ In “Strukturen en Prozesse.” In “FAQ,” SynodalerWeg.de. Geraadpleegd op 20 juni 2023. <https://www.synodalerweg.de/faq>.

Tadié, Solène. “Several French Bishops Ask Pope to Reformulate Catholic Doctrine on Homosexuality.” *National Catholic Register*, 13 mrt. 2023. <https://www.ncregister.com/blog/some-french-bishops-ask-pope-to-reformulate-doctrine>.

Thompson, Damian. “Cardinal George Pell: The Catholic Church Must Free Itself from this Toxic Nightmare.” *The Spectator*, 11 jan. 2023. <https://www.spectator.co.uk/article/the-catholic-church-must-free-itself-from-this-toxic-nightmare>.

Tornielli, Andrea. “Cardinal Grech: The Church Is Synodal Because It Is a Communion,” *Vatican News*, 21 juli, 2021. <https://www.vaticannews.va/en/vatican-city/news/2021-07/cardinal-grech-synod-synodality-interview-communion.html>.

Tosatti, Marco. “Müller, Bätzing. Vescovo Nega il Peccato? Ha Fallito la Sua Vocazione.” *MarcoTosatti.com*, 12 feb. 2023. <https://www.marcotosatti.com/2023/02/13/muller-su-batzing-vescovo-che-nega-il-peccato-ha-fallito-la-sua-vocazione/>.

Tripalo, Luka. “Cardinal Jean-Claude Hollerich on the Synodal Challenges, the ‘Women’ Question, and the Disputes With Church’s Teaching: the Holy Spirit Sometimes Generates Great Confusion to Bring New Harmony.” *Glas-Koncila.hr*, 23 mrt. 2023. <https://www.glas-koncila.hr/cardinal-jean-claude-hollerich-on-synodal-challenges-the-woman-question-and-the-disputes-with-churchs-teaching/>.

TuCristo.com. “El cardenal Hollerich dice que la enseñanza de la iglesia sobre los homosexuales ‘ya no es correcta.’” *TuCristo.com-Blog de Noticias Católicas*. <https://tucristo.com/noticias/actualizacion-el-cardenal-hollerich-dice-que-la-ensenanza-de-la-iglesia-sobre-los-homosexuales-ya-no-es-correcta/>.

U.S.C.C.B. Zie Bishops’ Conference (United States).

Vaticaan Concilie, Eerste. Dogmatische constitutie *Dei Filius*. *PapalEncyclicals.net*. Geraadpleegd op 11 juni 2023. <https://www.papalencyclicals.net/councils/ecum20.htm>.

- Vignelli**, Guido. *A Pastoral Revolution: Six Talismanic Words in the Ecclesial Debate on the Family*. Vertaald door José A. Schelini. Spring Grove, Penn.: The American Society for the Defense of Tradition, Family, and Property, 2018.
- Wailzer**, Andreas. “Cdl. Müller: German ‘Synodal Sect’ Has Replaced Catholic Faith With LGBT-Ideology.” LifeSiteNews.com, 13 feb. 2023. <https://www.lifesitenews.com/news/cdl-muller-german-synodal-sect-has-replaced-catholic-faith-with-lgbt-ideology/>.
- Wiltgen**, Ralph M. *The Rhine Flows into the Tiber: A History of Vatican II*. Devon, U.K.: Augustine Publishing Company, 1979.
- Wimmer**, AC. “‘We Need Time’, Synod on Synodality Organizers Tell German-Language Media.” *Catholic News Agency*, 14 februari 2023, <https://www.catholicnewsagency.com/news/253636/we-need-time-synod-on-synodality-organizers-tell-german-language-media-outlets>.
- , en Angela Ambrogetti. “La Santa Sede tenta ancora di riportare alla ortodossia il ‘Cammino Sinodale.’” *ACI Stampa*, 25 jan. 2023. <https://www.acistampa.com/story/la-santa-sede-tenta-ancora-di-riportare-alla-ortodossia-il-cammjno-sinodale-21648>.
- Winfield**, Nicole en Frances D’Emilio. “Pope Warns German Church Reform Process Elitist, Ideological ideologisch,” APNews.com, 25 jan. 2023, <https://apnews.com/article/pope-francis-only-on-ap-vatican-city-germany-religion-15c469ce6a29a797f8235dd35eccb118>.
- ZdK** (Zentralkomitee der deutschen Katholiken). “Erklärung des Zentralkomitees der deutschen Katholiken anlässlich der XIV. Ordentlichen Generalversammlung der Bischofssynode im Vatikan 2015.” ZDK.de, 9 mei 2015. <https://www.zdk.de/veroeffentlichungen/erklaerungen/detail/Zwischen-Lehre-und-Lebenswelt-Brueckenbauen-Familie-und-Kirche-in-der-Welt-von-heute-225w/>.

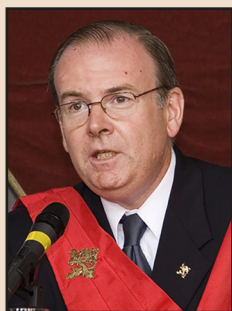
“Mijn welgemeende felicitaties voor de publicatie van *Il processo sinodale, un vaso di Pandora*, dat duidelijk en uitgebreid een zeer ernstige situatie in de Kerk van vandaag aan de orde stelt . . .

Er wordt ons verteld dat de Kerk die wij, in gemeenschap met onze voorouders in het geloof vanaf de tijd van de Apostelen, belijden als één, heilig, katholiek en apostolisch, nu wordt gedefinieerd door synodaliteit, een term die geen geschiedenis heeft in de leer van de Kerk en waarvoor geen redelijke definitie bestaat. Synodaliteit en het bijvoeglijk naamwoord synodaal zijn slogans geworden waarachter een revolutie aan het werk is die het zelfverstaan van de Kerk radicaal wil veranderen, in overeenstemming met een hedendaagse ideologie die veel ontkent van wat de Kerk altijd heeft geleerd en gepraktiseerd.”

— KARDINAAL RAYMOND LEO BURKE

JOSÉ ANTONIO URETA, geboren in Chili in 1951, is één van de oprichters van *Fundación Roma*, één van Chili's invloedrijkste pro-life en pro-gezinsorganisaties, senior lid van en onderzoeker voor de Franse Vereniging voor de verdediging van Traditie, Familie, en Privé-eigendom, senior lid van het Plinio Corrêa de Oliveira Instituut in São Paulo, Brazilië, en auteur van *Pope Francis's "Paradigm Shift": Continuity or Rupture in the Mission of the Church? An Assessment of His Pontificate's First Five Years*. Hij is tevens lid van de Johannes Paulus II Academie voor menselijk leven en het gezin.

JULIO LOREDO DE IZCUE, geboren in Lima, Peru in 1955, is één van de oprichters van *Tradición y Acción por un Perú Mayor*. In 1974, toen 19 jaar oud, gingen hij en zijn *Tradición y Acción*-collega's in ballingschap en zochten asiel in het buitenland, na het ontvangen van openlijke en directe dreigementen vanuit de regering van de socialistische dictator generaal Velasco Alvarado. Daarop hielp hij de idealen van traditie, familie, en privé-eigendom te verspreiden in andere landen in Latijns Amerika en Europa als jeugdwerker, journalist, schrijver, spreker en hoogleraar. Sinds 1994 woont hij in Italië en is hij de voorzitter van *Tradizione Famiglia Proprietà*. Hij is de auteur van *Liberation Theology: How Marxism Infiltrated the Catholic Church*.